

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS STUDIJŲ FAKULTETO
EDUKOLOGIJOS IR SOCIALINIO DARBO INSTITUTAS

RAIMUNDA, MOCKUVIENĖ
(VADYBA MOKYKLOJE)

**PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMAS GERINANT
IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĘ**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:

Doc. dr. Justinas Sadauskas

Vilnius, 2025

TURINYS

Paveikslų sąrašas	3
Lentelių sąrašas.....	3
ĮVADAS	4
1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĖS TEISINIS REGULIAVIMAS IR UGDYMO KOKYBĖS KRITERIJAI.....	8
1.1. Ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybę reglamentuojantys teisės aktai	8
1.2. Ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai	12
2. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO SAMPRATA, REIKŠMĖ, FORMOS, METODAI, KLIŪTYS IR IŠŠŪKIAI	18
2.1. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo samprata ir reikšmė ikimokyklinio ugdymo procese... 18	
2.2. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formų ir metodų analizė.....	21
2.3. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę kliūtys ir iššūkiai	23
3. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO YPATUMŲ GERINANT IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĘ TYRIMO PAGRINDIMAS	26
3.1. Tyrimo metodologija	26
4. PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO SU TĖVAIS, GERINANT IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĘ, TYRIMO REZULTATAI.....	32
4.1. Pedagogų kokybinio tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija.....	32
4.1.1. Ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba	33
4.1.2. Bendradarbiavimo būdų veiksmingumas	41
4.1.3. Bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai	48
4.1.4. Santykių tobulinimas ugdymo procese	53
4.2. Diskusija	60
IŠVADOS.....	63
REKOMENDACIJOS	64
LITERATŪRA	65
SANTRAUKA	73
SUMMARY	74
PRIEDAI	76
AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA	78

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo kokybę reglamentuojantys teisės aktai	8
2 pav. Ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai	14
3 pav. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo nauda	19
4 pav. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo formos	21
5 pav. Tyrimo loginė schema	26
6 pav. Ugdymo kokybės sampratos ir bendradarbiavimo svarbos kategorijos ir subkategorijos	33
7 pav. Bendradarbiavimo būdų veiksmingumo kategorijos ir subkategorijos	41
8 pav. Bendradarbiavimo kliūčių ir lūkesčių kategorijos ir subkategorijos	48
9 pav. Santykių tobulinimo ugdymo procese kategorijos ir subkategorijos	54

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratos	18
2 lentelė Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą trikdantys veiksniai	24
3 lentelė Temų pavadinimai ir pagrindiniai klausimai	28
4 lentelė Tyrimo dalyvių charakteristika	29
5 lentelė Tyrimo temos, kategorijos, subkategorijos	31

IVADAS

Temos aktualumas. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo svarba akcentuojama pagrindiniuose Lietuvos švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (1991, galiojanti suvestinė redakcija, 2023) nurodoma, kad mokykla privalo užtikrinti kokybišką ugdymą, teikti švietimo pagalbą vaikui ir jo tėvams, o tėvai turi bendradarbiauti su mokytojais, sprendžiant vaiko ugdymo klausimus bei laikytis jų rekomendacijų. Be to, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakyme dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo (2023) pažymimas tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas, kuris turi būti grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu ir lygiaverte partneryste. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2016) akcentuojama, kad su tėvais turi būti tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, ugdymosi rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius. Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo modelyje išskirtinis dėmesys teikiamas bendradarbiavimui su vaikų šeimomis, akcentuojama, kad bendradarbiaujančių ir ugdančių santykių kūrimas yra nuoseklus ir ilgas procesas, kuriam reikia visos mokyklos bendruomenės pastangų ir atsidavimo (Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo, 2023). Pažymėtina, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra esminis veiksnys, gerinantis ikimokyklinio ugdymo kokybę, nes ugdymo procesas tampa vis labiau orientuotas į vaiko individualius poreikius (Hidayat ir Arini, 2022). Tyrimais įrodyta, kad pedagogų ir tėvų sąveika koreliuoja su įvairiais teigiamais vaiko ugdymosi rezultatais (Shields ir kt., 2016; Ashfaq ir kt., 2024), stiprina vaiko emocinę raidą, gerina ugdymosi rezultatus, stiprina vaiko ir pedagogo santykius (Eden ir kt., 2024; Darmayanti ir Sadriani, 2023). Bendradarbiaujant pedagogams ir tėvams, vaikai gali ugdyti geresnius socialinius įgūdžius, gali padėti kurti pasitikėjimą tarp šeimos ir ugdymo įstaigos, todėl vaikai jaučiasi palaikomi ne tik namuose, bet ir ugdymo įstaigoje (Petani ir Barišic, 2021). Be to, Norvilienės ir Ramanauskienės (2018) teigimu, pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas leidžia laiku pasidalinti informacija apie vaiko pažangą, iškilusius sunkumus ar poreikius, siekiant geresnės ugdymo kokybės ir vaiko gerovės, nes tik bendru darbu galima užtikrinti holistinį požiūrį į vaiko ugdymą (Darmayanti ir Sadriani, 2023; Mohammed, 2023). Norint pasiekti aukštą ugdymo kokybę, svarbu, kad tėvai būtų įtraukti į ugdymo proceso planavimą ir sprendimų priėmimą (Brandišauskienė ir kt., 2024).

Temos iširtumas. Užsienio ir Lietuvos teoretikai ir praktikai pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą analizuoja gana seniai. Pasak Kovienės (2021), pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę iširtumas užsienio autorių darbuose yra

plačiau nagrinėtas, ypač šalyse, kuriose ugdymo kokybė ir tėvų įtraukimas į ugdymo procesus yra laikomi svarbiausiais veiksniais vaikų akademinėi sėkmei.

Užsienio autoriai, tokie kaip Pacaud ir kt. (2021), Eden ir kt. (2024), Kristanti ir kt. (2024), Darmayanti ir Sadriani (2023), Milosavljevic Dukic ir kt. (2022), Berčnik ir Devjak (2017), Barros (2016), Slot (2018) savo moksliniuose straipsniuose, akcentuoja pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo svarbą ugdymo procese, atkreipdami dėmesį į tai, kad šeimos ir ugdymo įstaigos bendravimas ir bendradarbiavimas yra esminis vaiko ugdymosi veiksnys. Oranga ir kt. (2023) nagrinėjo pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą įvairiais aspektais, nustatė, kad bendradarbiavimas ne tik padidina ugdymo kokybę, bet ir stiprina ugdymo įstaigos bei šeimos santykius. Autorių Vasiljevič-Prodanović ir kt. (2021), Martinez-Yarza ir kt. (2024) tyrimai atskleidė, kad tėvų dalyvavimas ugdymo procese turi teigiamą poveikį vaikų emocinei, pažintinei ir socialinei raidai, o bendradarbiavimo tarp pedagogų ir tėvų trūkumas nesprendžia sunkumų vaiko ugdymosi procese. Anot Kim ir Riley (2014) tėvų namų darbai gerina bendravimo su pedagogais kokybę, tada gerėja ir vaikų pasiekimai. Savo knygoje Hattie (2023) akcentavo, kad pedagogai bendradarbiaudami su tėvais padeda tėvams įsitraukti į savo vaiko ugdymąsi, o tėvai padeda pedagogams geriau suprasti vaikų individualius gebėjimus, įgūdžius ir poreikius. Daugelis mokslininkų (Epstein ir kt., 2018, Oranga ir kt., 2023; Darmayanti ir Sadriani, 2023) teigia, kad tėvų dalyvavimas ugdymo procese turi būti aktyviai skatinamas, nes tai daro didelę įtaką vaikų pasiekimams bei bendrai ugdymo įstaigos atmosferai.

Lietuvių autoriai, tokie kaip Martišauskienė ir Trakšėlytė (2017), Šimutienė ir Slušnienė (2024), Valantinas (2012), Kondratavičienė (2016), Burvytė (2013), Martišauskienė (2012) ir kt. gana daug dėmesio skyrė tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui, siekiant ugdymo kokybės. Autorių tyrimai parodė bendradarbiavimo tarp pedagogų ir tėvų svarbą vaiko ugdymo rezultatams, socialinei ir emocinei raidai bei stipresniam tarpusavio pasitikėjimui. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratą, pagrindinius šio bendradarbiavimo proceso bruožus, principus, problemas, bendradarbiavimo procesą lemiančius veiksnius plačiau analizavo tokie autoriai kaip Gustaitienė ir Širiakovienė (2020), Juškienė ir Stasiulienė (2019), Kovienė, (2019), Monkevičienė (2012) ir kt. Kovienė (2021) nagrinėja, tėvų įsitraukimą į ikimokyklinio ugdymo įstaigos edukacines veiklas. Šeimos ir mokyklos intensyvus bendradarbiavimas nevyksta dėl tų pačių priežasčių, „trūksta abipusės pagarbos, prasmingos veiklos, laiko, teigiamo požiūrio, pagalbos vieni kitiems“ (Barkauskaitė, 2016, p. 57). Slušnienė ir kt. (2017) akcentuoja, jog Lietuvoje būtina skatinti ne tik tradicines bendradarbiavimo formas, bet ir naujas, įskaitant elektronines bendravimo platformas bei šeimos ir pedagogų bendras veiklas. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo trukdžiai bei jų sprendimo būdai taip pat buvo analizuojami tokių autorių kaip Gustaitienės ir Širiakovienės (2020), Juškienės ir Stasiulienės (2019), Kazlauskienės (2023), Barkauskaitės (2016), Valantino ir Čiuladienės (2013),

Viršulienės (2014), Kaikario ir Pintulienės (2019) ir kitų mokslininkų. Gelžinytės ir Bagdono (2016) tyrimu nustatyta, jog tėvai, bendradarbiaudami su ikimokyklinio ugdymo pedagogais, dažnai jaučiasi nepakankamai palaikomi bei tėvai pasigenda padrąsinimo ir patarimų. Jie tikisi konstruktyvios komunikacijos, kuri būtų orientuota ne į kaltinimus, bet į bendradarbiavimą ir sprendimų paiešką.

Mokslinė problema. Pagrindiniai ugdytojai, kurie yra atsakingi už vaiko ugdymą ir ugdymąsi – pedagogai ir tėvai (Kovienė, 2021). Tačiau, kaip teigia Gelžinytė ir Bagdonas (2016), pedagogai bendradarbiavimo su tėvais procese susiduria su sunkumais: tėvų užimtumu ir pasyvumu, nenoru įsitraukti į ikimokyklinės įstaigos veiklą. Pasak autorių (Gelžinytė ir Bagdonas, 2016), pedagogai dažnai negauna grįžtamojo ryšio iš tėvų, nepaisant informacijos pateikimo įvairiais būdais, tėvai iš pedagogų pusės pasigenda padrąsinimo ir patarimų, o ne kaltinimų, įvairesnių švietimo ir bendradarbiavimo būdų. Mokslininkų Gustaitienės ir Širiakovienės (2020) tyrimai atskleidžia, kad tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą yra dažnai ribotas dėl tėvų laiko stokos, nesuderinamų lūkesčių arba neefektyvios komunikacijos tarp pedagogų ir tėvų. Žemą tėvų įsitraukimą, jų nenorą padėti vaikams ir pedagogo iniciatyvos nebuvimą atskleidė Kovienės (2021) atliktas tyrimas. O nepakankamas pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali neigiamai paveikti ugdymo kokybę (Luna ir Del Valle, 2023; Valantinas ir Čiuladienė, 2016). Todėl pedagogams ir tėvams labai svarbu bendradarbiauti tarpusavyje, keistis informacija, kurti vaikams palankią emocinę aplinką bei užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą (Darmayanti ir Sadriani, 2023; Eden ir kt., 2024; Hidayat ir Arini, 2022; Kovienė, 2021; Sabaliauskienė ir kt., 2021). Nepaisant tyrimų gausos, atsižvelgiant į dažnus pokyčius švietime ir su jais susijusiais naujais iššūkiais, su kuriais susiduria tiek tėvai, tiek pedagogai, ši tema Lietuvoje vis dar reikalauja gilesnės analizės. Išsiaiškinus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo reikšmę, atskleidus pedagogų bendradarbiavimo su tėvais patirtis, kliūtis ir galimybes, galima modeliuoti ikimokyklinio ugdymo kokybės gerinimą.

Problema – ikimokyklinio ugdymo kokybės gerinimas.

Probleminiai klausimai:

Kokia yra pedagogų samprata apie ikimokyklinio ugdymo kokybę ir bendradarbiavimo svarbą? Kaip pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali pagerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į esamas bendradarbiavimo kliūtis ir galimybes?

Tyrimo objektas – pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę.

Tyrimo tikslas – atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ypatumus gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę.

Tyrimo uždaviniai:

1. Aptarti ir teoriškai pagrįsti ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratą ir kriterijus.

2. Išanalizuoti pedagogų bendradarbiavimo su tėvais formas bei kliūtis.
3. Atskleisti ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo su tėvais patirtis, susijusias su ugdymo kokybės gerinimu.

Tyrimo metodai:

Mokslinės literatūros šaltinių analizė taikyta siekiant suformuoti teorinį – metodologinį tyrimo instrumentą ir išanalizuoti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratą bei metodus. Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus nagrinėti ikimokyklinio ugdymo veiklą reglamentuojantys teisės aktai – atlikta dokumentų analizė. Duomenys rinkti iš dalies struktūruoto interviu metodu, apklausiant pedagogus, dirbančius su ikimokyklinio amžiaus vaikais.

Tyrimo metu surinkti duomenys kruopščiai analizuojami, atliekama indukcinė kokybinė turinio analizė. Gauti duomenys nuosekliai koduojami, pagal bendrus požymius, rasti teiginiai grupuojami, vėliau gauti radiniai suskirstyti į atitinkamas kategorijas bei subkategorijas. Be to, siekiant tiksliai atskleisti tyrimo tikslus, gauti duomenys buvo toliau interpretuojami ir klasifikuojami, išryškinant esminius tyrimo aspektus.

Išverstos baigiamojo darbo santraukos (summary) dalies kalba ir stilius koreguoti naudojantis GDI įrankiu Open AI ChatGPT.

1. IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĖS TEISINIS REGULIAVIMAS IR UGDYMO KOKYBĖS KRITERIJAI

1.1. Ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybę reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas laikomas neformaliojo vaikų švietimo dalimi ir yra pirmoji nuosekliojo švietimo sistemos pakopa. Pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą (1991, galiojanti suvestinė redakcija, 2023), ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūrinius, etninius, socialinius ir pažintinius poreikius, lavinti kognityvinius įgūdžius bei pasiruošti mokymuisi pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Todėl ikimokyklinis ugdymas, kuris vyksta šeimoje, o tėvų pageidavimu organizuojamas pagal ikimokyklinio ugdymo programą, yra svarbus pagrindinių kompetencijų formavimui, kurios daro įtaką vaiko tolimesniam vystymuisi. Madani (2019) teigia, kad šiuolaikinės ikimokyklinio ugdymo įstaigos prioritetą teikia kokybiškam ugdymo procesui, orientuotam į vaikų ir tėvų lūkesčių bei poreikių tenkinimą, taip užtikrinant aukštos kokybės paslaugas.

Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymą reglamentuoja įvairūs Lietuvos teisės aktai. Šiame skyriuje bus aptarti pagrindiniai ikimokyklinio ugdymo kokybę reglamentuojantys teisės aktai (žr. 1 pav.).

1 pav. Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo kokybę reglamentuojantys teisės aktai

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis ugdymo kokybės užtikrinimą ikimokyklinio ugdymo srityje, yra Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (1991, galiojanti suvestinė

redakcija, 2023). Šiuo įstatymu valstybė įsipareigoja garantuoti ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. Švietimo įstatymo 5 straipsnio 3 punkte pabrėžiama, kad švietimo sistema siekia užtikrinti geros kokybės rezultatus, efektyviai naudojant turimus išteklius, nuolat vertinant, analizuojant ir planuojant savo veiklą, remiantis veiksminga vadyba bei tinkamais sprendimais, priimamais laiku. Be to, 37 straipsnyje akcentuojama, jog švietimo kokybės samprata formuojama visos visuomenės, švietimo dalyvių ir valdymo institucijų bendradarbiavimo pagrindu. Kokybės gerinimas apima švietimo stebėseną, tyrimus, mokyklų veiklos savianalizę ir išorinį vertinimą, mokytojų atestaciją, mokyklų vadovų veiklos bei mokymosi pasiekimų vertinimą. Tame pačiame straipsnyje numatyta, kad švietimo kokybės užtikrinimas yra švietimo teikėjo ir savininko teises bei pareigas įgyvendinančios institucijos atsakomybė, o formaliojo ir iš dalies neformaliojo švietimo kokybę užtikrina valstybė.

Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas (1996, galiojanti suvestinė redakcija, 2024) akcentuoja, kad vaikas yra svarbiausias ugdymo proceso dalyvis. Šis įstatymas glaudžiai siejasi su ugdymo kokybės užtikrinimu, nes jame apibrėžiamos pagrindinės vaiko teisės, kurios sudaro būtinas prielaidas kokybiškam ugdymui. Įstatyme numatyta, kad kiekvienas vaikas turi teisę į išsilavinimą, atitinkantį jo individualius poreikius ir gebėjimus, visapusišką asmenybės ugdymą bei ugdymą aplinkoje, kuri užtikrina jo fizinį, psichologinį ir socialinį saugumą. Taip pat pabrėžiama tėvų, įtėvių ir globėjų atsakomybė – jie atstovauja vaiko interesams ir prisiima pareigą rūpintis ne tik vaiko formaliuoju ugdymu švietimo įstaigose, bet ir jo neformaliuoju ugdymu bei gyvenimo sąlygomis šeimoje, užtikrindami visapusišką vaiko gerovę ir ugdymo kokybę.

Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2050“ (2023) analizuoja Lietuvos švietimo būklę: nuo sustabarėjusios iki puikios kokybės švietimo. Akcentuojama, kad šeima, bendruomenė ir valstybė, veikdamos kartu, turi sudaryti reikalingas sąlygas visapusiškam išsilavinimui. Strategijoje ypatingas dėmesys skiriamas ikimokyklinio ugdymo kokybės gerinimui, užtikrinant jos standartus visose ikimokyklinio ugdymo įstaigose. „Lietuva 2050“ ateities scenarijai pabrėžia demokratijos ir švietimo svarbą, akcentuodami, kad visiems prieinamas, kokybiškas švietimas ir bendradarbiavimas nuo pat ikimokyklinio ugdymo etapo padeda ugdyti laisvus, atsparius, kūrybingus ir atsakingus žmones, kurie geba prisitaikyti kintančiame pasaulyje, puoselėja demokratines vertybes ir yra pasirengę kurti savo ir šalies ateitį (Valstybės pažangos strategija, 2023, p. 28). Strategijoje įvardijami pagrindiniai veiksniai, įtakojantys švietimo tikslus – tai švietimo kokybė, pedagoginis personalas, įtrauktis į švietimą, švietimo sistemos kultūra.

Valstybinė pažangos strategija „Lietuva 2050“ parengta siekiant suburti švietimo bendruomenę reikšmingiems pokyčiams, atitinkantiems visuomenės poreikius ir lūkesčius. Ši

strategija grindžiama pagrindiniais principais: humanišku, tautine tapatybe, kūrybiškumu, bendradarbiavimu ir atsakingumu.

Kaip priemonė įgyvendinti švietimo kryptis numatytas Valstybės pažangos strategijoje, sudaryta **Geros mokyklos koncepcija (2015)**. Ji tarnauja kaip universalus šiuolaikinės mokyklos raidos orientyras, apibrėžiantis vertingus ir šalies švietimo sistemoje pageidaujamus mokyklos bruožus, kartu skatindamas mokyklų bendruomenių kūrybiškumą bei ilgalaikes tobulinimo iniciatyvas įvairių tipų mokyklose. Geros mokyklos sąvoka – „humanistinėmis vertybėmis ugdomą grindžianti, prasmės, atradimų ir asmens ugdymo(si) sėkmės siekianti mokykla, kuri savo veikloje vadovaujasi mokyklos bendruomenės susitarimais ir mokymusi“ (Geros mokyklos koncepcija, 2015, p. 2) – apibrėžia pagrindines vertybes ir nusako mokyklos veiklos tobulinimo kryptį, skatina mokyklas veikti efektyviau. Kadangi LR Švietimo įstatyme (2023) ikimokyklinio ugdymo įstaigos yra prilyginamos ikimokyklinio ugdymo mokykloms, „Geros mokyklos koncepcija“ taip pat taikoma vertinant ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos kokybę.

Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodinės rekomendacijos (2023) (toliau – metodinės rekomendacijos) reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos kokybės įšivertinimo tikslą ir uždavinius, įšivertinimo modelį, ugdymo įstaigos veiklos įšivertinimo organizavimo ir vykdymo procedūras. Metodinės rekomendacijos paskirtis – kurti kokybės siekio kultūrą mokykloje, t. y. padėti ugdymo įstaigai identifikuoti mokyklos veiklos stipriąsias puses, kylančius iššūkius, skatinti mokyklos bendruomenėje diskutuoti ir susitarti siekti aukštos ikimokyklinio ugdymo kokybės, reflektuoti, bendradarbiauti ir kiekvienam bendruomenės nariui prisiimti atsakomybę už veiklos kokybę (Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodinės rekomendacijos, 2023). Pasak Kovienės (2021), šiose metodinėse rekomendacijose kaip vienas iš vertintinų ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklos rodiklių nurodomos mokyklos vertybės. Šis rodiklis apima tėvų sutikimo, priėmimo ir informavimo sistemos veikimą, kuris gali būti gerai išvystytas arba veikti tik fragmentiškai. Vertinant vaiko ugdymo ir ugdymosi situaciją, analizuojamas pedagogo ir tėvų bendradarbiavimo rodiklis ugdymo procese, tiriamas, kokiais būdais ir kokiais tikslais šeima įtraukiama į vaikų ugdymo(si) procesą ugdymo įstaigoje, taip pat kaip organizuojama informavimo apie vaiko pasiekimus sistema – jos sistemingumas, prieinamumas ir formos (Kovienė, 2021). Atsižvelgiama į šeimos gaunamos informacijos kokybę: informacijos turinio atrankos kriterijus, teikiamo grįžtamojo ryšio efektyvumą ir sudarytas sąlygas užtikrinti ugdymo(si) tęstinumą namuose (Kovienė, 2021).

Tačiau mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo duomenys, kaip pažymima Lietuvos švietimo tarybos „Lietuvos

švietimo būklės 2013–2016 metų apžvalgoje “(2017), dažnai neturi pakankamos reikšmės siekiant ikimokyklinio ugdymo kokybės. Ugdymo įstaigos ne visuomet tinkamai supranta įsivertinimo naudą, joms trūksta gebėjimų analizuoti rezultatus ir juos naudoti veiklos tobulinimui bei pažangos užtikrinimui. Šie duomenys retai pasitelkiami rengiant švietimo problemų analizes, tobulinant kvalifikacijos programas ar vykdant mokslinius tyrimus. Targamadžė ir kt. (2018) taip pat pabrėžia, kad nors įsivertinimas laikomas vienu svarbiausių mokyklos veiklos kokybę lemiančių veiksnių, jis ne visuomet prisideda prie ugdymo įstaigos pažangos, nes nėra mokyklos bendruomenėje bendros sampratos kas yra gera mokykla.

Valstybės pažangos strategijos pagrindinio tikslo (Lietuva 2050, 2023) įgyvendinimui, atnaujinamas ugdymo turinys. Siekiant užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą(si) ir ugdymo(si) tęstinumą parengtos **Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (2023)**. Ugdymo įstaigos, vadovaudamosis gairėmis, turi pasirengti Ikimokyklinio ugdymo programas ir pradėti įgyvendinti nuo 2025 metų rugsėjo 1 dienos. Vienas iš Ikimokyklinio ugdymo programos gairių principų – šeimos ir mokyklos partnerystė. „Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų“ (Ikimokyklinio ugdymo programos gairės, 2023, p. 2). Tikėtina, kad rengiant ugdymo įstaigose Ikimokyklinio ugdymo programas keičiasi pedagogų ir tėvų požiūris į ikimokyklinio ugdymo sampratą, kokybę ir bendradarbiavimą, nepamirštant, kad žaidimas yra pagrindinė vaikų veikla (Monkevičienės ir kt., 2015).

2015 m. pirmą kartą parengtas Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2016). Jis buvo skirtas mokytojams, tėvams, pagalbos vaikui specialistams padėti suvokti, ką gali pasiekti vaikas per pirmuosius šešerius savo gyvenimo metus. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų apraše (2016) į ikimokyklinį ugdymą žvelgiama iš vaiko perspektyvos ir pabrėžiama, kad su tėvais turi būti tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, ugdymosi rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiama į jų lūkesčius bei individualias vaikų galias ir skirtingą ugdymosi patirtį. Tačiau Balevičienė ir Zablackė (2022) pastebi, kad Lietuvoje nacionaliniu lygmeniu nereglamentuojamas tėvų informavimo apie vaiko pasiekimus ir pažangą dažnumas ar formos. Mokslininkės (Balevičienė ir Zablackė, 2022) iš išorinio vertinimo duomenų nustatė, kad pasiekimų vertinimas yra viena iš silpniausių ugdymo įstaigos veiklos sričių. Anot Shields ir kt. (2016) vis daugiau valstybių pradeda reikalauti vaikų pasiekimų vertinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose. „Todėl itin aktualu – stiprinti mokytojų kompetencijas, susijusias su vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos vertinimu, ypač tokiose srityse kaip vaikų įsivertinimo gebėjimų ugdymas, tėvų (globėjų ar rūpintojų) ir vaikų įtraukimas į vertinimo procesą, pasiekimų vertinimo rezultatų naudojimas ugdymo planavimui ir

tobulinimui“ (Balevičienė ir Zablackė, 2022, p. 11).

Kalbant apie švietimo paslaugų kokybės gerinimą, itin svarbus ikimokyklinio ugdymo pedagogo rengimas – pasikeitusiame švietimo kontekste ikimokyklinio ugdymo pedagogas turi būti asmenybė, lyderis, tyrėjas, ugdymo programų ir ugdymosi aplinkų kūrėjas, paramos vaikui ir šeimai teikėjas (Lietuvos švietimo taryba, 2017, p. 18). Todėl svarbūs teisės aktai, reglamentuojantys pedagogų profesinį tobulėjimą. Vienas iš jų – 2012 m. gegužės 30 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-899 patvirtinta **Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija**. Šio dokumento tikslas – pristatyti šiuolaikinę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sampratą bei įgyvendinti teisinius ir administracinius mechanizmus, kurie skatintų nuolatinį pedagogų ir pagalbos vaikui specialistų profesinį augimą, užtikrintų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybę bei efektyvų biudžeto lėšų panaudojimą. Teisės akte taip pat numatyta stebėti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėjų veiklą, rinkti patikimus duomenis ir juos analizuoti, siekiant užtikrinti kokybę ir pateikti išvadas švietimo politikos formuotojams.

Taip pat ikimokyklinio ugdymo procesą, rezultatus ir veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose (Privalomo ikimokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašas, 2023; Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos, 2015; Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2016; Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašas, 2021) kontekstualizuojami įvairaus lygmens ugdymo įstaigos, pedagogų ir visos bendruomenės ryšiai su tėvais.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo veiklos kokybę reglamentuojantys atnaujinti teisės aktai nustato pagrindinius reikalavimus ir gaires, užtikrinančias kokybišką vaikų ugdymą. Valstybės pažangos strategijoje akcentuojama, kad šeima, bendruomenė ir valstybė, veikdamos kartu, turi sudaryti reikalingas sąlygas visapusiškam išsilavinimui. Ikimokyklinio ugdymo programų gairės pabrėžia programų pritaikymą vaikų raidos poreikiams ir visuomenės lūkesčiams bei decentralizuotą jų kūrimą. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija numato šiuolaikišką mokytojų profesinio tobulėjimo sampratą, orientuotą į paslaugų kokybę ir veiksmingą biudžeto lėšų naudojimą. Geros mokyklos koncepcija išryškina mokyklos veiklos kokybės principus ir ilgalaikes tobulinimo kryptis, kurios taikomos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoms. Šie teisės aktai akcentuoja kokybės užtikrinimą per pedagogų tobulėjimą, ugdymo aplinką bei bendradarbiavimą tarp švietimo bendruomenės narių.

1.2. Ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai

Kiekvienos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pagrindinis veiklos tikslas – siekti kokybiško ugdymo proceso ir rezultatų, kurie atliepia vaikų ir tėvų lūkesčius bei poreikius (Madani, 2019).

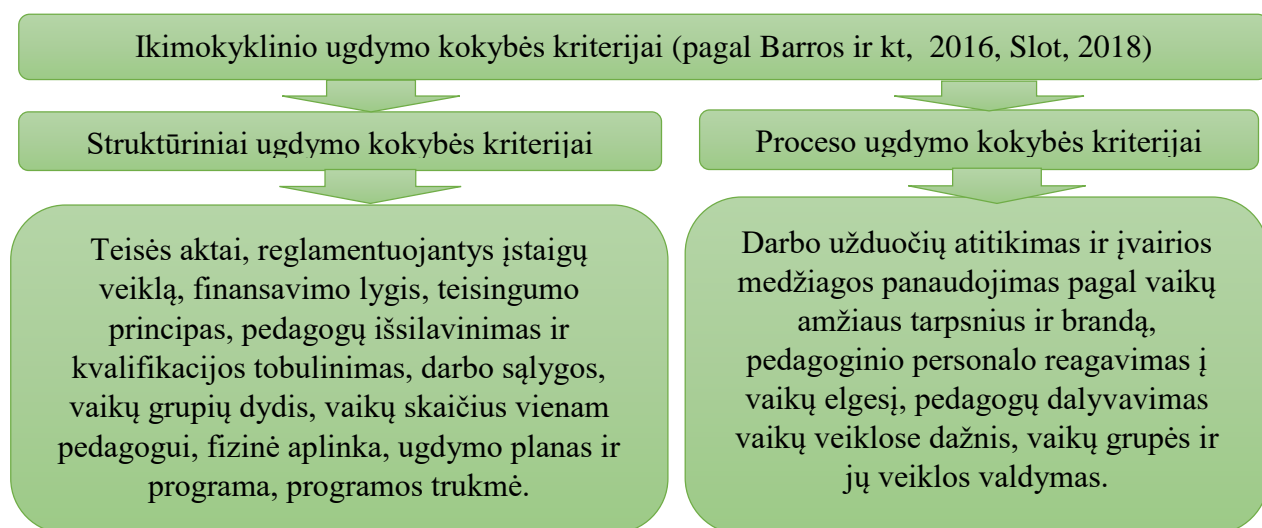
Lietuvoje trūksta ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratos apibrėžties, bet ji taip pat siejasi su paslaugų teikėjų (ikimokyklinių ugdymo įstaigų) ir klientų (ugdytinių ir tėvų) lūkesčiais ir tų lūkesčių patenkinimu (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ir stebėsenos modelio sukūrimo ir diegimo projektas, 2021).

Kaip nurodoma Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ir stebėsenos modelio sukūrimo ir diegimo projekte (2021), kokybiškas ikimokyklinis ugdymas prisideda prie socialinės sanglaudos, skatindamas visapusišką vaikų vystymąsi, socialinę integraciją ir bendruomeninius ryšius. Jis ypač svarbus neįgaliems, socialiai atskirtiems ar mažumų grupių vaikams, taip pat tenkina dirbančių, studijuojančių ar darbo ieškančių tėvų poreikius. Valantino (2012) teigimu, kokybiškas ugdymas ankstyvajame amžiuje prisideda prie įvairių socialinių problemų sprendimo, tokių kaip skurdas, nedarbas, priklausomybės, taip pat gerina akademinis pasiekimus. Be to, tyrimai, atlikti edukologų praktikų (Ashfaq ir kt., 2024, Brandišauskienė ir kt., 2024, Kondratavičienė, 2016, Kovenė, 2019, Martišauskienė ir Trakšelys, 2017, Norvilienė ir Ramanauskienė, 2018, Šimutienė ir Slušnienė, 2024, ir kt.), atskleidžia, kad ikimokyklinis ugdymas turi naudą ne tik akademinėi, bet ir socialinei bei emocinei vaiko raidai.

Mohammed (2023) pažymi, jog vienas svarbiausių kokybiško ikimokyklinio ugdymo privalumų yra geresni ugdymosi rezultatai, kurie lemia sklandesnę vaiko raidą. Bierman ir Motamedi (2015) akcentuoja, kad Socialinio ir emocinio ugdymo programos ikimokykliniame ugdyme suteikia emocinį palaikymą, padeda vaikams tyrinėti savo jausmus, lavinti savireguliaciją ir ugdyti savigarbą. Taip pat padeda vaikams geriau valdyti stresą ir spręsti sudėtingas situacijas. Mohammed (2023) pabrėžia, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas yra esminis pagrindas, užtikrinantis holistinį vaikų vystymąsi ir sėkmingą ateities gyvenimą – tiek akademinį, tiek socialinį bei emocinį. Todėl Gumuliauskienė ir Smilgienė (2010) pažymi, jog ugdymo kokybė yra pagrindinis ugdymo įstaigų strateginis tikslas, kuris atliepia visuomenės, asmenų ir švietimo sistemos poreikius, o jo įgyvendinimas susijęs su ilgalaikiais planais, orientuotais į organizacijos tikslus ir prisitaikymą prie greitai kintančios konkurencinės aplinkos.

Mohammed (2023) teigia, kad nors kiekvienos šalies supratimas apie kokybišką ikimokyklinį ugdymą gali skirtis, vis dėlto galima išskirti bendruosius kokybės kriterijus. Valantinas (2012) taip pat pabrėžia, kad egzistuoja daugybė ikimokyklinio ugdymo kokybės apibrėžimų, tačiau daugelyje šalių galima rasti bendrus principus, kurie atsispindi kokybės kriterijus. Remdamasis Cryer, Valantinas (2012) suformulavo bendruosius ugdymo kokybės kriterijus: saugi priežiūra-globa, sveika priežiūra-globa, vaiko raidą skatinanti aplinka, pozityvi sąveika su suaugusiais, individualios emocinės raidos skatinimas, pozityvių santykių su kitais vaikais skatinimas (Cryer, 1999, cit. iš Valantinas, 2012, p. 7).

Tuo tarpu Ikimokyklinio ugdymo metodinėse rekomendacijose (2015) akcentuojami tokie veiklos kokybę lemiantys kriterijai kaip ugdymo proceso dalyvių sąveika (tarp vaiko ir pedagogo, vaiko ir kitų vaikų, taip pat sąveika su gamtine ir sociokultūrine aplinka), pedagoginės strategijos, ugdymo aplinka ir priemonės, vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas bei veiklos planavimas. Taip pat pabrėžiama spontaniška ir vaikų sumanyta veikla, kurią papildo pedagogo inicijuojamos ugdymo strategijos, lygių galimybių užtikrinimas vaikams su skirtingais poreikiais, žaidimas kaip pagrindinė vaikų veikla bei svarbiausių vaikų ugdytojų – tėvų vaidmuo. Vaiko ugdymosi pažangą lemia tokie veiksniai: ugdymo procesas, ugdymo programos, pedagogų ir vaikų santykiai ir mokyklos bendruomenės santykiai su vaiko tėvais – antrinama Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programų vykdančių mokyklų veiklos kokybės įšivertinimo metodikoje (Sabaliauskienė ir kt., 2021). Užsienio mokslininkai Slot (2018), Barros ir kt. (2016), ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus grupuoja pagal struktūrinius ir proceso komponentus (žr. 2 pav.).

2 pav. *Ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijai*

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Barros ir kt. (2016), Slot (2018).

Remiantis Slot (2018) ir Barros (2016) išvalgomis bei 2 paveikslo duomenimis, struktūrinė ugdymo kokybė apima aiškiai apibrėžtus, pamatuojamus kriterijus, kurie atspindi ikimokyklinio ugdymo sistemos veikimo principus, įstaigų specifiką ir jų išskirtinumus. Eadie ir kt. (2024) teigia, kad struktūrinė kokybė dažniausiai siejama su ugdymo aplinka, pedagogo kvalifikacija bei pedagogo ir vaiko santykiais. Be to, ji apima profesinio tobulėjimo galimybes, taikomas ugdymo sistemas, naudojamas švietimo programose, bei paramą, kuri sudaro sąlygas vaikų ugdymuisi namuose.

O Madani (2019) pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo planai ir programos daro reikšmingą įtaką ugdymo kokybei. Pasak Balevičienės (2013), Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo turinys yra decentralizuotas, todėl oficiali nacionalinė ikimokyklinio ugdymo programa nėra sukurta. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos, remdamosi nacionaliniu mastu patvirtintomis Ikimokyklinio

ugdymo programų gairėmis (2023), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2015), Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinės rekomendacijos (2023) turi galimybę kurti individualias ugdymo programas.

Balevičienė (2013) pabrėžia, kad už ikimokyklinio ugdymo(si) programas ir jų turinį atsako patys ugdymo paslaugų teikėjai. 2024 m. ikimokyklinio ugdymo turinio analizės ir tobulinimo perspektyvų tyrime (Brandišauskienė ir kt., 2024), apimančiame atsitiktinai parinktų 229 programų analizę, nustatyta, kad apie 40 proc. viešai skelbiamų programų nebuvo atnaujintos per pastaruosius penkerius metus. Nepaisant to, daugiau nei pusė analizuotų programų buvo pripažintos aukštos kokybės. Ypač gerai įvertinti bendrosios programų nuostatos, ugdymo tikslai ir uždaviniai bei vaikų pasiekimų vertinimo aspektai. Vertinant ugdymo(si) turinį, procesą ir aplinkas išvelgti iššūkiai bendradarbiaujant su tėvais, nes tik septyniose iš vertintų programų nurodoma, kad tėvai ugdymą tęsia namuose. O tai yra labai reikšminga ikimokykliniame ugdyme. Be to, tyrimo rezultatai atskleidė, kad programų kokybė nepriklauso nuo įstaigos dydžio – tiek mažų, tiek didesnių įstaigų programos buvo vienodai kokybiškos (Brandišauskienė ir kt., 2024). Už atnaujintą ikimokyklinio ugdymo(si) programų turinį nuo 2025 m. rugsėjo 1 dienos atsakingi išliks tie patys paslaugų teikėjai, kartu su steigėju (Ikimokyklinio ugdymo programų gairės, 2023).

Slot (2018), Barros ir kt. (2016) teigimu, struktūrinę ugdymo kokybę lemia ir pedagogų išsilavinimas ir nuolatinis kvalifikacijos tobulinimas. Tai patvirtina ir Tabroni ir kt. (2022) atliktas tyrimas, kuris atskleidė, kad pedagogų išsilavinimas ir kvalifikacijos kėlimas tiesiogiai prisideda prie ugdymo kokybės gerinimo. Pasak minėtų autorių, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra svarbus ne tik jų profesiniam augimui, bet ir efektyvesniam ugdymo proceso įgyvendinimui bei teigiamiems vaikų ugdymosi rezultatams, tuo pačiu prisidedant prie visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos kokybės. Panašias išvadas pateikė ir Manning ir kt. (2019), kurie nustatė, kad pedagogo kvalifikacija buvo susijusi su aukštesne ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros kokybe. Pukinskaitės ir kt. (2016) tyrimas atskleidė, kad daugumai tėvų pedagogų išsilavinimas yra svarbus, o tiek tėvai, tiek pedagogai vieningai sutaria, jog pedagogai turi nuolat tobulėti. Pedagogai taip pat pabrėžia, kad aukštesnę kvalifikacinę kategoriją turintis specialistas geba kokybiškiau ugdyti vaikus. Vis dėlto ugdymo kokybę lemia ne tik kvalifikacinės kategorijos įgijimas, bet ir nuolatinis pedagogo tobulėjimo procesas. Tuo tarpu Toropova ir kt. (2021) atkreipia dėmesį, kad pedagogų darbo sąlygos taip pat daro tiesioginę įtaką ugdymo kokybei bei pedagogų galimybėms efektyviau ugdyti vaikus.

Eadie ir kt. (2024) atlikta sisteminė apžvalga atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo aplinka, apimanti tiek fizinius, tiek socialinius veiksnius, daro didelę įtaką ugdymo kokybei. Tonge (2016) tyrimas parodė, jog fizinė aplinka tiesiogiai veikia vaikų elgesį, pažinimo procesus ir emocijas. Ruškienė ir Slušnienė (2015) pabrėžia, kad aplinka, nepriklausomai nuo jos vietos – ar tai būtų

ugdymo įstaiga, ar namai – turi reikšmingą įtaką vaikų ugdymosi kokybei, todėl svarbu, kad ji būtų tinkama ir komfortiška. Pasak Diominos ir Bagdono (2024), ugdymo aplinka turėtų būti natūrali, suteikianti vaikams galimybių tyrinėti ir mokytis. Taip pat Arkušauskienė ir kt. (2017) akcentuoja, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos privalo nuolat gerinti vidaus ir lauko aplinkas, orientuodamos jas į vaikų kasdienio gyvenimo kokybės gerinimą bei jų socialinių, komunikacinių, pažintinių ir tiriamųjų gebėjimų ugdymą.

Pasak Barros (2016) ir prieš tai analizuoti visi struktūriniai kokybės kriterijai yra būtina sąlyga proceso kokybei, kuri tiesiogiai veikia vaiko vystymąsi, gerovę ir ugdymosi rezultatus. Eadie ir kt. (2024) akcentuoja, kad proceso kokybė apima vaikų patirtis ikimokyklinio ugdymo įstaigose, ypatingą dėmesį skiriant kokius ugdymo metodus taiko pedagogai, sąveikai tarp pedagogo ir vaiko, ugdymo programoms, ugdymosi intervencijoms ir socialinei-emocinei paramai. Slot (2018) pažymi, kad proceso kokybė apima kasdieninės vaikų patirties elementus, tokius kaip socialiniai, emociniai, fiziniai ir instrukciniai aspektai, kurie atsiskleidžia per darbuotojų, vaikų ir jų bendraamžių sąveiką, žaidimų bei kitų veiklų metu. Barros (2016) taip pat pabrėžia, kad proceso kokybės analizė orientuojasi į kasdienes ikimokyklinio ugdymo įstaigų praktikas, įskaitant pedagogų bendravimą su vaikais, personalo bendradarbiavimą tarpusavyje bei vaikų, darbuotojų ir tėvų bendradarbiavimą. Galima manyti, kad proceso kokybė tampa pagrindiniu kokybiško ikimokyklinio ugdymo vertinimo rodikliu, nes ji tiesiogiai atspindi vaikų patiriamas sąlygas ir ugdymosi aplinką. Pedagogų veiksmingumas, jų gebėjimas užtikrinti socialinę-emocinę paramą bei pritaikyti ugdymo metodus, skatina vaikų ugdymosi sėkmę. Be to, šie autorių nurodyti aspektai rodo, kad proceso kokybė priklauso ne tik nuo individualių pedagogų veiksmų, bet ir nuo kolektyvinės ugdymo įstaigos kultūros, įskaitant bendravimą tarp personalo ir šeimų.

Eadie ir kt. (2024) teigimu, vertinant proceso kokybę, labai svarbus kriterijus yra tėvų, pedagogų ir ikimokyklinės ugdymo įstaigos sąveika. Taip pat pažymima ir Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinėse rekomendacijose (2023), kad „vykdant mokyklos veiklos įsivertinimą, didžiausias dėmesys turi būti skiriamas ugdymo procesui, programai, pedagogų ir vaikų santykiams, mokyklos bendruomenės santykiams su vaiko šeima, tai yra tam, kas įgalina vaikus daryti ugdymosi pažangą“. Martišauskienė ir Trakšelis (2017) pedagogų bendravimą ir bendradarbiavimą su tėvais įvardijo kaip esminį elementą, įgalinantį užtikrinti ugdymo įstaigos teikiamų paslaugų kokybę, efektyvų įstaigos funkcionavimą ir tinkamą bei tikslingą tėvų informavimą apie vaiko vystymąsi ir ugdymą(-si). Autoriai (Martišauskienė ir Trakšelis, 2017) vertindami pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybę lemiančius veiksnius, pastebėjo, kad vienas reikšmingiausių veiksnių, lemiančių šio proceso sėkmę, yra tėvų geranoriškas bendravimas ir dalyvavimas ugdymo įstaigos veikloje.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo kokybė apibrėžiama įvairiais būdais, tačiau daugelyje šalių galima išvelgti bendrus principus ir kriterijus, kurie apibrėžia kokybės standartus. Daugelis tyrėjų šiuos kriterijus grupuoja į struktūrinius ir proceso komponentus, kurių kiekvienas turi svarbų vaidmenį ugdymo kokybėje. Struktūrinė kokybė susijusi su ugdymo aplinka, pedagogų kvalifikacija, santykiais su vaikais ir ištekliais, o proceso kokybė orientuota į kasdienę vaikų patirtį, pedagogų efektyvumą ir bendradarbiavimą su tėvais bei ugdymo įstaiga, siekiant nuolatinio tobulėjimo.

2. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO SAMPRATA, REIKŠMĖ, FORMOS, METODAI, KLIŪTYS IR IŠŠŪKIAI

2.1. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo samprata ir reikšmė ikimokyklinio ugdymo procese

Bendradarbiavimo idėja buvo nagrinėjama dar senovės Antikos filosofų. Platonas ir Aristotelis akcentavo, jog bendradarbiavimas yra „geros valstybės pagrindas“ (Tarasevičius, 2007, p. 19). Filosofiniu požiūriu bendradarbiavimas suvokiamas kaip socialinis veiksmas, kuris reikalauja kelių žmonių dalyvavimo, siekiant bendrų tikslų ar uždavinių (Marcinkevičius, 2015).

Mokslininkės Berčnik ir Devjak (2017) išskiria tris pagrindinius istorinius požiūrius į pedagogų bendradarbiavimą su tėvais. Pirmas požiūris: dar XVII amžiuje, buvo akcentuojama tėvų teisė rinktis vaikų ugdymą, pavyzdžiui, privatų mokymą ar mokymą namuose. Pasak Berčnik ir Devjak (2017) antras požiūris: apie 1960 m., demokratinių reformų laikotarpiu, didžiausias dėmesys ugdymo procese buvo skiriamas aktyviam tėvų dalyvavimam. Trečias požiūris: progresyvios pedagogikos laikotarpiu, bendradarbiavimas tapo ypač svarbus, kai tradiciniai ugdymo būdai nebetenkino ugdymo poreikių (Berčnik ir Devjak, 2017). Šiuo laikotarpiu taip pat formavosi skirtingos teisinės nuostatos ir organizaciniai modeliai, reglamentuojantys pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą.

Pripažinus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo reikšmę, ši tema tapo plačiai analizuojama moksliniuose tyrimuose (Milosavljevic Dukic ir kt., 2022; Li ir Wang, 2024; Berčnik ir Devjak, 2017; Honu-Mensaha ir kt., 2024 ir kt.), tačiau tiek lietuvių, tiek užsienio mokslininkai pateikia įvairias šios sąvokos interpretacijas (žr. 1 lentelę). Apibendrintos pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratos yra pateikiamos darbo autorės sudarytoje 1 lentelėje.

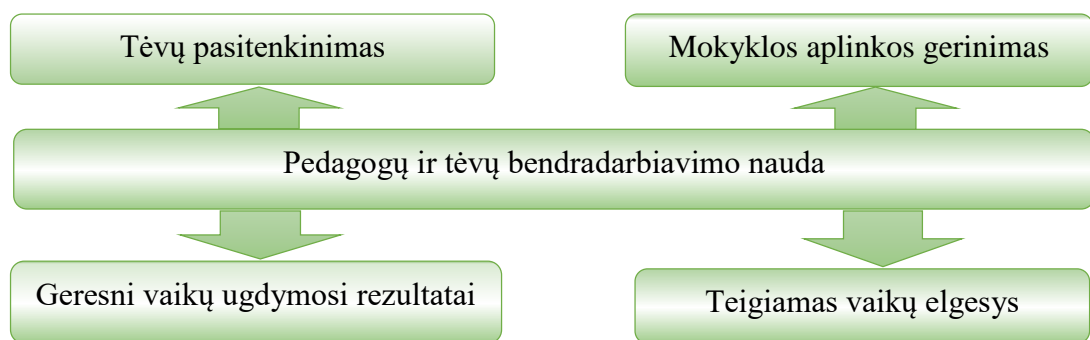
1 lentelė. *Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratos*

Autoriai	Sąvokų apibrėžimai
Milosavljevic Dukic ir kt., 2022	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas - tai tėvų įsitraukimas į ugdymo įstaigos veiklą, pasitelkiant įvairias individualias ir grupines bendradarbiavimo formas.
Li ir Wang, 2024, 77	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai procesas, kurio metu šeima ir mokykla, veikdamos kaip lygiaverčiai partneriai, bendradarbiauja, palaiko viena kitą ir skatina veikti, siekdamos įgyvendinti bendrus ugdymo tikslus.
Berčnik ir Devjak, 2017, 212	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai vienas svarbiausių veiksnių, kuris lemia efektyvų ugdymą ir turi įtakos vaikų ugdymosi pasiekimams.
Honu-Mensaha, Fobi ir Quansah, 2024	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai santykis, kuriamas ir puoselėjamas tarp žmonių, prisiėmusių bendrą atsakomybę ir siekiančių geresnių vaikų ugdymosi rezultatų.
Kovienė, 2021, 57	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai socialinės ir pedagoginės sąveikos sistema, grindžiama konstruktyviu mokytojų ir tėvų bendradarbiavimu.

Ashfaq, Sami ir Yousaf, 2024	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai nuolatinis ir tikslingas procesas, kuriame mokytojai ir tėvai aktyviai dalijasi atsakomybe, siekdami bendrų ugdymo tikslų.
Park, Stone ir Holloway, 2017	Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – tai požiūris, elgesys, stilius ar veikla, kuri vyksta tiek ugdymo įstaigoje, tiek už jos ribų, siekiant padėti vaikams pasiekti akademinį rezultatą.

Analizuojant pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratą, pastebėta, kad skirtingi autoriai išskiria įvairius šio proceso aspektus. Vieni autoriai pabrėžia, jog bendradarbiavimas apima tiek individualias, tiek grupines veiklas, į kurias aktyviai įtraukiami tėvai. Kiti autoriai akcentuoja lygiavertę partnerystę tarp tėvų ir ugdymo įstaigos, turinčių ir siekiančių bendrų ugdymo tikslų. Dar vienas požiūris – bendradarbiavimas – vienas iš svarbiausių veiksnių, užtikrinančių efektyvų ugdymo procesą, geresnius vaikų ugdymosi pasiekimus ir aukštesnę ugdymo kokybę. Milosavljevic Dukic ir kt. (2022) pažymi, kad pagrindinis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tikslas – suderinti požiūrius, veiklas ir priemones, siekiant spręsti vaikų pažinimo, ugdymo problemas ar gerinti jų akademinį pasiekimus. Tokia partnerystė grindžiama bendra atsakomybe ir nuolatiniu ryšio palaikymu. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra itin reikšmingas, siekiant geresnių vaikų ugdymo rezultatų ir socialinio-emocinio tobulėjimo, pabrėžia Eden ir kt. (2024).

Įvairūs užsienio mokslininkai išskiria pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo svarbą. Pasak Paccaud ir kt. (2021), Kim ir Riley (2014) glaudus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas skatina vaiko asmenybės vystymąsi ir ugdymosi pažangą. Tuo tarpu Kristanti ir kt. (2024) tyrimo rezultatai atskleidė keletą esminių priežasčių, kodėl pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra itin naudingas (žr. 3 pav.).

3 pav. *Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo nauda*

Šaltinis: sudaryta remiantis Kristanti, Cahyani ir Suhartono, 2024

Kaip matyti 3 paveiksle, pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas teikia naudą vaikams, tėvams ir pedagogams. Anot Zou (2023), nuoseklus ir veiksmingas pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra būtinas siekiant užtikrinti vaikų ugdymo kokybę. Mokslininkų Kristanti ir kt. (2024), Oranga ir kt. (2023) atliktų tyrimo rezultatai parodė, kad toks bendradarbiavimas gerina vaikų ugdymosi rezultatus. Panašiai, Zulauf-McCurdy ir kt. (2024), Luna ir Del Valle (2023), Aykac (2018) teigia,

kad kokybiški tėvų ir pedagogų santykiai turi teigiamą poveikį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo rezultatams, ypač ankstyvojo ugdymo etape tokie santykiai yra svarbūs, nes jie prisideda prie vaikų socialinio, emocinio ir akademinio vystymosi. Šiuos rezultatus, bei tiesioginį ryšį tarp pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ir vaikų pasiekimų, patvirtina autorių Honu-Mensaha ir kt. (2024), Ashfaq ir kt. (2024), Vasiljević-Prodanović ir kt. (2021), Darmayanti ir Sdriani (2023) tyrimai. Kai tėvai reguliariai dalyvauja ugdymo įstaigos organizuojamuose susitikimuose – gerėja vaikų kalbiniai įgūdžiai, tyrimu nustatė Martinez-Yarza ir kt. (2024).

Lietuvių mokslininkų atlikti tyrimai taip pat atskleidžia tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo įtaką ugdymo kokybei. Ugdymo sėkmė priklauso nuo visų ugdymo dalyvių: pedagogų ir tėvų pastangų, teigia Gelžinytė ir Bagdonas (2016). Pasak Kovienės (2018), tėvų įsitraukimas formuoja saugią vaikų savijautą ugdymo įstaigoje, mažėja elgesio problemų grupėje, gerėja vaikų savivertė, emocijų valdymo įgūdžiai. Kaip pastebi Šilėnienė ir Širiakovienė (2018), pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra svarbus ne tik akademinėi sėkmei, bet ir „vaikų ateities perspektyvai, psichinei sveikatai bei socialinių santykių formavimuisi“ (Šilėnienė ir Širiakovienė, 2018, p. 8).

Nepakankamas pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas įtakoja ugdymo kokybę, teigia Luna ir Del Valle (2023) ir vaiko emocinę bei socialinę raidą (Vasiljević-Prodanovic ir kt., 2021), todėl pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas yra svarbus.

Pasak Paccaud ir kt. (2021), tėvų aktyvus bendradarbiavimas su pedagogais yra naudingas ir patiems tėvams – tėvai labiau pasitiki savimi įsitraukdami į ugdymo veiklas. Taip pat Kristanti ir kt. (2024) tyrimai atskleidžia, kad tėvai, aktyviai bendradarbiaudami su pedagogais, jaučiasi patenkinti savo vaikų ugdymu, o jų dalyvavimas tiek ugdymo įstaigoje, tiek tęsiant ugdymą namuose teigiamai veikia vaikus. Martišauskienės ir Trakšelio (2017) atliktas tyrimas parodė, kad tėvai, bendradarbiaudami su pedagogais, gauna daugiau informacijos apie vaikų pažangą. Tėvai, kurie turi teigiamą bendradarbiavimo nuostatą, anot Valantino ir Čiuladienės (2013), įsitraukia į ugdymo įstaigos gyvenimą visą vaiko ugdymosi laikotarpį – nesvarbu, kokio vaikas amžiaus.

Tyrimais (Aykaç, 2018) nustatyta, kad tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą koreliuoja su geresniais santykiais tarp tėvų ir vaikų, vaikų savivertės stiprinimu. Kuriama palanki ugdymosi aplinka tiek ugdymo įstaigoje, tiek namuose (Aykaç, 2018), o visa tai – gerina ugdymosi rezultatus.

Pasak Paccaud ir kt. (2021), kad tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas daro teigiamą poveikį ne tik vaikams ir jų tėvams, bet ir pačioms ugdymo įstaigoms bei pedagogams. Ugdymo įstaigoje kuriama pozityvi bendravimo kultūra (Kristanti ir kt., 2024), o stipri bendradarbiavimo kultūra padeda formuoti kūrybingesnę ugdymosi aplinką.

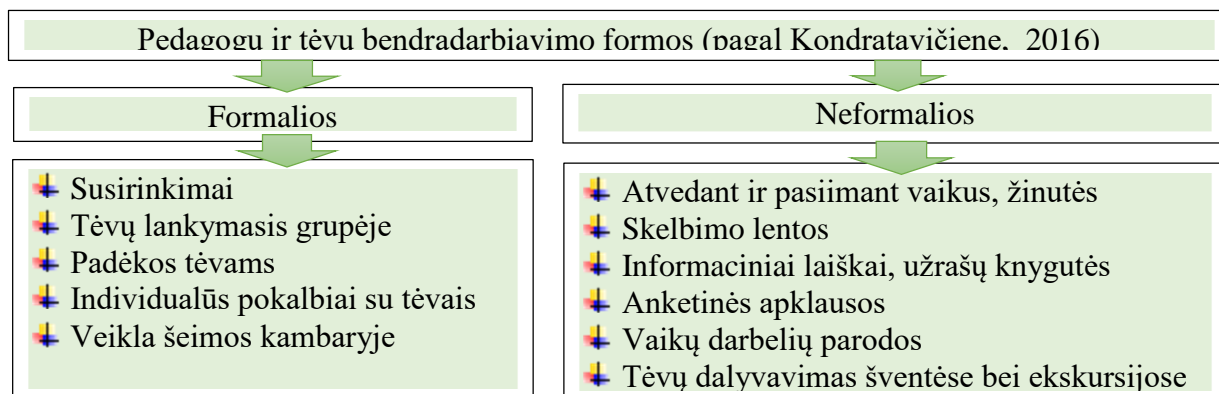
Bendrą tėvų ir pedagogų tikslą – užtikrinti vaiko gerovę ir ugdymo sėkmę – galima pasiekti, kai yra tvirtas tarpusavio ryšys ir pasitikėjimas, antrina Juškienė ir Stasiulienė (2019), Petani ir Barišic

(2021), greičiau atskleidžiami individualūs vaikų poreikiai (Šilėnienė ir Širiakovienė, 2018; Hattie, 2023; Paccaud, 2021). Esant tarpusavio ryšiui atsiranda galimybė ugdytojams vieniems iš kitų mokytis – tiek pedagogams iš tėvų, tiek tėvams iš pedagogų – nes ir vieni ir kiti gali pasiūlyti skirtingas įžvalgas ir požiūrius, padedančius geriau suprasti vaiko poreikius ir jo raidos etapus (Merfeldaitė, 2009). Tokio bendradarbiavimo dėka galima efektyviau spręsti įvairius iššūkius, su kuriais susiduria vaikai.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas – vienas iš svarbiausių veiksnių, užtikrinančių efektyvų ugdymo procesą, geresnius vaikų ugdymosi pasiekimus ir aukštesnę ugdymo kokybę. Bendradarbiavimas teikia visakeriopą naudą pedagogams ir tėvams: kuria pasitikėjimą vieni kitais, leidžia pedagogams ir tėvams geriau pažinti vaikus, jų stipriąsias ir silpnąsias puses, kas padeda efektyviau spręsti kylančias problemas. Tėvų dalyvavimas ugdymo procese įtakoja vaikų elgesį, savivertę, akademinius pasiekimus, stiprina socialinius-emocinius įgūdžius. Tėvai įsitraukiantys į ugdymo procesą jaučiasi patenkinti savo vaiko ugdymu, o jų dalyvavimas ugdymo įstaigos veikloje ar tęsiant ugdymą namuose teigiamai veikia vaikus.

2.2. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo formų ir būdų analizė

Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali pasireikšti įvairiomis formomis – tiek tradiciniais individualiais ir kolektyviniais metodais, tiek ir naujoviškais požiūriais ir praktikomis (Mendelova ir Gužikova, 2024, Gelžinytė ir Bagdonas, 2016). Kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali pasireikšti įvairiomis formomis akcentuoja ir kiti autoriai. Vietienė ir Malinauskienė (2015) pabrėžia, jog sėkmingam bendradarbiavimui siūlomos tokios priemonės kaip tėvų susirinkimai, individualūs pokalbiai, tėvų dienos, tėvų informavimas, anketinės apklausos, tėvų dalyvavimas renginiuose, tėvų įsitraukimas priimanč svarbius sprendimus, dalyvavimas ugdymo įstaigos projektuose ir pagalba organizuojant įvairią veiklą. Kondratavičienė (2016), nagrinėdama pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo teorinius aspektus, nurodo dvi pagrindines bendradarbiavimo formas (žr. 4 pav.).

4 pav. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo formos

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Kondratavičienė, 2016

Kondratavičienės (2016) tyrimas atskleidė, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogai dažniausiai naudoja tradicines bendradarbiavimo su tėvais formas, bet pradeda praktikuoti ir šiuolaikiškas formas ir priemones, stiprinančias bendradarbiavimą. Panašius rezultatus pateikia Omerdic ir Ridic (2017), kurie pastebėjo, jog pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas dažniausiai apsiriboja susitikimais ir informatyviais pokalbiais, o tėvų įsitraukimas į sprendimų priėmimą ugdymo įstaigose yra ribotas. Čiuladienė ir Valantinas (2016) pabrėžia, kad vyrauja individualistinė bendradarbiavimo forma, kurioje dominuoja vienakryptė, informacinė komunikacija iš pedagogų pusės. Gustaitienė ir Širiakovienė (2020) nustatė, kad bendradarbiavimas apsiriboja retai rengiamais tėvų susirinkimais ir pokalbiais atvedant ar pasiimant vaikus iš ugdymo įstaigos. Milosavljevic Dukic ir kt. (2022) bei Bhargava ir kt. (2017) tyrimai atskleidė, kad motinos yra aktyvesnės nei tėvai bendradarbiaujant su pedagogais, tačiau šeimos įsitraukimas silpnėja vaikams augant, ypač vyresniame amžiuje ir pereinant į vidurinę mokyklą.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad pedagogai turi galimybę bendradarbiauti su tėvais įvairiais būdais. Martišauskienė (2012), Slušnienė ir kt. (2017) nustatė, kad patogiausias bendravimo būdas tiek pedagogams, tiek vaikų tėvams, yra telefonas. Vis dažniau ugdymo įstaigose bendravimui naudojamos informacinės komunikacijos priemonės: socialiniai tinklai, programėlės, platformos (Slušnienė ir kt., 2017; Gustaitienė ir Širiakovienė, 2020; Dževeckytė, 2020). Elektroniniu paštu pedagogai gali perduoti tėvams aktualią informaciją, atsakyti į jų rūpimus klausimus ar aptarti kitus svarbius klausimus, susijusius su ugdymo procesu (Slušnienė ir kt., 2017) – komunikavimo priemonė, kuri taip pat populiarėja.

Navakauskytė ir Kazlauskienė (2015) rekomenduoja pedagogams, prieš pasirenkant bendradarbiavimo su tėvais formas ir būdus, atlikti analizę, kuri padėtų nustatyti tėvams tinkamiausius komunikacijos būdus. Juškienė ir Stasiulienė (2019) taip pat pateikė kelias komunikacijos tobulinimo kryptis: pedagogai turėtų ne tik išklausyti tėvus, bet ir įsiklausyti į jų poreikius, suteikti daugiau iniciatyvos ugdymo veiklų planavime ir įgyvendinime.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas pasireiškia įvairiomis formaliomis ir neformaliomis formomis, tradiciniais ir šiuolaikiškais būdais. Populiariausios bendradarbiavimo formos, nors ir kritikuojamos dėl savo vienpusiškumo, tebėra tėvų susirinkimai ir individualūs susitikimai su tėvais. Šiuolaikinės bendradarbiavimo formos, naudojant informacinių technologijų priemones: virtualias platformas ir socialinius tinklus, sudaro galimybes aktyvesniam bendradarbiavimui, greitai informacijos sklaidai. Sėkmingam bendradarbiavimui siūlomos tokios priemonės kaip tėvų dienos, anketinės apklausos, tėvų dalyvavimas renginiuose, dalyvavimas projektuose ir pagalba organizuojant įvairią veiklą. Pastebima, kad tėvų dalyvavimas ugdymo veiklų

planavime ir sprendimų priėmimo ugdymo įstaigose yra pasyvus, todėl ugdymo įstaigos turi įsiklausyti į tėvų poreikius bei parinkti tinkamiausius komunikacijos būdus.

2.3. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę kliūtys ir išūkių

Nepaisant to, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo nauda įvairių lietuvių (Juškienė, Stasiulienė, 2019; Šilėnienė ir Širiakovienė, 2018; Gelžinytė ir Bagdonas, 2016 ir kt.) ir užsienio (Aykaç ir Msengi, 2019; Paccaud ir kt., 2021; Luna ir Del Valle, 2023; Zulauf-McCurdy ir kt., 2024; Kristanti ir kt., 2024 ir kt.) autorių buvo įrodyta, o pasak Staub ir kt. (2018), bendradarbiavimą skatinantys elementai buvo nustatyti jau seniai, dabartiniai šios srities tyrimai atskleidžia ir kliūtis bei išūkius įgyvendinant pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą.

Mokslininkai Staub ir kt. (2018) įvardija pagrindinius išūkius: tėvų skepticizmą ir pasipriešinimą naujovėms, ypač kai tėvų mokyklinė patirtis neatitinka šiuolaikinių ugdymo metodų; pedagogų nepatyrimas bendraujant su tėvais, daugeliui trūksta įgūdžių konstruktyviai bendrauti su tėvais ir įtraukti juos į ugdymo įstaigos gyvenimą, o tai jiems patiems kelia stresą ir nerimą; komunikacijos strategijų trūkumas, dėl šios priežasties dažnai kyla konfliktai, nes tėvai neturi galimybės gauti aiškios informacijos arba dalyvauti sprendimų priėmimo ir kultūrinė bei socialinė vaikų ir tėvų įvairovė. Konfliktų valdymas taip pat išlieka problema (Staub ir kt., 2018), kai trūksta aiškių sprendimo mechanizmų.

Analizavusi pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą, Kazlauskienė (2023) nustatė, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo procesas ne visada vyksta sklandžiai, kadangi iškyla įvairių išūkių, ir tai neigiamai veikia bendradarbiavimo procesą bei ugdymo kokybę. Taigi, anot Kazlauskienės (2023), pagrindinės pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemos, ugdant autizmo spektro sutrikimą turinčius vaikus (tokių vaikų yra kone kiekvienoje ugdymo įstaigoje), yra pedagogų žinių ir įgūdžių trūkumas veiksmingiems ryšiams su tėvais užmegzti, tėvams kylantys sunkumai kaip susitvarkyti su vaiko elgesiu bei pažanga, laiko ir ekonominių išteklių apribojimai, technologijų trūkumas, nepakankamai skiriama laiko vaikų pasiekimams aptarti, tėvų pasyvumas ar jų neigiamas požiūris į savo vaidmenį ugdymo procese. Taip pat problema yra pedagogų nenoras išklaudyti tėvus arba tėvų nepasitikėjimas ugdymo įstaiga (Kazlauskienės, 2023).

Kristanti ir kt. (2024) atliktas tyrimas nustatė pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo išūkius, tokius kaip skirtingi lūkesčiai, laiko apribojimai ir kalbos bei kultūriniai barjerai, kurie trukdo bendradarbiavimui. Paccaud ir kt. (2021) savo literatūros apžvalgoje nurodo, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimui trukdo pedagogų specialiųjų poreikių turinčių vaikų ugdymo kompetencijos stoka. Mokslininkai Deslandes ir kt. (2015) nurodo, kad keičiasi tėvų lūkesčiai dėl vaikų aukštesnių

akademinių rezultatų, pedagogai jaučiasi spaudžiami siekti akademinių pasiekimų. Tai neigiamai veikia pedagogų ir tėvų santykius, sukelia bendradarbiavimo trūkumą, nes pedagogai jaučia savo profesinės veiklos laisvės apribojimą, o tėvai – nusivylę ir nepakankamai įtraukti į ugdymo procesą.

Kiti autoriai nurodo ir kitus pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo trukdžius: pedagogų laiko ir noro stoka, neigiamas požiūris į pedagogą, tėvų vengimas gauti informaciją apie vaikų ugdymąsi, elgesį ir kitas problemas (Barkauskaitė, 2016), pedagogų nepakankamas pasitikėjimas savimi, komunikavimo ir dialogo su ugdytiniais gebėjimo stoka (Viršulienė, 2014), labai retai naudojamos tokios formos, kurių metu galima būtų diskutuoti, kartu spręsti įvairias su vaikų ugdymu ir bendradarbiavimu susijusias klausimus ir kitas problemas, trūksta sėkmingo vaikų ugdymo namuose patirties pasidalijimo ir aptarimo (Kaikaris & Pintulienė, 2019), įvardijamas ir tėvų užimtumas. Anot Trakšelio (2010), dažnai pedagogai nelinkę tėvų išklausti, neskatina domėjimosi vaikų ugdymu, ugdymo programos neatitinka laikmečio ir tėvų lūkesčių, pedagogų neigiama reakcija į tėvų komentarus ir paisūlymus, pasak Zou (2023), apsunkena komunikaciją tarp pedagogų ir tėvų. Nežinojimas vieni kitų lūkesčių trukdo susitarti ugdymo klausimais, sukelia didesnius prieštaravimus, teigia Zou (2023).

Bendradarbiavimą apsunkena tėvų užimtumas, teigia Gelžinytė ir Bagdonas (2016), kai kurie tėvai dėl nuolatinio darbo teigia neturintys laiko bendravimui su pedagogais, taip pat ir pedagogai, dėl didelio darbo krūvio, neturi pakankamai laiko bendravimui. Šie veiksniai rodo, kad efektyviam bendradarbiavimui būtina ieškoti lankstesnių sprendimų.

Gelžinytė ir Bagdonas (2016) taip pat atkreipia dėmesį, kad informacijos sklaidos priemonės, tokios kaip naujienlaiškiai ar informacija ugdymo įstaigos tinklalapyje, dažnai nesulaukia iš tėvų grįžtamojo ryšio. Tada sunku įvertinti kiek tėvai supranta informaciją, nes kitu atveju neteisingai suprasta informacija gali sukelti konfliktines situacijas bei nepasitenkinimą.

Be to, Hornby ir Lafaele (2011) išskiria daugybę veiksnių, trikdančių efektyvų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą (žr. 2 lentelę) (cit. Valantinas ir Čiuladienė, 2013).

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą trikdančios veiksniai

Veiksniai, susiję su vaiko tėvais, šeima	Veiksniai, susiję su vaiku	Veiksniai, susiję su tėvais ir pedagogais	Socialiniai veiksniai
(pagal Valantiną ir Čiuladienę, 2013)			
- tėvų nuostata dėl tėvų įsitraukimo - „kvietimo“ įsitraukti suvokimas - tėvų sveikata - tėvų išsilavinimas - pilna / nepilna šeima - tėvų užimtumas	- amžiaus tarpsnio ypatumai - ugdymosi sunkumai ir negalia - gabumai ir talentas - elgesio problemos	- skirtingi tikslai ir turima informacija apie vaiką - skirtingos nuostatos - skirtinga kalba (pedagogų profesinė, o tėvų buitinė kalba)	- istoriniai (tradicijos ir t. t.) - politiniai: skatinanti ar neskatinanti tėvų įsitraukimą, valstybinė politika, pedagogų rengimas dirbti su tėvais

- lytis, tautybė			- ekonominiai: dirbantys, bedarbiai, daug uždirbantys, mažai uždirbantys
------------------	--	--	---

Šaltinis: Valantinas ir Čiuladienė, 2013.

Šie veiksniai (pateikti 2 lentelėje) rodo, kad tiek efektyvios komunikacijos, tiek abipusio įsitraukimo stoka apsunkina bendrą siekį gerinti ugdymo procesą. Be to, pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą gali trikdyti įvairūs veiksniai ne tik tokie kaip vaikų elgesio problemos, tėvų išsilavinimas, užimtumas, jų sveikata, socialiniai veiksniai (Valantinas ir Čiuladienė, 2013). Labai svarbios ir susiformavusios nuostatos: „tėvai, turintys neigiamą ar neutralią bendradarbiavimo su mokykla nuostatą, linkę augant vaikams rečiau įsitraukti į mokyklos gyvenimą. Tėvai, įsitraukiantys į mokyklos gyvenimą (turintys teigiamą bendradarbiavimo nuostatą), daro tai visą vaiko mokymosi laikotarpį – nesvarbu, kokio vaikas amžiaus“ (Valantinas ir Čiuladienė, 2013, p. 316).

Bendravimas turėtų vykti įvairiais būdais, siekiant stiprinti abipusį supratimą, pasitikėjimą ir efektyvų bendradarbiavimą (Gelžinytė ir Bagdonas, 2016). Pasak Oranga ir kt. (2023), pedagogai turėtų aktyviai siekti ryšio su tėvais ne tik tada, kai kyla problemų, bet visus mokslo metus. Toks nuoseklus bendravimas padeda stiprinti tėvų ir ugdymo įstaigos ryšį, taip pat didina tėvų įsitraukimą ir aktyvų dalyvavimą vaikų ugdyme. Toks požiūris sudaro sąlygas kurti tvirtą bendradarbiavimo pagrindą ir ilgalaikę ugdymo sėkmę.

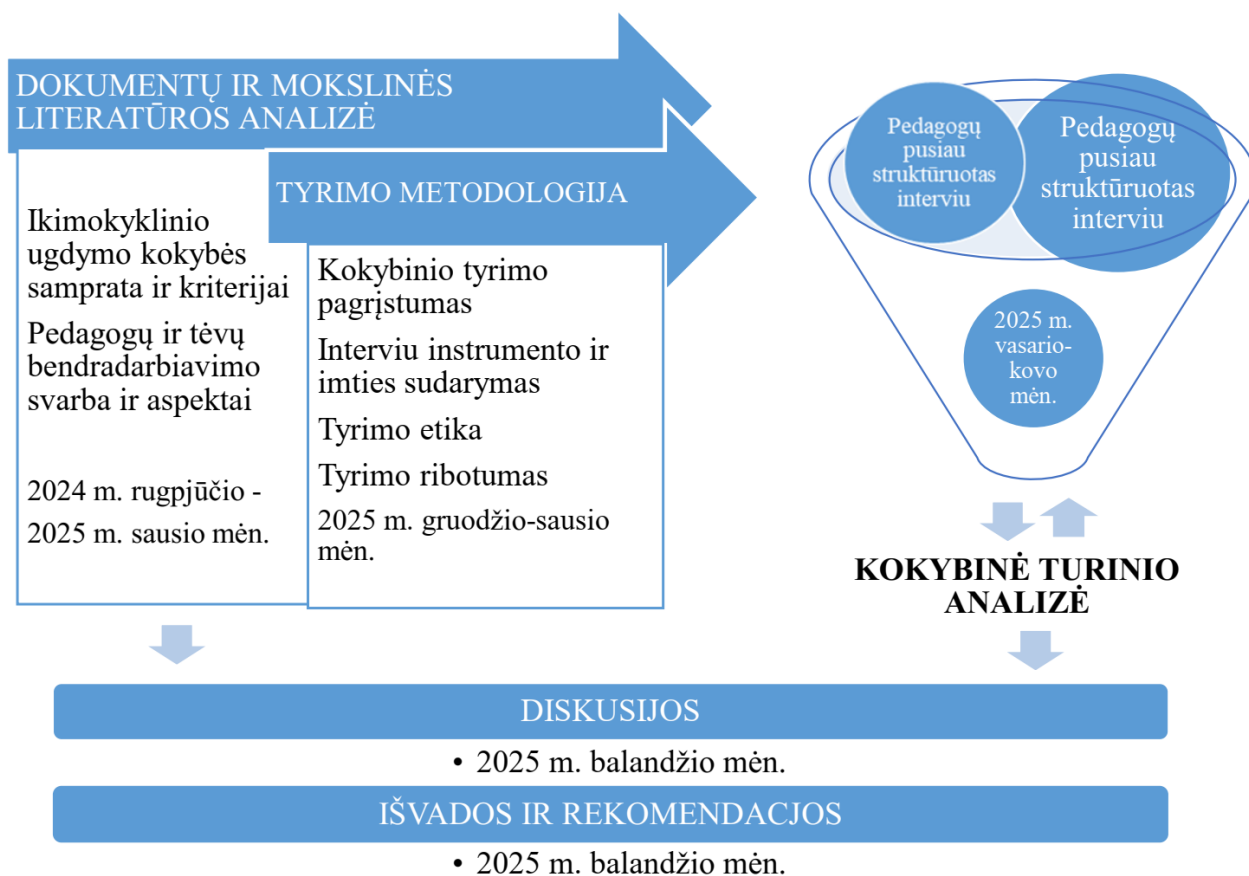
Sėkmingam bendradarbiavimui, pabrėžia Epstein ir kt. (2018) ir Slušnienė ir kt. (2017), būtinas pagarbus bendravimas, Viršulienė (2014) teigia, kad pozityvų nusiteikimą bendrauti stiprina šypsena, malonus pasisveikinimas ir aktyvus dalyvavimas veiklose. Tik tikslingai bendradarbiaujant ir naudojant įvairius bendravimo kanalus, galima sukurti efektyvią komandą, kuri geriausiai tenkintų vaiko ugdymo(si) poreikius bei gerintų ugdymo kokybę.

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas susiduria su įvairiomis kliūtimis, tarp kurių dažniausios yra tėvų užimtumas, neigiamos nuostatos arba tėvų nepasitenkinimas ugdymo įstaiga, vengimas gauti informaciją apie vaikų ugdymąsi, elgesį ir kitas problemas, pasipriešinimas naujovėms, laiko apribojimai, pedagogų konstruktyvaus bendravimo įgūdžių stoka, darbo krūvis, konfliktų valdymo ir komunikacijos struktūros trūkumai. Taip pat pastebėta, kad pedagogai nepakankamai skiria laiko vaikų pasiekimams aptarti, nenori išklausti tėvus, neišsiaiškina vieni kitų lūkesčių, o tai trukdo susitarti ugdymo klausimais. Siekiant sėkmės bendradarbiavimas turi vykti įvairiais būdais, stiprinti abipusį supratimą, pasitikėjimą, pagarbą vieni kitiems, pedagogai turi nuolat siekti ryšio su tėvais, kuris didina tėvų įsitraukimą ir aktyvų dalyvavimą vaikų ugdyme.

3. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ BENDRADARBIAVIMO YPATUMŲ GERINANT IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĘ TYRIMO PAGRINDIMAS

3.1. Tyrimo metodologija

Atsižvelgiant į kintančią švietimo paskirties sampratą šiandieniniame pasaulyje (Dukynaitė, 2025), į empirinio tyrimo uždavinį atskleisti ikimokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo su tėvais patirtis, susijusias su ugdymo kokybės gerinimu – pasirinktas kokybinis tyrimas, kas yra orientuota į gilesnį supratimą apie pedagogų asmenines patirtis, jų nuomones apie tėvų lūkesčius, bei surinktų duomenų interpretaciją. Kokybinis tyrimas, pasak Creswell (2017) skirtas gilintis į dalyvių kontekstą ir jų gyvenimišką patirtį. Veiksnius, lemiančius ikimokyklinio ugdymo kokybę, analizavo Valantinas (2012) ir anot mokslininko reikalinga atlikti kokybinius tęstinius pedagoginius tyrimus apie ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimą. Mokslininkai Hidayat ir Arini (2022) taip pat siūlo gilintis į kokybinę dimensiją, analizuojant tėvų vaidmenį vaiko ugdymo procese, kokybišką pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą: nustatyti, kokios bendradarbiavimo formos yra veiksmingiausios ir kaip jos veikia vaikų ugdymą. Tyrimo loginės schemas, sudarytos darbo autorės (žr. 5 pav.), metodologinė dalis detaliau aptariama šiame skyriuje.

5 pav. Tyrimo loginė schema

Kontekstui atskleisti teorinėje, mokslinės literatūros ir dokumentų turinio analizės, dalyje –

teoriškai aptarta, galiojančiais teisės aktais pagrįsta ikimokyklinio ugdymo kokybės samprata, kriterijai, remiantis moksliniais straipsniais – išanalizuoti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo veiksmingiausi būdai.

Duomenys renkami pusiau struktūruoto interviu (atvirų klausimų interviu) metodu, kai iš anksto numatytos pagrindinės temos (tokios kaip: ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba, bendradarbiavimo būdų veiksmingumas, bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai, santykių tobulinimas ugdymo procese) ir interviu klausimai, tačiau interviu eiga koreguojama pagal dalyvio atsakymus (Bitinas, 2006, Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, Rupšienė, 2007). Interviu pagrindinis tikslas – išsiaiškinti pedagogų požiūrį, kaip bendradarbiavimas su tėvais gali gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, kokios yra kliūtys ir galimybės.

Surinkti kokybiniai duomenys (teiginiai) atskleidžia ne faktus ir statistiką, o patirtis, prasmes, procesus (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017), tyrimu siekiama sužinoti tyrimo dalyvių patirtis, jausmus ir mintis. Atliekant kokybinį tyrimą dominuoja indukcinė logika - teorija yra kuriama (generuojama) iš surenkamų tyrimo duomenų (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016). Indukcinė kokybinio tyrimo analizė apima šiuos etapus: atvirą kodavimą, duomenų grupavimą, kategorijų išskyrimą ir abstrahavimą (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Tuomet duomenys vėl analizuojami, daromi apibendrinimai, diskusijos dalyje rezultatai lyginami su ankstesniais atliktais tyrimais. Tyrimo pabaigoje pateikiamos išvados ir galimos rekomendacijos problemai spręsti.

Tyrimo instrumentas

Duomenų rinkimo metodas pasirinktas pagal tyrimo tikslą ir probleminį klausimą (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016), kuriuo norima atskleisti pedagogų patirtis kaip pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali pagerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į esamas bendradarbiavimo kliūtis ir galimybes. Pasirinktas iš dalies struktūruotas interviu, kuris leidžia detaliam analizuoti atsakymus, išskirti reikšmingas kategorijas, suteikia galimybę interpretuoti ir kurti naujas reikšmes iš surinktų duomenų (Creswell, 2017).

„Kokybinio interviu pagrindas – atviri klausimai, į juos tikimasi gauti kiek įmanoma platesnius, išsamesnius, atviresnius atsakymus, suformuluotus ir pateiktus paties tyrimo dalyvio, atspindinčius jo perspektyvą“ (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 15).

Iš anksto apibrėžiamos pagrindinės temos ir 9 pagrindiniai klausimai (žr. 3 lentelę), pagrindinius klausimus lydi 2-4 papildantys klausimai (žr. 1 priede). Klausimų formuluotės, kad būtų aiškios informantams, buvo pakoreguotos po bandomojo interviu, taip pat pakeisti pasikartojantys papildomi klausimai. Po dviejų pedagogų interviu, pastebėjus, kad pedagogai nekalba apie ikimokyklinio ugdymo kokybę, pakeistas antras klausimas iš „kaip tėvų įsitraukimas paveikia vaikų emocinę ir socialinę raidą“ į „kaip Jūs apibūdintumėte, kas yra ikimokyklinio ugdymo kokybė“.

Interviu eiga koreguojama pagal dalyvio atsakymus. Tai leidžia giliau analizuoti išryškėjusias temas ir klausimus (Bitinas, 2006, Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, Rupšienė, 2007).

3 lentelė. *Temų pavadinimai ir pagrindiniai klausimai*

Ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba	
<i>Pagrindiniai klausimai</i>	
1.	Pasidalinkite savo mintimis, kuo Jums svarbus, ugdant vaikus, bendradarbiavimas su tėvais?
2.	Kaip Jūs apibūdintumėte, kas yra ikimokyklinio ugdymo kokybė?
Bendradarbiavimo būdų veiksmingumas	
3.	Pasidalinkite, kokie Jums priimtinausi bendradarbiavimo su tėvais būdai?
4.	Jūsų patirtis, kokį vaidmenį atlieka technologijos stiprinant bendradarbiavimą su tėvais?
5.	Papasakokite sėkmingą atvejį, kai sprendžiant su tėvais problemas ugdymo klausimais, prisideda administracija, pagalbos vaikui specialistai.
Bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai	
6.	Pasidalinkite, kokie dažniausiai iššūkiai kyla bendradarbiaujant su tėvais?
7.	Kaip Jūs sprendžiate atvejus, kai tėvai nėra linkę bendradarbiauti?
Santykių tobulinimas ugdymo procese	
8.	Kaip manote, kokie veiksmai galėtų paskatinti glaudesnę pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą?
9.	Kaip manote, ką mes kartu, kaip bendruomenė (pedagogai, administracija, tėvai) ir kiekvienas atskirai, galėtume padaryti, kad ikimokyklinio ugdymo kokybė gerėtų?

Pagrindiniai interviu klausimai sudaryti išanalizavus Lietuvos ir užsienio mokslininkų (Čiuladienė ir Valantinas, 2016, Gustaitienė ir Širiakovienė, 2020, Hidayat ir Arini, 2022, Kondratavičienė, 2016, Kristanti ir kt., 2024, Kovienė, 2021, Martišauskienė ir Trakšelys, 2017, Paccaud, 2021, Šilėnienė ir Širiakovienė, 2018, Valantinas, 2012, Zulauf-McCurdy ir kt., 2024 ir kt.) teorines įžvalgas apie pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo poveikį ikimokyklinio ugdymo kokybei. Tyrimo proceso metu priimti sprendimai buvo nuolat peržiūrimi, atsižvelgiant į tai, kas vyko, kas buvo randama ir atrandama kiekvienu tyrimo etapu, ypač renkant duomenis (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Tyrimas atliktas 2025 m. vasario-kovo mėnesiais. Interviu trukmė nuo 31 min. iki 55 min. Prieš kiekvieną interviu gauti tyrimo dalyvių sutikimai.

Tyrimo imtis.

Tyrimo tikslui pasiekti pasirinktos pedagogų patirtys. Tyrimo imties dydis priklauso nuo duomenų prisotinimo principo. Tyrime dalyvavo 5 pedagogai (žr. 5 lentelę). Dalyviai buvo atrenkami tol, kol pasiektas duomenų prisotinimas – kai nauji duomenys nebeteikė papildomos reikšmingos informacijos (Rupšienė, 2007).

Tyrimo taikomas **kriterinės tikslinės imties metodas**. Šis imties sudarymo būdas leidžia atrinkti dalyvius, kurie atitinka iš anksto apibrėžtus kriterijus, susijusius su tyrimo tikslu (Rupšienė, 2007). Tai yra vienas iš tikslinės atrankos metodų, tinkamas kokybiniam tyrimams, kai siekiama

gauti detalią ir giluminę informaciją iš specifinės dalyvių grupės (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

Pedagogams taikomi kriterijai: 1) ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimas; 2) ne mažesnis kaip keturių metų pedagoginio darbo stažas.

Pedagoginio stažo požymis pasirinktas atsižvelgiant į vaikų ugdymo ciklą nuo lopšio iki priešmokyklinio ugdymo, kai pedagogai yra įvaldę, koks bendradarbiavimas su tėvais padeda gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę.

Tyrimo dalyvių charakteristika.

Tyrimo dalyvavo 5 tyrimo dalyviai atitinkantys pasirinktus kriterinius požymius: turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogo išsilavinimą ir bent 4 metų pedagoginio darbo stažą – daugiau nebeapklausta, nes duomenys pradėjo kartotis. Išsami tyrimo dalyvių charakteristika pateikta 4 lentelėje (žr. 4 lentelę). Kokybiniuose tyrimuose, kad ir yra nedidelė tyrimo dalyvių apimtis, vis tiek tyrimo rezultatai gali būti pakankamai patikimi (Kardelis, 2017), nes pasirenkami specifines savybes turintys dalyviai, kurie geriausiai gali informuoti apie tiriamą reiškinį (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016).

4 lentelė. Tyrimo dalyvių charakteristika

Dalyvio kodas	Lytis	Pedagoginio darbo stažas	Pedagogo kvalifikacinė kategorija	Interviu trukmė	Interviu forma	Ikimokyklinio ugdymo įstaiga	Vieta (miestas, miestelis)
P1	moteris	42 m.	metodininkė	55 min	tiesioginė	NN	VV
P2	moteris	15 m.	metodininkė	44 min	tiesioginė	AA	VV
P3	moteris	33 m.	metodininkė	32 min	netiesioginė	ŽŽ	KK
P4	moteris	4 m.	vyresnioji mokytoja	44 min	tiesioginė	PG	PP
P5	moteris	11 m.	mokytoja	31 min	netiesioginė	LL	KV

Tyrimo dalyvių pedagoginis darbo stažas nuo 4 m. iki 42 m., 3 iš jų turi metodininko kvalifikacinę kategoriją. Visos pedagogės iš skirtingų ikimokyklinio ugdymo įstaigų, kurių dydis svyruoja nuo 3 iki 12 grupių. Ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose tyrimo dalyvės dirba, iš skirtingo dydžio miestų: didmiesčio, miesto ir miestelio.

Tyrimo duomenų apdorojimo metodai

Kokybinė turinio (content) analizė pasirinkta kaip pagrindinis duomenų analizės metodas. Atlikta indukcinė kokybinio tyrimo analizė, kuri pasirinkta pagal Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016) siūlomus žingsnius: 1) interviu išrašų skaitymą, 2) kodavimą – žodžių, jų junginių, sakinių įvardijimą, 3) kategorijų sudarymą iš svarbiausių kodų, 4) ryšių tarp kategorijų suradimą, 5) hierarchijos tarp kategorijų nustatymą ir grafišką pavaizdavimą, 6) rezultatų aprašymą, 7) rezultatų interpretavimą.

Interviu įrašomas į diktofoną, garso įrašas transkribuojamas į tekstą <https://app.transkriptor.com/signin> programėle. Tyrimo metu surinkti duomenys kruopščiai apdoroti, struktūruotai analizuojant juos turinio analizės metodu. Interviu metu gauta informacija daug kartų skaitoma siekiant išskirti pagrindines mintis, nuosekliai koduojama, duomenų dalys (žodžiai, jų junginiai, sakiniai) suskirstomi pagal bendrus požymius, ir vėliau suskirstomi į atitinkamas kategorijas bei subkategorijas, kurios pagrindžiamos iš teksto išskirtais teiginiais. Teiginiai – tai tyrimo dalyvių pateiktų atsakymų ištraukos, kurios cituojamos tiksliai taip, kaip buvo pasakytos. Kiekviena kategorija ir subkategorija išsamiai analizuojama, siekiant suprasti, kaip jos tarpusavyje susijusios ir kokį poveikį daro ikimokyklinio ugdymo kokybei.

Tyrimo etika

Atliekant tyrimą buvo laikomasi svarbiausių etikos principų, kurie pagal Gaižauskaitę ir Valavičienę (2016, p. 60) yra tokie:

- “1) pripažinti ir gerbti asmens nepriklausomybę, jo laisvę dalyvauti arba atsisakyti dalyvauti tyrime;
- 2) suteikti (potencialiam) tyrimo dalyviui pakankamai informacijos apie tyrimą;
- 3) saugoti tyrimo dalyvio anonimiškumą, konfidencialumą ir privatumą;
- 4) rūpintis tyrimo dalyvių saugumu, apsaugoti nuo moralinės žalos arba kiek įmanoma jos vengti”.

Tyrimo dalyviai prieš interviu buvo supažindinti su tyrimo tema, tikslu, galimybe atsisakyti dalyvauti tyrime arba atsisakyti atsakyti į bet kurį klausimą. Visi tyrimo dalyviai laisva valia sutiko dalyvauti. Anot Gaižauskaitės ir Valavičienės (2016) svarbiausia, kad tyrimo dalyviai būtų laisvai ir savanoriškai apsisprendę.

Visų tyrimo dalyvių duomenys, remiantis etikos principais, koduojami ir pateikti tyrimo ataskaitoje. Kodai sudaryti naudojant tyrimo dalyvio trumpinį: pedagogai – P. Pagal analizės eiliškumo sekos numerį pridėti skaitmenys: P1, P2 ir t.t. Sudaryti atsitiktiniai dviejų raidžių kodai vietai ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos pavadinimui užkoduoti. Kodai padeda garantuoti informantų anonimiškumą ir tuo pat metu leidžia tyrime atskirti tiriamųjų išsakytas mintis.

Pasak Žydžiūnaitės ir Sabaliausko (2017, p. 318) tikėtis gauti tinkamus (angl. – „valid“) ir patikimus (angl. – „reliable“) duomenis galima tuomet, kai informantas jaučiasi saugiai. Todėl interviu buvo imamas pačių tyrimo dalyvių pasirinktoje aplinkoje, nepažeidžiant asmens privatumo. Asmens privatumas būtų pažeistas, jeigu interviu pokalbio metu pateikta informacija būtų naudojama peržengiant tyrimo ribas ir tai turėtų tiesioginį arba netiesioginį poveikį tyrimo dalyviui (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, p. 64).

Kokybiniuose tyrimuose pasak Kardelio (2017, p. 175) „validumui pagrįsti svarbi yra surinktų duomenų gausa, tiriamųjų kontingentas, trianguliacijos principo taikymas, tyrėjo objektyvumas.“ Todėl interviu buvo atliekamas iki duomenų prisotinimo, tiek kartų, kol duomenys

pradėjo kartotis. Siekiant įvairumo tyrimo dalyviai pasirinkti iš skirtingų įstaigų pagal dydį, skirtingų miestų ar miestelių, skirtingo amžiaus, darbo patirties ir kvalifikacinės kategorijos.

Taip pat siekiant padidinti interviu metodo validumą buvo mažinamas tyrėjo, tyrimo dalyvių ir klausimų turinio šališkumas (Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017). Todėl vengiant šališkumo interviu suderintas su ikimokyklinės ugdymo įstaigos, kuriose buvo atliktas tyrimas, vadovu. Vadovas pasiūlė, o tyrimo dalyvis laisva valia sutiko dalyvauti tyrime. Atliekant interviu buvo vadovaujama Kardelio (2017) rekomendacijomis: turėti pakankamai žinių apie tyrimo temą, neskubinti tyrimo dalyvių, aiškiai formuluoti klausimus, būti empatiškiems, reaguoti į kalbėtojo kūno kalbą.

Tyrimo ribotumas

Vienas iš ribotumo yra tyrėjo ir tyrimo dalyvių subjektyvumas. Kokybiniuose tyrimuose didelė reikšmė tenka dalyvių patirtims ir interpretacijoms, todėl tyrimo rezultatai gali būti paveikti individualių pedagogų nuostatų, emocinės būsenos, asmeninės patirties. Taip pat pats tyrėjas interviu metu yra svarbi duomenų rinkimo priemonė, nes aktyviai sąveikauja su tiriamuoju. Todėl tyrėjui svarbu būti sąmoningam, reflektuoti bei apsvarstyti savo reakcijas, įspūdžius, jausmus ir veiksmus (Gaižauskaitė ir Valavičienė, 2016, Žydžiūnaitė ir Sabaliauskas, 2017).

Tyrėjo patirties stoka formuluojant interviu klausimus ir analizuojant bei interpretuojant surinktus duomenis – taip pat galimas ribotumo faktorius, turintis įtakos tyrimo rezultatams.

4. PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO SU TĖVAIS, GERINANT IKIMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĘ, TYRIMO REZULTATAI

4.1. Pedagogų kokybinio tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija

Analizuojant kokybinio tyrimo rezultatus, atskleidžiamos pagrindinės nagrinėtos temos, kurios pagal turinio analizę suskirstytos į kategorijas ir subkategorijas (žr. 5 lentelę): ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba, bendradarbiavimo būdų veiksmingumas, bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai, santykių tobulinimas ugdymo procese.

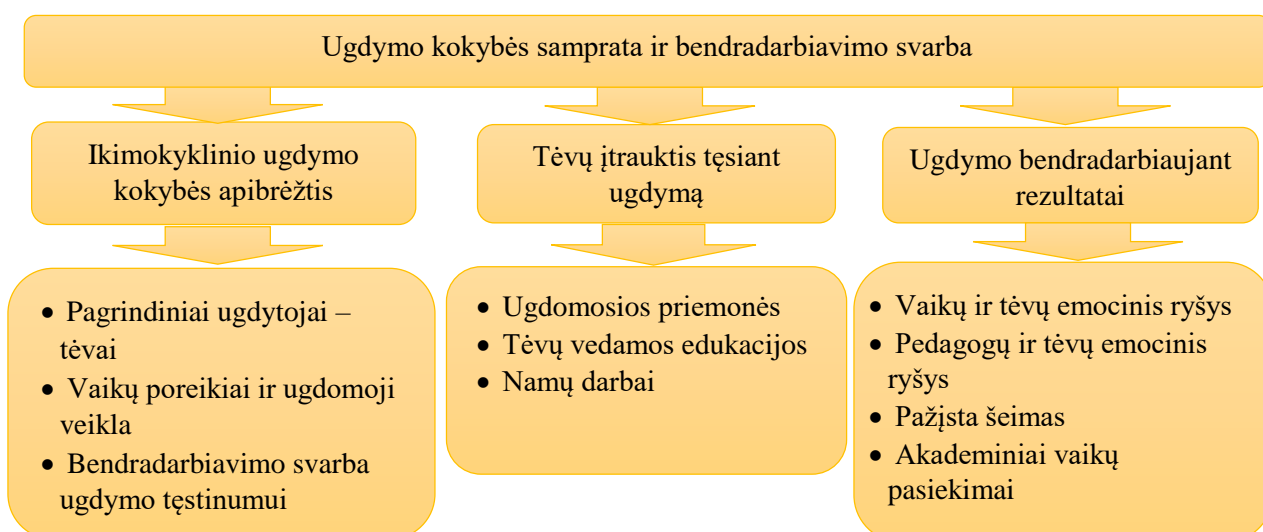
5 lentelė. Tyrimo temos, kategorijos, subkategorijos

Ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba	
<i>Kategorijos</i>	<i>Subkategorijos</i>
Ikimokyklinio ugdymo kokybės apibrėžtis	<ul style="list-style-type: none"> • Pagrindiniai ugdytojai – tėvai • Vaikų poreikiai ir ugdomoji veikla
	<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiavimo svarba ugdymo tęstinumui
Tėvų įtrauktis tęsiant ugdymą	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdomosios priemonės • Tėvų vedamos edukacijos • Namų darbai
Ugdymo bendradarbiaujant rezultatai	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikų ir tėvų emocinis ryšys • Pedagogų ir tėvų emocinis ryšys • Pažįsta šeimas • Akademiniai vaikų pasiekimai
Bendradarbiavimo būdų veiksmingumas	
Grįžtamasis ryšys	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvų aktyvumas • Įvertinimai • Pasidalinimas • Domėjimasis
Priimtinausios bendradarbiavimo formos	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos sklaida naudojant IT priemones • Šventės, renginiai, projektai • Individualūs pokalbiai • Teminiai tėvų susirinkimai
Bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai	
Laikmečio kliūtys	<ul style="list-style-type: none"> • Tėvų užimtumas • Laiko trūkumas • Pedagogų kompetencijos
Sunkumai įtraukiant tėvus	<ul style="list-style-type: none"> • Kai kurių tėvų pasyvumas • Nepriima ir neigia problemas • Kaltinimai ir reikalavimai • Nesidomi • Trūksta tėvystės įgūdžių • Skirtingi lūkesčiai

Tėvų lūkesčiai	<ul style="list-style-type: none"> • Turininga ir įdomi diena • Kuo mažiau kompiuterinių žaidimų • Vaiko saugumas ir savijauta • Žinios
Santykių tobulinimas ugdymo procese	
Kelias į tėvų širdis	<ul style="list-style-type: none"> • Bendravimo ypatumai • Manipuliacijos • Įgytas pasitikėjimas • Meilė vaikui
Santykių tobulinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Per pozityvą • Susitarimai • Padėkos ir paskatinimai • Komunikacija
Veiklos	<ul style="list-style-type: none"> • Individualios užduotys • Asmeninis kvietimas vesti veiklą
Problemų sprendimas	<ul style="list-style-type: none"> • Administracijos pagalba • Pagalbos vaikui specialistų pagalba • Tėvų komitetų pagalba

4.1.1. Ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba

Ugdymo kokybės sampratos ir bendradarbiavimo svarbos temą sudaro trys kategorijos: 1) ikimokyklinio ugdymo kokybės apibrėžtis, 2) tėvų įtrauktis tęsiant ugdymą, 3) ugdymo bendradarbiaujant rezultatai (žr. pav. 6). Siekiant iširti kokie bendradarbiavimo ypatumai padeda gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę – atskleista pedagogų samprata apie ikimokyklinio ugdymo kokybę ir bendradarbiavimo svarbą, ugdymo tęstinumą bei bendradarbiavimu pasiekiamus rezultatus.

6 pav. Ugdymo kokybės sampratos ir bendradarbiavimo svarbos kategorijos ir subkategorijos.

Ikimokyklinio ugdymo kokybės apibrėžtis. Šią kategoriją sudaro trys subkategorijos: 1) pagrindiniai ugdytojai – tėvai, 2) vaikų poreikiai ir ugdomoji veikla, 3) bendradarbiavimo svarba ugdymo tęstinumui. Ikimokyklinio ugdymo kokybės apibrėžtį tyrimo dalyviai sieja su pagrindiniais ugdytojais – tėvais, vaikų pagrindinės ugdomosios veiklos organizavimu – žaidimo poreikio tenkinimu ir bendradarbiavimo su tėvais svarbos ugdymo tęstinumui, kuris turi būti užmezgamas nuo pirmų dienų.

Dalis tyrimo dalyvių užtikrintai įvardijo, kad pagrindiniai ugdytojai yra tėvai. „<...> tėvai, vis tiek, kaip ten bebūtų, lieka pagrindiniai ugdytojai. Dauguma dalykų, ką vaikas išmoksta, tai vis tiek yra šeimoje ir kaip jisai elgiasi, ką jis atsineša iš šeimos, <...>.“ (P3). „Tėvai – tai yra vaiko pagrindas, siekiant vaiko geresnio gyvenimo, vaiko paruošimo mokyklai, vaiko tarpusavio santykių ugdyme, vaiko socialinio emocinio ugdymo srityje ir, manau, kad tėvai yra pagrindinė ašis, ugdant vaikus. Mes, ikimokyklinio ugdymo pedagogai, esame padėjėjai, patarėjai, <...>.“ (P4). Taip pat tėvų pagrindinį vaidmenį vaikų ugdymo procese patvirtina Martišauskienė ir Trakšėlys (2017).

Vaikų poreikių ir ugdomosios veiklos subkategorijoje žvelgiama iš vaiko perspektyvos, pabrėžiama, kad ugdymas vyksta per svarbiausią vaiko veiklą – žaidimą. „Kokybė, ikimokyklinio ugdymo, mano supratimu, yra tai, kad vaikas jaustųsi labai saugiai, turėtų įvairios veiklos, <...>, kad vaikai būtų užimti, užimti viskuom tuom ko jie nori, jeigu vaikai šiandien norėtų kažko ir jisai neturi galimybės įgyvendinti savo norų, tai kokybė kažkiek tai ir nukenčia.“ (P4). Pasak Monkevičienės ir kt. (2015) žaidimas yra pagrindinė vaikų veikla, taip pat mokslininkai pabrėžia spontaniškos ir vaikų sumanytos veiklos svarbą. „Kokybiškas ugdymas, kai jau pats procesas įdomus, kai nėra jokios prievartos, kai vaikai laisvai, žaisdami, tai daro ir pasiekia, aišku, rezultatų, <...>.“ (P3). Vaiko galimybę rinktis žaidimo ir mokymosi veiklas, kurios apima proceso kokybę mini Slot (2018), Eadie ir kt. (2024), Valantinas (2012), analizavęs kitus mokslininkus.

Bendradarbiavimo svarbą ugdymo tęstinumui (trečioji subkategorija) akcentavo visi tyrimo dalyviai. „<...> jeigu mes norim visapusiškai pasiekti vaiką, tiek jam padedant ugdytis akademiškai, tiek ugdant jo emocinius visus momentus, tai tas bendradarbiavimas yra būtinas.“ (P5). Ugdymas gali tęstis iš įstaigos į namus ir iš namų į įstaigą. „Na, mano manymu, tai yra labai, labai labai svarbu. Nes, man atrodo, kad turi būti tęstinumas, tai ką tu nuveikei darbe su vaikais, pasakoji tėvams ar raštu, ar žodžiu ir tėvai gali tęsti ugdymą namuose, nes, kaip žinia, tęstinumas yra labai svarbus vaikų augimui.“ (P2). „<...> bendradarbiavimas yra labai svarbus, norint žinoti, kaip vyksta visas namuose ir tai pratęsti ugdymo įstaigoje.“ (P3). Norint produktyvaus bendradarbiavimo svarbu užmegzti kokybiškus santykius nuo pirmų dienų. „Kalbant apie bendradarbiavimą su tėvais ir apie kokybę, ikimokyklinio ugdymo kokybę, aš manau, reikia pradėti, aplamai, kalbėti apie kokybišką bendradarbiavimą ir jį reikia pradėti nuo pirmų vaiko buvimo įstaigoje dienų, <...>“ (P1).

Mokslininkai (Mendelova ir Gužikova, 2024, Eden ir kt., 2024, Hattie, 2023, Šimutienė ir Slušnienė, 2024, Martišauskienė ir Trakšelys, 2017, Kondratavičienė, 2016, Valantinas, 2012, Burvytė, 2013, Martišauskienė, 2012, ir kt.) savo moksliniuose straipsniuose, akcentuoja pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo svarbą ugdymo procese, atkreipdami dėmesį į tai, kad ugdytojų bendravimas ir bendradarbiavimas yra esminis vaiko ugdymosi veiksnys.

Tėvų įtrauktis tęsiant ugdymą. Bendradarbiavimo sklandumas, jo aiškumas sudaro sąlygas ugdymo tęstinumui (Šimutienė ir Slušnienė, 2024). Organizuojant ugdymo tęstinumą tyrimo dalyviai kviečia tėvus įsijungti į ugdomasias veiklas, kurios suskirstytos į subkategorijas: 1) ugdomosios priemonės, 2) tėvų vedamos edukacijos, 3) namų darbai.

Pirmoji subkategorija – ugdomosios priemonės. Tėvai kviečiami atnešti, gaminti priemonės skirtas ugdymui – gerinti ikimokyklinio ugdymo aplinką. „<...> kviečiam, tai tėvus įsijungti į priemonių ugdomajai veiklai gamybą, <...> tėveliai nešė buitinę techniką, kai vedėm veiklą apie technikas, <...>. Gaminom puokštes: nešė džiovintas gėles. Gaminom verbas, gamino prekes Kaziuko mugei, <...>. Tėvai įsitraukė į priemonių eksperimentams, aprūpinimą tomis priemonėmis, <...>. Ateina tėveliai atsineša knygutes. Netgi vienas tėtis mums įkėlė, įrašė į kompiuterį labai įdomią knygutę, istoriją apie berniuką ir mergaitę ir mes tą istoriją skaitėm visą mėnesį.“ (P1). „Vykdom mes projektus ir tėvų daugiausiai prisidėjimas yra atnešant priemones.“ (P4). Ikimokyklinio ugdymo aplinka: tiek fizinė, tiek socialinė, daro didelę įtaką ugdymo kokybei (Eadie ir kt., 2024), nepriklausomai ar tai ugdymo įstaiga ar namai (Ruškienė ir Slušnienė, 2015), fizinė aplinka tiesiogiai veikia vaikų elgesį, pažinimo procesus ir emocijas (Tonge, 2016), ypač kai sąmoningai įsitraukia tėvai. „Mes turime žaislų dieną, <...> žaislų diena yra irgi tam tikras bendravimas su tėvais, jie turi žinoti ir informuoti, kokius žaislus nešti, kokie yra tinkami žaislai, <...>. Žaislai yra tam, kad būtų pasibendrauti ir mokyti vaikus iš kitų šeimų, kad jie mokėtų dalintis.“ (P4).

Tėvų vedamos edukacijos subkategorija. Tėvų dalyvavimas ugdomojoje veikloje yra itin veiksminga priemonė: turinio įvairovei, vaikų sudominimui, tėvų pažinčiai su grupės kontekstu, pedagogo darbo specifika. „<...> veiksmingiausias, kai tėvai ateina į mūsų ugdomąją veiklą dalyvauti, aš manau, kad tikrai yra efektas, vaikai klausosi, jiems labai įdomu, kai atsineša, kai mamos šventėje sudalyvauja, pasakas seka, <...>.“ (P1). Anot Hattie (2023) pedagogai bendradarbiaudami su tėvais padeda tėvams įsitraukti į savo vaiko ugdymąsi. „<...> mes ir išdiskutuojam, kas ką gali pasiūlyti <...> kažkokią edukaciją pasiūlyti, gal pasikviesti į savo darbus, gal jūs patys atkeliausit <...>.“ (P5). „<...> kviečiam tėvelius į ugdomąją veiklą, <...>. Mama yra maisto gamybos technologė, papasakojo maisto gamybą, kokie produktai, kokie ingredientai, kokios būna receptūros ir paskui mes jau praktiškai kepėm tuos vafliukus ir vaikai buvo labai laimingi. <...> pakvietėm mamą, kuri dirba gamtos apsaugoje. <...> atėjo mama ir pakalbėjom apie mokytojo

profesiją. Pas vieną mamą nuėjom į mokyklą, jinai ten dirba ir netgi sudalyvavom muzikos pamokoje. <...> dar labai džiaugiuosi puokščių rišimo veikla, kai rišom puokštes, mama atėjo, <...>, jinai mums paaiškino, kokios gėlės labiausiai tinka į puokštes ir kartu visi rišom puokštes ir paskui apdovanojom ir darželio kolegės, mokytojas, kitur į svečius nuėjom. Vaikai papuošė, padovanoję puokštes mamytėms, taip pat tokia smagi edukacija. <...> mama mus šiais metais pakvietė atvažiuoti į gėlių centrą <...>. Mes susiorganizavom, išvažiavom. <...> apvedžiojo po visą parduotuvę, vedžiojo, ir tikrai patiko, vien kelionė autobusu ką reiškia vaikams.“ (P1). Pasitvirtina Paccaud (2021) mintis, kad tėvų įsitraukimas turi teigiamą reikšmę ir patiems tėvams – tėvai labiau pasitiki savimi ir savo veikla. „<...> viena mama, <...> pasisiūlė pati pravesti, jinai galvoja, kad galbūt galėtų būti šokių mokytoja, čia vaikams šokius pravesti, o man iškart dingtelėjo mintis, sakau, tai jūs galite pasirepetuoti ir pravesti mums tokią kaip edukaciją <...> jeigu iš senesnės praktikos žiūrint, tai aš daug veikloje esu kvietusi. <...>, o tokiems mažiukams - tai kokią pasaką paskaityti ar suvaidinti, ar šiaip tėvelius suburi į kokią spektakliuką, esam ir taip darę, vaikams tokia staigmena.“ (P2). Tėvų dalyvavimas edukacinėse veiklose teigiamai veikia vaikus (Kristanti ir kt., 2024).

Trečioji subkategorija – namų darbai. Dažniausia ugdymo tęstinumo forma – namų darbai tėvams ir vaikams. Visos pedagogės skirtingai ir išradingai, individualiu ritmu įtraukia tėvus: kviečia dalyvauti projektuose, ruošti parodas, kviečia kartu su vaikais stebėti aplinką, aptarti, diskutuoti. „Tai vaikai ir daro su tėvais kartu parodos eksponatus, jie kuria ir tuos namelius, nykštuką kuria <...>.“ (P1). „Projektus vykdome, siūlome tėvams dalyvauti, siunčiam namų darbus tėvams. Na, pavyzdžiui, dabar dalyvaujame projekte, <...>, tai ten yra tokia skiltis namų darbai. Tai iš pat pradžių pristatėm mes tą projektą, kad svarbu pirmasis indėlis, toks į tuos skaičius.“ (P2). „Ir aš visą laiką ir vyresniems sakydavau, kad būtų tęstinumas. <...>, tarkim, dabar tokia apie Vasario 16-ąją, nu sakau: „Atkreipkit dėmesį kažkur su vaikais, va žiūrėkit vėliavos, kokių spalvų? Aha, kas čia per žmogus (prezidentas), kokia jo pavardė, kas jis toks Lietuvai?“ (P2). „<...> kad vaikas atsineštų iš namų, tėvų ar močiutės išmoktą žaidimą ir tada vat vėl yra tas bendravimas <...>.“ (P4). Stengiamasi neapsunkinti tėvų darbais, tik kad skirtų turiningą laiką vaikui. „<...> su vaikais sutarėm, kad jie važiuos į gamtą su tėveliais, kvies tėvelius važiuoti į gamtą ir jie fotografuos pavasario požymius, kuriuos ras gamtoj. Jiems stengiamės minimaliai, kad patiems tėvams būtų labai tikrai mažai to darbo, kad tiktais jie nuvežtų ir nuvažiuotų su tais vaikais į gamtą, o ir kad sukeltų tas nuotraukas, o daugiau tarėmės su vaikais, ką jie veiks, <...>.“ (P3). „Nu stengiamės tų namų darbų, pavadinkim tų, tarkim, projektų grupinių, kurie yra atliekami būtent namuose, nu tikrai neužversti ten kiekvieną, galbūt, mėnesį, tiesiog tai nu protingai, <...>.“ (P5). Yra tėvų, kurie pyksta dėl prašomų atlikti su vaiku namų darbų, yra, kurie džiaugiasi galėdami prisidėti. „<...> kartais būna tokių situacijų, kada tėvai sako „vėl jūs čia užduodate namų darbus“, „vėl mes turime grįžę iš savo darbovietės, pavargę

ir pilna galva sunkių minčių ir darbų, ir dar kažką tai reikia daryti.“ Tai yra viena tokia medalio pusė. Kita medalio pusė yra, kada tėvai džiaugiasi, nes jeigu savaitės tema būtų, pavyzdžiui, apie paukščius, apie gyvūnus, kada pasiūlom tėvams pažiūrėti su vaikais gyvūnijos pasaulį, paklausti kažkokių paukščių garsų arba tiesiog pažiūrėti, kaip atrodo tas gyvūnas, nes per veiklą neužtenka to laiko, kad vaikas tiesiog galėtų lyginti padaryti tai, kad jisai jau pilnai įsisavintų tą temą ir be tėvų pagalbos kartais būna tik paviršutiniškas. “ (P4). Pačių tėvų iniciatyva daromos pratybos su vaiku ar savaitės temos užduotys rodo rezultatus. „<...> tėveliai atsineša netgi pratybų sąsiuvinukus penkiamečiams, kokias jie pratybas daro savarankiškai patys namuose ir labai jaučiasi, kurie tėveliai įsitraukė į mūsų veiklą, atkreipė į mūsų pastabas ir kurie tėveliai nelabai kreipė dėmesį ir kuriems neįdomu, tai va.“ (P1). „<...> yra tokių tėvų, kurie paklausia, kokia kitos savaitės tema bus ir <...> kiek yra tekę kalbėti su tam tikrais tėvais, aš nesakau, kad su visais, kad jie ir namuose tą temą bando atskleisti <...>.“ (P2). Tėvų namų darbai pagerina tėvų ir mokytojų bendravimo kokybę ir teigiamai prisideda prie vaiko ugdymosi – tai mokslinės literatūros analizės dalyje patvirtina Kim ir Riley (2014), Oranga ir kt. (2023).

Ugdymo bendradarbiaujant rezultatai. Šią kategoriją sudaro keturios subkategorijos: 1) vaikų ir tėvų emocinis ryšys, 2) pedagogų ir tėvų emocinis ryšys, 3) pažįsta šeimas, 4) akademiniai vaikų pasiekimai.

Pirmoji subkategorija – vaikų ir tėvų emocinis ryšys. Tėvų dalyvavimas ugdymo procese kelia vaikams tokius jausmus: pasididžiavimą, pasitikėjimą, džiaugsmą, emocinį tvirtumą, drąsą ir šie jausmai yra abipusiai. „<...> vaikams suteikia labai didelį pasididžiavimą. Jie labai didžiuojasi: mano mama buvo, jie tokie labai jaučiasi reikšmingi, <...>. Mergaitė labai gerai jautėsi, emociškai tokia tvirta, tokia pasitikinti savimi ir džiaugiasi, kad tėveliai, kad sudalyvavo, toj mūsų gimtadienio šventėje.“ (P1). „<...> vaikas būna pakylėtas, jisai toksai visas laimingas, toksai pasitikintis, <...> pasikeičia, tikrai, nu džiaugsmas vaiko atsiranda.“ (P2). „<...> man patinka matyti tiek tėvų, tas reakcijas, tiek vaikų, ypač vyresnių, kai tėvai ateina, kad ir tą patį elementarią, profesiją savo pristatyti nu to vaiko akys žiba, <...>.“ (P2). „<...> ir tada labai pasijaučia, kada vaikai būna drąsesni, <...>, tai vaikams tėvai tokie tampa autoritetu, <...>.“ (P4). „<...> bendrą projektą ruošė kartu su tėveliais vaikai namuose ir kai tą projektą pristatinėja vaikai grupėje – tai žinokit, sakau, jie jaučia, nemato, bet jaučia, kaip už jų nugaros stovi visa šeima, tas visas pastiprinimas <...> nes jisai jaučia, kad yra ne vienas ir kitas dalykas, kad tėvai tuo kažkokiu prisidėjimu ar vienoje ar kitoje veikloje parodo, kad man rūpi.“ (P5). Kad glaudus tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas – tėvų įsitraukimas į veiklas – didina vaikų savivertę, pasitikėjimą savimi, pabrėžia Kovienė (2018). Stipri partnerystė tarp pedagogų ir tėvų padeda užmegzti tvirtesnius socialinius santykius ir gerina vaikų psichinę savijautą (Gelžinytė ir Bagdonas, 2016), padeda formuoti socialines kompetencijas, kurios

būtinai sėkmingai vaikų integracijai į visuomenę (Valantinas ir Čiuladienė, 2013).

Tėvų nedalyvavimas įstaigos veikloje iššaukia vaikų neigiamas emocijas, tokias kaip skausmą, pyktį ir destruktivų elgesį. „<...> va, kiti vaikai pasijaučia nekaip, nes kartais jų tėvai nedalyvauja šitam tokiam aktyviam procese <...>.“ (P4). „Pereitais metais vieno berniuko mama į šeimos šventę neatėjo, <...> ir mes matėm, kaip tam vaikui buvo skaudu, be proto skaudu, jį tai labai emociškai paveikė, <...>, bet netgi per šventę vaikas buvo išsiderinęs ir emociškai, ir psichologiškai. Jis tiesiog nerado savyje vietos ir per pykčio prizmę savo jausmus išreiškė.“ (P1). „Yra pas mumis vienas berniukas, kurio tėvas savo, kaip sakant, gyvenimą pabaigė ne savo mirtim, <...>. Ir ta mama irgi, ir yra alkoholis, ir nuėjimai į šonus, ir tas vaikas nerūpi niekam, <...>. Tai tikrai, kad sunku ir tas vaikas grynai nestabilios emocinės būklės, nustatyti specialūs poreikiai. Nu sunku, tikrai, su tais, su šeima bendrauti, tikrai sunku. Ir tartis ir kalbėtis, ir visiems, visa grupė kenčia ir ten tėvai pyksta. Kiti tėvai pyksta grupės, kadangi vaikai skundžiasi, kad mušasi, kad keikiasi, kad rodo ten visokius, o mama nereaguoja, mamai, ne tas galvoj.“ (P3). Vaiko emocinę bei socialinę raidą neigiamai veikia tėvų įsitraukimo trūkumas (Vasiljevič-Prodanovic ir kt., 2021).

Pedagogų ir tėvų emocinis ryšys – antroji subkategorija. Pedagogus motyvuoja, džiugina ir įkvėpia tėvų aktyvumas, šypsėnos ir iniciatyvos. „Jie džiaugiasi mūsų veiklomis, jie aktyviai dalyvauja ir tai tikrai teikia labai didelį pasitenkinimą. Tėveliai, vat gimtadienio šventėje, kai visi susirinko, jie tokie visi laimingi ir pasididžiavimą tokį jaučia <...>. Nu kai tėveliai rodo tokią iniciatyvą, tiesiog negalima sakyti, kad draugai, bet tiesiog, <...>.“ (P1). „<...> nu mes pačios, tiek užsidedėm nuo jų tų video, kad darėm viktoriną, specialiai darėm. Jie mumis irgi įkvėpė savo video.“ (P3). Pedagogų ir tėvų emociniam ryšiui sukurti reikia laiko, sukūrus emocinį ryšį lengviau tėvus įtraukti į veiklas. „<...> labai buvome susigyvenę, aš nuo lopšelio užsiauginau juos ir kuo daugiau auginiesi, kuo daugiau metų kartu dirbi ir tie tėvai labiau susibendrauji ir labiau juos lengviau įtraukti yra.“ (P2). Tačiau ne visada pavyksta užmegzti ryšį. „<...> ne visose grupėse pavyksta atrasti tą tokį ryšį. Nes yra tekę, vat, grįžti iš dekreto į jau suformuotą grupę, jau lankančią ten 4 ar 5 metus ir matai, kad nu, neina, nėra ryšio, kaip atskiras pasaulis, <...>.“ (P2). Net ir su didelėmis pedagogų pastangomis santykiai netampa šilti, kai tėvai vengia kontakto. „<...> kai tėvelis tiesiog įstumia per duris, bandom ieškot, žinoma, tų kontaktų, stengiamės pabrėžti tas vaiko gerąsias puses, bet kad to grįžtamojo ryšio iš tėvelių nėra, <...>, stengiamės kuo geranoriškiau bendrauti, bet kai nerandi to atgarsio, tai tuo gražiu bendravimu ir apsiribojama, neperauga tai į šiltesnį draugystę, į šiltesnį bendravimą, nes iš tėvelių jie nerodo iniciatyvos, kai tėveliai šitaip.“ (P1). Kad geresni santykiai tarp pedagogų ir tėvų teigiamai keičia požiūrį į ugdymo įstaigą ir pedagogo vaidmenį patvirtino Aykac (2018).

Kita subkategorija – pažįsta šeimas. Pedagogai informaciją apie šeimas sužino tiek, kiek jie

patys pasipasakoja. „<...> turi būti abipusis bendravimas <...>.“ (P1). „<...> kadangi dabar lopšelio grupė, kiek čia, daugiau nei pusė metų praėjo, taip dar ypatingai gerai nepažįstam, nes ir neklausinėjom, nei kur darbuojasi, taip tikrai iš bendro, kaip bendraujam tarpdury, kaip aš sakau, kartais pasipasakoja.“ (P2). „<...> daug tokių duomenų apsaugų, mažiau pažįstam, negu anksčiau. <...> Ką jau patys tėvai pasisako, pasipasakoja – tai vat tiek ir žinom.“ (P3). „Nėra taip, kad pažinčiau nuodugnai, gal tėvai kažkiek tai kuklinasi apie savo šeimas, vaikai gal atviresni pasakodami apie šeimas, bet man puikiai sekasi surasti bendrą kalbą, <...>.“ (P4). Pasak Paccaud ir kt. (2021) aktyvus bendravimas su tėvais padeda pedagogams gauti svarbią informaciją apie vaikų individualius poreikius. Pažįstant šeimą galima lengviau pažinti vaikus, vaikų emocinę savijautą dėl vykstančių situacijų šeimoje, žinant tėvų galimybes galima tikslingiau įtraukti juos į ugdomąją veiklą. „Ir nepilnų ir pilnų ir būna šeimų su krizėm, ir šeimose būna krizės ir skyrybos, ir vaikams, tai labai atsiliepia. Aš manau, ir tėvelių, tai psichologinei būsenai tai atsiliepia. Tai tėvams taip pat, manau, labai sunku ir tai labai jaučiasi grupėje vaikų emocinei savijautai, psichologinei būsenai.“ (P1). „<...> kai turėjau vyresnius, tada ir tuos tėvus labiau pažįsti ir žinai, kur dirba ir žinai, gal kokių medžiagų galėtų parūpinti, tarkim, kai reikia ir ... muzikantą turėjome ir mums čia Kalėdas vedė. Nu, sakau, viskas komunikuojant, va taip išsiaiškinant, ką gali, ką sugeba, kur dirba, kuom galėtų pagelbėti.“ (P2). Skiriasi pedagogų bendravimas, kalbos leksikos ir turinio parinkimas, su skirtingo išsilavinimo tėvais – išsilavinę tėvai reiklesni, labiau pasitikintys savimi, linkę pamokyti pedagogus ir drąsiau įsitraukti į veiklas. „<...> aišku, ir profesijos ir išsilavinimas, su vienu tu kalbi paprastai, paprasčiau, paprastesniais sakiniais, su kitu truputi gal ir tuos terminus parenki kitokius. Bet yra ir tokių tėvų, kurie, su kuriais reikia pagalvoti, ką pasakyti. <...> sakyčiau, tie tokie labiau išsilavinę, <...>, tokie gal reiklesni, gal taip pasakyčiau, bet tai čia irgi ne visada. <...>, tokie ir pasakyti ir patarti ir pamokyti, kai kada (juokiasi), <...>, o to žemesnio išsilavinimo tėvai, jie dažniausiai patyli, pritaria. Norėtusi kartais, kad pasiginčytų gal. Tai va gal toks tas skirtumas. Sakyčiau, tie, kurie išsilavinę jie, nes pagal mano pastebėjimą neišsilavinę – jie bijo. Tie labiau išsilavinę, gal tokie drąsesni, labiau pasitikintys savimi ir tos patirties, gal daugiau įgiję, nes vis tiek ateiti į grupę, tarkim, ten, kad ir elementarią pasaką paskaityti. Nu, ne kiekvienas gali tikrai, ne kiekvienas išdrįsta, tai vat. Jeigu taip lyginant, sakyčiau, kad labiau ateitų tas, kuris aukštesnio išsilavinimo. Tie (neišsilavinę) dažniausiai atsisakytų, bet irgi ne visada, bet jeigu taip statistiškai pažiūrėjus, sakyčiau taip, tokia gal mano praktika.“ (P2). Bendravimo skirtumus dėl tėvų išsilavinimo, pilna ar nepilna šeima pažymi ir Valantinas ir Čiuladienė (2013). Sklandesnis bendravimas vyksta su pilnomis šeimomis. „O jeigu pilna šeima, tvarkinga, tai kažkaip bendravimas sklandžiau vyksta.“ (P3). Vaikai iš daugiavaikių šeimų savarankiškesni, darbštesni, tvarkingesni, labiau bendraujantys. „Jaučiasi skirtumas, kada yra daugiavaikėje šeimoje, vaikai yra šiek tiek darbštesni, tvarkingesni, atsakingesni,

daugiau kalba, daugiau bendrauja, na štai, o kur yra vienas vaikas ir kai kartais pasakai ką nors, kokį nors pastebėjimą ir gauni atsakymą „jis yra vienas, vienturtis mūsų.“ (P4). Nepaisant šeimų skirtumų, pedagogės geba įtraukti tėvus į ugdymo tęstinumą. „Nebūtinai žinoti jų (tėvų) gebėjimus, kad juos įtraukti, <...>, yra daug tokių galimybių ir kad galima būtų įtraukti, kad ir jie neturėtų tų gebėjimų, bet nu randam būdą, kaip įtraukti be, kad ir visiškai vat žmogus neturėdamas išsilavinimo gali padėti ir įsitraukti.“ (P3). Pažįstant šeimas kuriama bendruomenė, ryšys tarp pedagogų ir tėvų, ryšys tarp tėvų, pasidalinimas patirtimis ir žiniomis. „Jaučiasi, jie nebėra svetimi, mes penkiamečiai, jie vienas pas kitus jau net šeimomis eina. <...> jie tarpusavy jau dalinasi <...>.“ (P1). „<...> esam nedidelė bendruomenė, <...> tikrai tas yra didelis plusas, kad mums yra lengviau pažinti, lengviau atliepti, <...> kai pažįsti šeimą, tu gali įsijausti į vaiką ir vaiką pažinti <...>.“ (P5). Abipusis bendravimas yra labai svarbus, nes abi pusės dalinasi turimomis žiniomis ir siekia bendrų tikslų, akcentuoja Petani ir Barišic (2021).

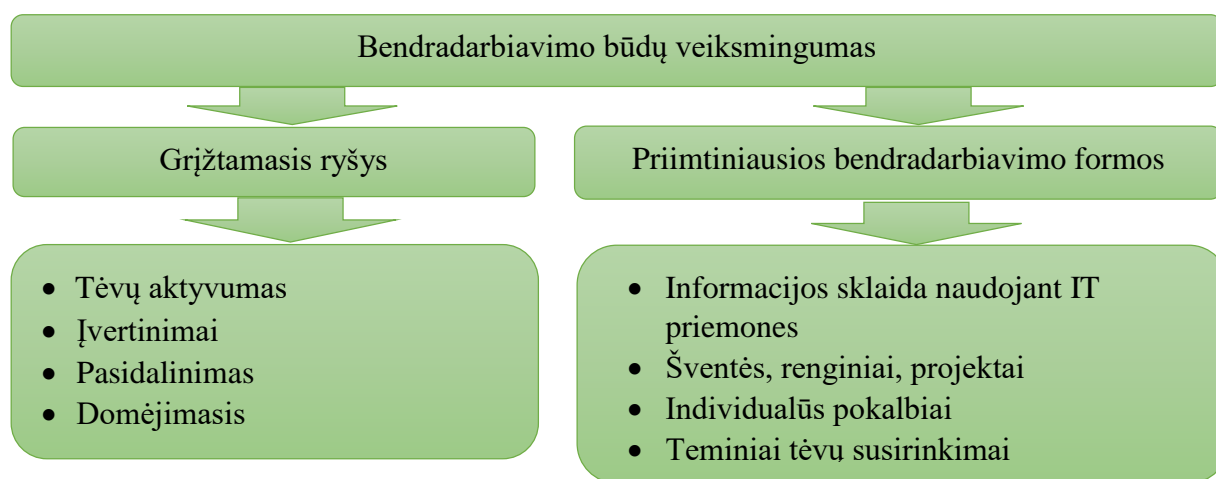
Ketvirta subkategorija – akademiniai vaikų pasiekimai. Kai tėvai tęsia ugdymą namuose, skiria pakankamai tam laiko, atkreipia dėmesį į pedagogių pastabas ir pasiūlymus, gerėja vaikų rašymo, skaitymo, skaičiavimo ir kalbinės raiškos įgūdžiai. „Labai jaučiasi, labai jaučiasi rezultatas, <...> jaučiasi tėvelių įdirbis namuose, atkreipimas tėvelių, į mūsų tas pastabas, kad skaičiuokus rašo teisingai iš viršaus žemyn ir raideles teisingai, o pradeda po truputį rašyti vardą, savo vardą teisingai užsirašo. Mes irgi rašom grupėje, bet dar jeigu vaikams sunkiai sekasi grupėje, mes kviečiam tėvelius į tai atkreipti dėmesį.“ (P1). „<...> vaikai, namuose, jie rašo jau raideles, rašo, skaičiuokus ir mes atkreipiam dėmesį, kad jie jau iš karto rašytų teisingai.“ (P1). „Viena mergaitė, jos akademinės žinios žemesnio lygio negu turėtų atitikti jos amžiui. <...> stengiamės labai gražiai pakalbėti, į ką reikia vėl atkreipti dėmesį - tai irgi jau lyg tai tokie maži žingsneliai, jau mama atėjusi sako, jau ten mokėsi skaičiuoti, jau mokėsi raideles, vienas kitą pažinti, kalbėjom apie kažkokias užduoteles papildomai, daro, <...>.“ (P1). „Mes per multimediją paleidžiam tą jų filmuotą medžiagą, vaikai pristato, kur buvo, ką matė, ką jie ten išvelgia ir pasakoti vaikams daug smagiau pagal tas nuotraukas savo sukurtas, nepalyginsi kaip anksčiau pagal paveikslus, nu žodžiu, tas bendradarbiavimas tikrai toksai gaunasi kokybiškas.“ (P3). „Labai labai pagerėja vaikų pasiekimai.“ (P4). „Vienas berniukas skaito, mama pasidalino ir mes leidžiam jam paskaityti.“ (P1). „<...> pasiekimai, kuo daugiau laiko skiria tėvai su vaikais, tuo pasiekimai yra didesni, geresni ir labiau džiugina.“ (P5).

Apibendrinant ugdymo kokybės sampratos ir bendradarbiavimo svarbos temą galima teigti, kad tyrimo dalyviams labai svarbus bendradarbiavimas su tėvais, ikimokyklinio ugdymo kokybė siejama per ugdymo tęstinumą namuose, atliekant įvairaus pobūdžio namų darbus, ir tėvų įsitraukimą į ugdomąją veiklą: tėvų vedamas edukacijas. Norint produktyvaus bendradarbiavimo svarbu užmegzti kokybiškus santykius nuo pirmų dienų, pažinti šeimas, sukurti emocinį ryšį, nes tada

lengviau tėvus įtraukti į ugdymo tęstinumą. Tėvų įsitraukimas gerina ne tik vaikų emocinę ir socialinę būseną ir akademinius pasiekimus, bet ir pačių tėvų pasitikėjimą savimi, taip pat motyvuoja pedagogus. Ir priešingai – vaikų skausmą, pyktį ir destruktyvų elgesį įtakoja tėvų (dažniausiai iš socialinės rizikos šeimų) nedalyvavimas įstaigos veikloje. Tačiau pačių tėvų įsitraukimo apraiškų yra nedaug, aktyvų bendradarbiavimą – tėvų įtrauktį inicijuoja pedagogai.

4.1.2. Bendradarbiavimo būdų veiksmingumas

Bendradarbiavimo būdų veiksmingumo temą sudaro dvi kategorijos: 1) grįžtamasis ryšys, 2) priimtinausios bendradarbiavimo formos (žr. pav. 7), kiekviena kategorija pagal turinį suskirstyta į subkategorijas. Dažniausiai pedagogų naudojamų bendradarbiavimo formų veiksmingumas vertinamas pagal gaunamą grįžtamąjį ryšį iš tėvų.

7 pav. Bendradarbiavimo būdų veiksmingumo kategorijos ir subkategorijos

Grįžtamasis ryšys. Sėkmingam pedagogų ir tėvų bendradarbiavimui, gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę, labai svarbus nuolatinis grįžtamasis ryšys. Grįžtamojo ryšio kriterijai pasirinkti pagal išskirtas subkategorijas: 1) tėvų aktyvumas, 2) įvertinimai, 3) pasidalinimas, 4) domėjimasis.

Subkategorija tėvų aktyvumas – vienas iš rodiklių vertinant bendradarbiavimo kokybę ir grįžtamąjį ryšį iš tėvų. Tyrimo dalyvių teigimu dauguma tėvų yra aktyvūs, dauguma šeimos narių dalyvauja ikimokyklinės įstaigos gyvenime, tėvų aktyvumas priklauso nuo veiklos, į kurią kviečiami įsitraukti. „<...> manau, kad bendradarbiavimo kokybę parodo tai, kiek tėvų dalyvauja tose organizuojamose veiklose, tėvų susirinkimuose. Nereikia tikėtis, kad bus 100 %, tikrai ne, jau labai džiugu, kai, vat, tėvai, iš dabar šiuo momentu, iš 19 tėvelių, mūsų susirinkimuose dalyvauja 17, 16. Aš manau, kad tai yra geras rodiklis, taip pat ir ugdymoje veikloje: yra tėvelių, kurie pastoviai dalyvauja, tiesiog ką pasiūlom, ko paprašom, jie visada aktyviai įsijungia, yra tėveliai, kurie momentais įsijungia. Yra tėvelių, kurie visiškai nedalyvauja. Kaip ir visur, aš manau, čia nieko naujo.

<...> Jeigu tėvai į Adventinę vakaronę apie eglutę susirenka 16 tėvų, tiek mamos, tėčiai, broliai, sesės, reiškia jiems yra labai svarbus tas mūsų gyvenimas grupėje. <...> Tai įsitraukė visos šeimos, netgi įdarbino savo brolius ir jų draugus, <...>. “(P1). „Ir tikrai dalyvauja tėvai, siunčia eksperimentus asmeniškai. Tai va, tai labai džiugina. Vadinasi, kad jiems nėra visa, nu ta prasme, nesvarbu, kad pavyksta juos įtraukti. Bet aš sakau, nesakau, kad su visais. <...> kažkokią veiklą nufilmuoti ar nufotografuoti, kai prašom įkelti, yra tokių, kurie nieko nedaro, <...>. “(P2). „Tai taip, tai jie ant tiek su tokiu malonumu išveža tuos vaikus ir žiūri, kaip jie ten dirba ir fotografuoja, ir sukelia mums tas nuotraukas tikrai įsitraukia ir čia nereikia specialių gebėjimų, <...> kiti tėvai patys ieškojo tų vorų, tiesiog padėti vaikams, tikrai gražiai žiūrėti. <...> Atgalinio ryšio nebūtų buvę, galbūt jie ir nebevežę būtų daugiau, nu tie, kurie jau nenuvežė per sutartą laiką, tai ir būtų nevežę, bet paskui vežė visi, tiesiog 100 %, jo. “(P3). „<...> būna tų tėvų tokių aktyvių arba turinčių laiko, jie dažnai tada padeda važiuojant arba tiesiog organizuoja, na, ypatingai dar tokios sportinės veiklos arba tiesiog Kalėdų šventės – tada jau yra įtraukti tėvai, <...>. “(P4). „<...> kuo toliau į antrą metų pusę, antroje metų pusėje, tai įsitraukimas būna šimtaprocentinis ir tie bendri darbai būna vienas už kitą įspūdingesni ir nevadinsim to lenktynėmis, bet tikrai jau yra tikrai gražių darbų, gražių pavyzdžių <...>. “ (P5). Neabejotiną tėvų aktyvumo naudą ugdymo kokybei patvirtino Eden ir kt. (2024), Darmayanti ir Sadriani (2023) ir kt.

Per dideliu tėvų dėmesiu, kai kurie pedagogai džiaugiasi, „Paskatini tuos tėvus, jeigu neparodo dėmesio, o kitur kaip tik labai daug parodo dėmesio, netgi per daug (juokiasi) jis visur nori dalyvauti. Bet tai nėra blogai. “(P2), kiti aktyvistus bando „nusodinti“, kad neužgožtų kuklesnių tėvų iniciatyvų – taip neišnaudodami aktyviųjų tėvų potencialo. „Kartais (pauzė), nelabai būna gerai, kada būna iš dvidešimties vaikų vieni tėvai būna labai aktyvūs ir kartais užgožia kitų tėvų iniciatyvas. Kartais, kaip ir vaikai, tėvai taip pat būna kuklūs, bet jie turi labai gerų idėjų, labai gerų pasiūlymų, teikiantis netgi savo paslaugas, norėdami ateiti, bet kartais kuklinasi dėl kitų tėvų. Na, bet ir ne visada pasiseka įtraukti tuos kuklesnius tėvus į ugdymo procesą, kai vyksta darželyje. O būna tie tėvai taip, kaip ir vaikus, kartais gražia forma bendravimo, tenka juos, nu liaudiškai sakant, nusodinti. “(P4). Tikėtina, kad šioje situacijoje pasitvirtina Deslandes ir kt. (2015) teiginys, kad pedagogai laikosi atstumo nuo per daug didelių reikalavimus turinčių tėvų. Teigiama, kad tėvų aktyvumas priklauso nuo laidos ir abipusio noro. „Bet kad tėvai taip įsitrauks, tikrai negalvojom – labai labai bendradarbiavimas toksai pasisekęs to projekto. Priklauso nuo projekto kiek bendradarbiaus tie tėvai, bet šiaip labai įsitraukia ir nuo laidos dar priklauso, vat šita laida, tai tikrai labai aktyvūs tėvai ir tokie labai užsidegę, o praeitoj laidoj tokie ramesni daugiau buvo, mažiau to aktyvumo to buvo, mažiau. Tai nuo tėvų priklauso. Taip abipusis turi būti noras, vienu žodžiu, kad viskas būtų sklandžiai. “ (P3).

Matuojant grįžtamąjį ryšį pagal tėvų aktyvumą, galima paprieštarauti Gelžinytės ir Bagdono (2016) teiginiams, kad pedagogai dažnai negauna grįžtamojo ryšio iš tėvų, pakeičiant teiginį „dažnai“, į teiginį „kartais būna“ arba daryti prielaidą, kad situacija keičiasi.

Kita subkategorija – įvertinimai. Pagal šiuolaikinių tėvų reakcijas į informacinėmis komunikacijos priemonėmis pateikiamą informaciją, medžiagą, nuotraukas iš veiklų, galima teigti, kad yra grįžtamasis ryšys. „Po kiekvienos savaitės tėvai: „ačiū už smagią iniciatyvą“, „ačiū už įdomias įamžintas akimirkas, „buvo įdomu vaikučiams“, <...>, „auklėtojoms ačiū už rūpestį ir organizavimą, gražios dienos visiems“. <...> tikrai yra tas iš tėvų grįžtamasis ryšys ir pasidžiaugimas. Ten tų širdelių, kaip sakoma, prisirenkam.“ (P1). „<...> kaip jie džiaugiasi, kad vat visokių veiklų prigalvojom, čia į miestą išėjom su vaikais skaičių ieškoti, jie plojimus ant nuotraukų deda, rašo pagyras, jiems patinka.“ (P2). Tyrimo dalyviai teigia, kad tėvai padėkoja už patarimus, bet būna ir nepritariančių. „Aš visą laiką skatinu, kad būtų tęstinumas ir jie man, nežinau, visą laiką pritarė: „gerai, o kaip šauniai, auklėtoja, sugalvojot, aha, gerai, atkreipsim dėmesį“, <...>.“ (P2). „<...> tėvai tikrai padėkoja už tai, kad mes surandam bendrą kalbą kaip vaikui tapti tokiu aktyvesniu ir daugiau žinančiu.“ (P4). „Tai būdavo visaip: vieni tėvai dėkoja, kiti visiškai nepritaria, <...>.“ (P4). Kad tėvai, kurie aktyviai bendradarbiauja su pedagogais, jaučiasi patenkinti savo vaikų ugdymu, savo tyrime patvirtino ir Kristanti ir kt. (2024).

Pedagogai ir tėvai apie vaiko sėkmes ir nesėkmes grįžtamąjį ryšį gauna per laiškus-žinutes vaikui: pedagogas parašo savo vertinimus, pastebėjimus apie vaiką, o tėvai atrašo, laiškai-žinutės garsiai skaitomi namuose ir ugdymo įstaigose. „<...> kiekvieną savaitę mes rašome laišką vaikui, tai tas laiškas vaikui įtraukia ir tėvus. Laiškas vaikui būna įduodamas penktadieniais, kitaip vadinasi žinutė vaikui, tai aš tą žinutę parašau apie, žodžiu, praėjusią savaitę, kas mane džiugino, dėl ko aš galbūt jaučiau rūpestį, gal kitas draugas jautė rūpestį dėl tavęs. Tai tiesiog toks, vardinis laiškas trumpas vaikui, kurį perskaito savaitgalį mama arba tėtis, arba visa šeima <...> iš tikrųjų daug tokių sudėtingų situacijų esame išsprendę tų žinučių dėka, o sekmadienį, perskaitę tėveliai būtent žinutę mano rašytą, tėvai parašo savo žinutę vaikui, kurią skaitom pirmadienį ryte ir visi laukia to laiško <...>.“ (P5).

Trečioji subkategorija – pasidalinimas – tai galimybė dalintis asmenine patirtimi, mokytiis vieniems iš kitų ir labiau suprasti vaikų poreikius bei pažangą. „<...> pasidalina savo patirtimi, kaip jiems sekasi, kokias užduoteles namuose atlieka, papildo.“ (P1). „<...> jie mato, ką mes veikiame. Jie namuose jau tą daro ir mums siunčia nuotraukas.“ (P3). „<...> tėvai ateina papasakoti apie savo darbovietę – tai labai labai įdomu.“ (P4). „<...> išklausom, ir pasidalinam, ir ko gero, daug savo tokiomis asmeniniais pavyzdžiais remiuosi arba iš asmeninės aplinkos: ir aš tuo gyvenu, aš esu lygiai tokia pati mama ir vyras yra lygiai toks pats tėtis, ir mes turim tokius pačius vaikus ir jie irgi buvo

darželinukai, ir mes susiduriame su tokiomis bėdomis ar kažkokiais džiaugsmis, nu, tiesiog tas, kai įtrauki savo asmeninę patirtį, nu va kažkaip tikrai tu irgi žmogus. <...>.” (P5). „<...> pravedžiau tokią edukaciją tėvams, pasidaryti arbatos puodelį, paplepėti tuo pačiu. Ir dar esu dariusi, irgi mamytėms daugiau čia, sagę, tuo metu labai intensyviai dariau sages pati, tai dariau irgi tėvams - tokią edukaciją: Pasidaryk sagę. “(P2). Toks bendradarbiavimas padeda geriau pažinti vieniems kitus, užmegzti emocinį ryšį ir pasak Merfeldaitės (2009), toks bendradarbiavimas suteikia puikias galimybes mokytis vieniems iš kitų.

Paskutinė subkategorija – domėjimasis. Tyrimo dalyvių teigimu tėvai yra žingeidūs, domisi ugdymo turiniu, pastebi vaikų problemas, siūlo pagalbą. „*Tėvai šiais laikais yra labai žingeidūs, bent jau mano ugdytinių. <...>, tėvai <...> nori bendrauti, jie nori žinoti apie tą savo vaikelį, apie tą ugdymą. “(P2). „<...> tėvai visą laiką klausia, gal kokios reikia pagalbos, gal kažko reikia? <...> Ir tada grįžtamasis ryšys: kaip jums sekėsi ir kai gauni iš tėvų, vat, pasidžiaugia arba pasiteiravo, kas labiau sekėsi, kas nesiseka iš kokios veiklos, kai keliam medžiagas. Pavyzdžiui, vienos mergaitės mama iš įkeliamų nuotraukų pastebėjo, kad mergaitė sunkiai įsitraukia į ryto ratą, sunkiai įsitraukė veiklas, tai pati mama klausė, gal kokios pagalbos reikia, gal reikia specialistų pagalbos? <...>.” (P1). „<...> ir tada dažniau būna pasiūlyta, ir kai tėvai pasako, gal jums reikia ko nors, gal jums reikia pagalbos. Tada aš jau esu tikrai tą dieną laiminga. “(P4). Norint pasiekti aukštą ugdymo kokybę, svarbu tėvus įtraukti į sprendimų priėmimą ir ugdymo proceso planavimą, pažymi Brandišauskienė (2024) – tai įmanoma daryti, kai atsiranda tėvų domėjimasis ugdymu.*

Priimtinausios bendradarbiavimo formos. Šią kategoriją sudaro keturios subkategorijos: 1) informacijos sklaida naudojant IT priemones, 2) šventės, renginiai, projektai, 3) individualūs pokalbiai, 4) teminiai tėvų susirinkimai. Priimtinausios – tai dažniausiai pedagogų naudojamos bendradarbiavimo formos, tuo pačiu jos įvardintos kaip veiksmingos. Anot Slušnienės ir kt. (2017) Lietuvoje būtina skatinti ne tik tradicines bendradarbiavimo formas, bet ir naujas, įskaitant elektronines bendravimo platformas bei šeimos ir pedagogų bendras veiklas.

Pirmoji subkategorija – informacijos sklaida naudojant IT priemones. „<...> išbandom visus kelius ir skaitmeninėje aplinkoje teikiame informaciją, aišku, tas grįžtamasis ryšys ten, tam tokiam informacijos pateikimui <...>.” (P5). Visi tyrimo dalyviai teigia, kad turi susikūrę grupes socialiniuose tinkluose: Facebook ar Messenger, kurių pagalba pagal susitarimą: kasdien ar kartą savaitėje, teikia informaciją tėvams ir greitai gauna atgalinį ryšį. „*Mes kiekvieną dieną, į vėlgį į tą uždara Facebook grupę, mes siunčiame nuotraukas ir video, ką mes veikiame tą dieną. “(P3). „Mes turime grupę Messenger, mes labai aktyviai dalyvaujame. <...> įkeliam visos savaitės veiklas ir nuotraukas, sukeliame filmuotą medžiagą ir tikrai yra tas iš tėvų grįžtamasis ryšys ir pasidžiaugimas. “(P1). „Taip pat mes per Messenger, labai bendraujame <...>.” (P2). Dėl tėvų užimtumo, naudojant*

technologijas: socialinius tinklus ir telefonus, lengviau susiekti, bendrauti ir net teigiama, kad pokalbiai būna atviresni, kai nemato vieni kitų. „Technologijos <...> sakyčiau, lengviau susisiekti, lengviau bendradarbiauti. Nes jie darbo metu pasižiūri, paskaito ir atgalinis ryšys, tas greičiau ateina, nes šiuolaikiniai tėvai vis tiek jie yra kur su informacinėmis technologijomis daugiau dirba, <...>. “(P3). „toksai kasdienis į veiklas įsitraukimas, va tuo nuotoliu, šiuolaikiniai tėvai, va būtent nuotoliu labiau, <...>. “(P3). „<...> tėvai gali parašyti laiškėlį, ko jie nori ir kas jiems yra aktualu, ir kuo jie kartais nedrįsta paklausti bendraujant akis į akį, vat, na būna, va tokie susirašinėjimai, nu šiais laikais tai labai yra aktuali mūsų tokia Facebook grupė, kur tėvams tikrai yra visa informacija pateikta. <...> Bendravimas būna turbūt atviresnis, nes tada nematom vienas kitų, nematom veido išraiškos, <...>, o kaip būna per Facebook arba telefoniniais pokalbiais, tada būna tokie gal atviresni, bet aš tikrai už juos. “(P4). Per socialinius tinklus teikiama informacija ne tik apie ugdymo veiklas, bet ir šviečiamoji, stendinių pranešimų tėvai nebeskaito. „<...> visokie lankstinukai, stendiniai pranešimai tėvams ir šiaip aš mėgstu, tarkim, jeigu pati kažką pamatau, užskaitau, man patiko, aš manau, kad tėvams būtų reikalinga paskaityti, tarkim, dabar apie trejų metų krizę, aš tėvams straipsnio nuorodą, kam aktualu tas paskaitys, kam neaktualu, kam nelabai, tas praleis, nes tam stende irgi, na jie neskaito <...>. “(P2). „<...> tikslai, uždaviniai ir temą kabo rūbinėje, bet, aišku, niekas ten jų neskaito, nes pas mus informacijos kažkaip kabančios, šiuolaikiniai tėvai neskaito, <...> ką mes įkelsim į grupę, tai jau ką įkeliamė į (Facebook) grupę, tai jie skaito. “(P3). Taip pat tėvus informacija apie ugdymo turinį pasiekia per elektroninį dienyną. „Tai yra dienynas, kuriame mato tėvai, kurią kokią savaitės temą mes gvildiname, <...>. “(P4). Apie telefono naudojimą, kaip patogią bendravimo formą, patvirtino Martišauskienė (2012), Slušnienė ir kt. (2017). Socialinių tinklų ir kitų virtualių programų naudojimas užtikrina efektyvią komunikaciją, informacijos pateikimą, jos gavimą, savo tyrimuose tai pagrindė Gustaitienė ir Širiakovienė (2020), Pikturnaitė ir Paužuolė (2020), Dževeckytė (2020). Slušnienė ir kt. (2017) teigė, kad vis dažniau bendraujama elektroniniu paštu.

Kita subkategorija, gana populiari – šventės, renginiai, projektai. Tėvai šventėse, renginiuose, projektuose yra ne pasyvūs stebėtojai, bet aktyvūs dalyviai ar organizatoriai. Dalyvaujant tokiose veiklose tėvai susidraugauja šeimomis. „<...> į tokias vakarones susirenka tiek tėvų, <...>. Kitais metais per mamyčių, šeimos dienas skirtą šventę – tai vaikai parodė spektaklį, paskui tėvai vaidino, tėvai suvaidino spektaklį „Pagrandukas “su lėlėmis, <...> Žibintų šventė, kai dalinomės ta šiluma, kai tėveliai ten atsinešė arbatos visi kartu susėdę vaišinomės, dalinamės ir, manau, tas mūsų įdirbis to bendradarbiavimo – tėvai susidraugavo šeimomis. “(P1). „Mes tokį darėm spektakliuką su keliais tėvais ir vyresniais broliais, seserimis, na, manau, kad tai čia tikrai įtraukiantis, toksai, į ugdymo procesą. Paskui rodėm ir tėvams, ir vaikams. “(P2). „Aišku, šventės, pramogos visos, kur kviečiam

tėvelius dalyvauti. Ir sporto šventės ir šiaip visokios šventės. Esam darę ir piknikus lauke su tėvais, susinešę čia prieš vasarą. Maisto ir muzika ir visko yra, nu tik tai, kad išvykų tokių, kad išleistuvės tokios buvo, bet kažkokių tokių išvykų nesam turėję didelių, bet savoj aplinkoj daug visokių įdomių dalykų: ir vainikus pynėm ir eglutės žaisliukus gaminę. “(P2). „Dabar kažkaip tų švenčių mažiau bendrų su tėvais, bet kūrybinės dirbtuvėlės yra daromos salėje, kviečiami tėvai ir jie įsijungia kažką tai daryti kartu su vaikais, <...>. “(P3). „Tai būna šventės, tai būna sportiniai renginiai, tai būna išvykos, tai būna kelionės, edukacinės. “(P4). Efektingiausios bendradarbiavimo priemonės įvardijamos tokios, kaip tėvų organizuojamos profesijų dienos ir tėvų dalyvavimas projektuose. „<...> kviečiamės tėvelius pristatyti <...> dažniausiai savo profesiją. “(P2). „<...> kai tėveliai pasakoja apie profesijas, taip, manau, kad tai labai, pats efektingiausias. “(P1). „Man tai veiksmingiausi, būtent kai jie įsijungia į projektinę veiklą su vaikais, daro tuos visus projektus. “(P3). Bendrų veiklų naudingumą savo tiriamajame darbe pristatė Slušnienė ir kt. (2017), tradicines bendradarbiavimo formas, tokias kaip tėvų dalyvavimas renginiuose, šventėse, išvykose sistemino Gelžinytė ir Bagdonas (2016), Kondratavičienė (2016), Juškienė ir Stasiulienė (2019).

Sekanti subkategorija, pati efektingiausia kalbant apie ugdymo procesą – individualūs pokalbiai. Per individualius pokalbius, kurie dažniausiai vyksta vakare arba sutartu laiku, pedagogai su tėvais aptaria vaikų pasiekimus, ugdymo turinį. „<...> kai tėvai ateina visą laiką, stengiuosi išeiti su tėvais pabendrauti, kaip sekėsi. <...> netgi viena mama sirgdama atvažiavo iš namų pasikalbėti būtent apie savo sūnaus šitą savivertę, asmeniškai, va, tam pokalbiui. <...> Ir apie pasiekimus, visada atvažiuoja mama, jai įdomu <...>. Ir pristatom tuos vaikų aplankalus ir vaikų įsivertinimą pagal naujausią įvertinus šių metų ugdymo programos naujausius žingsnelius, mes įsivertinom šį rudenį ir pristatėm tėvams, tėvams išdalinom, o paskui tėvai atėjo asmeniškai pakalbėti <...> tėveliai laibai domisi tokiais mūsų, visų mūsų visais tyrimais ir mūsų testais, ir mes su visais atliekamais testais supažindiname tėvelius <...>. “(P1). „jie labai nori sužinoti kiekvieną vakarą, pavyzdžiui, aš dirbu lopšelio grupėje, tai natūralu, tai yra daug kam pirmas vaikas ir tos informacijos jie nori apie tą vaiką kiekvieną vakarą ir gausiai (susijuokia), <...> tai jie jie klausia, aišku, elementaru, ankstyvojoje grupėje, ką valgė, kaip miegojo, paskui pereinam jau prie ugdymo labiau tokio: spalvos, kaip pieštuką laikyti, labai elementarius dalykus. Tai va tuom ir dalinamės kiekvieną vakarą. “(P2). „Dabar dažniausiai bendraujam <...> asmeniškai atvedant arba pasiimant vaiką. “(P2). „Pokalbiai <...> individualūs daugiau - jie yra tokie efektyvesni, negu jeigu grupėje bendrai kažką tai veikiant. <...> vakare pasiimant daugiau laiko turi, tai ir pasiekimai aptariami tuo pačiu metu ir jeigu reikia, ką reikia asmeniškai pakalbam. “(P3). „<...> yra individualūs pokalbiai su tėvais kokią mes tema einam ir ką mes šią savaitę darom, <...>. “(P4). Tėvai ir pedagogai džiaugiasi individualiais pokalbiais, nes jie būna nuoširdesni. „<...> priimtinausias yra individualus pokalbis, nes tada būna toks

nuoširdus<...>. “(P4). „O kas liečia mus mokytojus - tai tėvai patenkinti yra kada kalbama individualiai, nei vienas tėvas nenori, kad apie vaiką <...>, kad girdėtų kažkas tai kitas. “(P4). „<...> didelę dalį to viso bendradarbiavimo yra gyvas kontaktas – individualaus labai daug, tokio tiesiog pasiimant vaikus, <...>.“ (P5). Pagal tyrimo dalyvių atsakymus, reikėtų pritarti Čiuladienės ir Valantino (2016) teiginiui, kad individualūs pokalbiai daugiau yra vienakrypčiai: daugiau informacija dalinasi pedagogai. Taip pat pasitvirtino Gustaitienės ir Širiakovienės (2020) teiginys, kad apsiribojama pokalbiais vaikų atvedimo ar pasiėmimo metu.

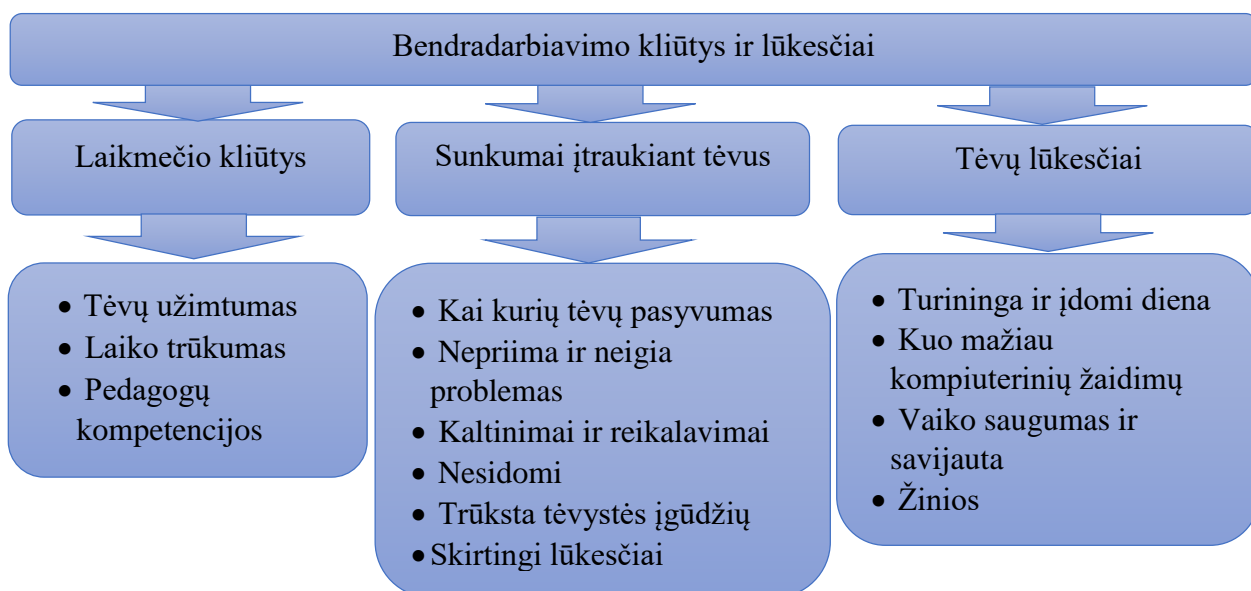
Paskutinė šios kategorijos subkategorija – teminiai tėvų susirinkimai. Į teminius tėvų susirinkimus dažniausiai pedagogai kviečiasi psichologą. „<...> psichologę, kad pakalbėti apie vaikų savivertę. <...> Taip pat mes duodam, kaip pasakyti čia, kai vyksta tėvų susirinkimai ir mes pristatom vaikų aplankalus ir vat ir vaikų įvertinimą ir kai prašom, tėvėlių atkreipti dėmesį į vaikų žinias ir vaikų gebėjimus namuose, mes susirinkimų metu pristatom šituos vaikų aplankalus <...> (P1). „Susirinkimai, aišku, kas be ko, per kuriuos aptariame ir ugdymą, pasiekimus, ir tikslus, ir grupę, ir šiaip daugybę klausimų. “(P2). Susirinkimai skirti aptarti vaikų pažangą, problemas ir kitus aktualius grupės gyvenimo klausimus. „<...> kartą per mėnesį turim, esam pasivadinę Grupės arbatėlėmis ir kiekvieną mėnesį <...> susitinkam. <...> norisi pasidaryti kažką tokio, kad sekantį kartą ateitų, tai vadinasi vieną kartą gal kviečiame svečius: psichologą, logopedę, sekantį kartą tai būna mūsų bendra arbatėlė, <...> Ir pasikviečiam, kad tiesiog tėveliams būtų suteikta informacija ir kažkokia, kuri yra tikrai reikalinga, kuri galbūt yra aktuali būtent tais metais toje grupėje: ar tai skaitymas, tokio tai kviečiam kažkokį žmogų, kuris nu liudytų tą žodžio galią ir knygų galią. Kiekvieną kartą atsižvelgiam kas yra grupėje, kokių turim džiaugsmų, skaudulių ir taip ir formuojam mūsų susitikimus.“ (P5). Tėvų susirinkimai priskiriami prie tradicinės bendradarbiavimo formos, kaip teigia Gelžinytė ir Bagdonas (2016), Kondratavičienė (2016), Juškienė ir Stasiulienė (2019), Omerdic ir Ridic (2017).

Apibendrinant bendradarbiavimo formų veiksmingumo temą galima teigti, kad tėvų aktyvumo nauda ugdymo kokybei yra neabejotina, tyrimo dalyviai teigia, kad tėvai yra aktyvūs. Matuojant grįžtamąją ryšį pagal tėvų aktyvumą, tai galima paprieštarauti mokslininkų straipsnių teiginiams, kad pedagogai dažnai negauna grįžtamojo ryšio iš tėvų, pakeičiant teiginį „dažnai“, į teiginį „kartais būna“. Kai tėvai aktyviai bendradarbiauja su pedagogais, jaučiasi patenkinti savo vaikų ugdymu vertindami patiktukais, padėkos žodžiais, dalindamiesi savo patirtimi, klausdami patarimo. Tėvai domisi vaikų ugdymo turiniu, bet vis dar nėra įtraukiami į sprendimų priėmimą ir ugdymo veiklos planavimą. Pedagogams priimtinos ir jų nuomone veiksmingos bendradarbiavimo formos yra tradicinės: renginiai, šventės, projektai, individualūs pokalbiai ir tėvų susirinkimai. Veiksmingiausios iš tradicinių bendradarbiavimo priemonių įvardijamos tokios, kaip tėvų organizuojamos profesijų dienos ir tėvų dalyvavimas projektuose, bei individualūs pokalbiai. Visos

informantės teigia, kad turi susikūrusios grupės socialiniuose tinkluose: Facebook ar Messenger, kurių pagalba pagal susitarimą: kasdien ar kartą savaitėje, teikia informaciją tėvams ir greitai gauna atgalinį ryšį. Dėl tėvų užimtumo, naudojant technologijas: socialinius tinklus ir telefonus, lengviau susisiekti, bendrauti ir net teigiama, kad pokalbiai būna atviresni, kai nemato vieni kitų. Per socialinius tinklus teikiama informacija ne tik apie ugdymo veiklas, bet ir šviečiamoji, stendinių pranešimų tėvai nebeskaito.

4.1.3. Bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai

Bendradarbiavimo kliūčių ir lūkesčių temą sudaro trys kategorijos: 1) laikmečio kliūtys, 2) sunkumai įtraukiant tėvus, 3) tėvų lūkesčiai (žr. pav. 8). Anot Madani (2019) dabartinių ikimokyklinio ugdymo įstaigų pagrindinis veiklos tikslas yra kokybiško ugdymo procesų užtikrinimas, kuris apima paslaugų teikimą, atitinkantį vaikų ir tėvų lūkesčius, bei jų poreikių tenkinimą.

8 pav. Bendradarbiavimo kliūčių ir lūkesčių kategorijos ir subkategorijos

Laikmečio kliūtys. Šią kategoriją sudaro trys subkategorijos: 1) tėvų užimtumas, 2) laiko trūkumas, 3) pedagogų kompetencijos.

Tėvų užimtumo subkategorija labai dažnai besikartojanti problema. Tyrimo dalyviai tėvų užimtumo priežastimi įvardija jų darbus, sunkius, reikalaujančius daug laiko, yra pilni reikalų, todėl jie skuba. „<...> tėvai turi savo darbus ir tikrai kitų darbai yra ir sunkūs, ir reikalaujantys daug laiko <...>. “(P1). „<...>visi užsiėmę, visi pilni reikalų. “(P2). „Tėvai yra užsiėmę, visi tėvai yra dirbantys, taip pat ir močiutes dirbančios ir visi tėvai skuba. “(P4). Taip pat ir Gelžinytė ir Bagdonas (2016)

patvirtina, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas dažnai susiduria su tokiomis kliūtimis: tėvų užimtumas, nenoras įsitraukti į dialogą.

Laiko trūkumas, šią subkategoriją visi tyrimo dalyviai įvardija kaip kliūtį bendraujant su tėvais. Ekonominius ir darbo laiko apribojimus kaip problemą bendradarbiavime su tėvais įvardija ir Kazlauskienė (2023). „<...> jie neturi laiko, neturi laiko, atveda, greitai pasiima greitai ir namo.“ (P2). „<...> eina, išeina, bėga, prabėga ir vienu žodžiu neturi laiko tokiems dalykams (informacijai stenduose) <...>.“ (P3). „<...> jų gyvenimo tempas tiesiog dabar nebeleidžia mums, amžinai neturi laiko.“ (P3). „Tai būtų vienas iš pagrindinių – tėvų neturėjimas laikas.“ (P4). Taip pat Kristanti ir kt. (2024), Barkauskaitė (2016), Gustaitienė ir Širiakovienė (2020) laiko trūkumą mini kaip iššūkį bendrabarbiavime.

Paskutinė šios kategorijos subkategorija – pedagogų kompetencijos, kurios turi įtakos emocinio ryšio su tėvais užmezgimui. Trūksta pedagogų gebėjimo komunikuoti, drąsos išsakyti ir argumentuoti savo nuomonę. „<...> sakyčiau, kad asmeninės žmogaus savybės dar, jeigu apie pedagogą kalbant, turi labai didelės įtakos, nes ir tų mūsų pedagogų yra įvairių, jiems irgi yra sunku kalbėti ir komunikuoti, ir išsakyti savo nuomonę ir savo poziciją, būna ir tokių, kur pasislepia. <...> ir mano manymu, kad ir nėra tas ryšys, tada ir užmezgamas su tais tėvais, <...>.“ (P2). Negeba motyvuoti, priimti tėvų individualumą, išnaudoti jų potencialą – visus stengiasi suvienodinti. „<...> tai stengiuosi, kad būtų tokia kaip ir lygybė neužgožiant nei tų, kurie yra neaktyvūs ir nelabai išreklamuojant tuos labai aktyvius tėvus.“ (P4). Be kompetencijų trūkumo Viršulienė (2014) mini ir pedagogų asmenines savybes, kaip kliūtį sklandžiam bendradarbiavimui.

Sunkumai įtraukiant tėvus. Atliekant tyrimą išryškėjo sunkumai būdingi tik su kai kuriais tėvais. Šią kategoriją sudaro šešios subkategorijos: 1) kai kurių tėvų pasyvumas, 2) nepriima ir neigia problemas, 3) kaltinimai ir reikalavimai, 4) nesidomi, 5) trūksta tėvystės įgūdžių, 6) skirtingi lūkesčiai.

Kai kurių tėvų pasyvumo subkategorija. Teigiama apie vieną ar pasitaikančių tokių tėvų, kurie net į šventę neateina. „Kliūtys būtų, kai ne visi tėvai įsitraukia į tas mūsų veiklas. Mama nedalyvavo nei vienam tėvų susirinkime, <...>, mama nebuvo nei vienoj vakaronėje, nei vienoj šventėj, išskyrus Rugsėjo pirmąją.“ (P1). „Pereitais metais vieno berniuko mama į šeimos šventę neatėjo, ir mes kvietėm labai, kad nors atsiųstų kažkokį tai atstovą, kad ir sesę, kad kažkas būtų ir niekas neatėjo, <...>.“ (P1). „<...> kai kurie tėveliai visiškai vengia to mūsų bendradarbiavimo <...>.“ (P1). „<...> yra aišku, tokių tėvų, kurie pažiūri neatsakingai ir nedalyvauja.“ (P2). „<...> yra tėvų, aišku, pasitaiko tokių, <...>, gaila kartais pasidaro vaiko, kuriam nu tiesiog net į šventę neateina, neaprenčia.“ (P3). „<...> tarkim, vienas vaikas renginyje, kad ir Rudenėlio, tarkim, šventė, lieka vienas ir mes mamytei turim įrodinėti, kad šitaip negalima, bet „aš negaliu iš darbo išeiti“, bet nu

šeimoje yra ne vienas, yra ir sesė, ir galbūt brolis, yra kaimynė, dėdė, teta kažkas tokio <...>. “ (P5).

Kita subkategorija – nepriima ir neigia problemas. Tyrimo dalyvių teigimu tėvai nenori sutikti, priimti tokias su jų vaikais susijusias problemas: netinkamas vaikų elgesys, vaikų specialieji poreikiai, vaiko bendravimo problemos su bendraamžiais ar suaugusiais. Kazlauskienė (2023) taip pat analizuodama pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo problemas, iš nepageidaujamų temų įvardijo vaiko netinkamą elgesį. Tokie tėvai nėra linkę bendradarbiauti ir kartu spręsti problemas. „<...> *kai kurie tėveliai <...> nepriima ir negirdi mūsų pastabų ar netgi neigia, nepriima mūsų pastebėjimų apie vaiko elgesį, <...> pasiguodžiam kokios mūsų problemos ar įvardinam tas problemas, jeigu grįžtamojo ryšio nėra iš tėvų, tai taip ir palieka vakuumas toksai.* “(P1). Apie trikdančius bendradarbiavimą veiksnius susijusius su vaiku: ugdymosi sunkumus, elgesio problemas, amžiaus tarpsnio ypatumus diskutuoja Valantinas ir Čiuladienė (2013). Galima nebendradarbiavimo priežastis – tėvai įžvelgia, pvz. dėl specialiųjų poreikių nustatymo, kažkokių kliūčių ateityje. „<...> *dažnai tėvai, jie nenori sutikti, kad vaikai turi problemų, kaip aš sakau, gaila, bet nenori padėti, mato kažkokių kitokių ateityje ale problemų, <...>.* “(P2). Pasak Barkauskaitės (2016) tėvai vengia gauti informaciją apie vaiko ugdymąsi. Tėvai apie savo vaikus nori girdėti tik gerus ir gražius dalykus, iškėlus problemas dėl vaiko elgesio, prasideda bendravimo su tėvais sunkumai. „*Tėvai nori girdėti, kad jų vaikas pats geriausias, pats gražiausias ir jie nori girdėti tik tai, kas geriausia. Ir čia, sunkumai prasideda tada, kai turim specialiųjų poreikių vaikus, yra sunkumų kažkokių: tai bendravime tarp bendraamžių, su suaugusiais ir kai pradedi kalbėti su tėvais, tada ir prasideda sunkumai: nenori girdėti ir nenori bendradarbiauti, nenori kartu spręsti problemos.* “(P3). O bendradarbiavimo svarbą, siekiant užtikrinti efektyvią pagalbą vaikui ir padedant įveikti raidos sunkumus akcentavo Vijūnaitė ir Slušnienė (2018).

Trečia subkategorija – kaltinimai ir reikalavimai. Teigiama, kad tėvai kaltina ugdymo įstaigą, kad vaikai susargdinami, nenori eiti į darželį, nes kiti vaikai pasityčiojo, kad visi jų vaiką provokuoja. „<...> *netgi atsiranda tokie, kaip ir kaltinimai darželiui. Mama iš karto: „darželis kaltas, darželis susargdina”, <...>, „vaikas nenori eiti darželį, ten kažkas pasityčiojo, gal kažkas negražiai pakalbėjo.* “(P1). „<...> *treti, tai nežinau, tiesiog sako, kad „jūs čia išprovokuojant, kiti vaikai išprovokuoja ir mano vaikas visada lieka, jūsų atžvilgiu, kaltas.* “(P4). Reikalaujama iš pedagogų patiems susitvarkyti su jų vaiko netinkamu elgesiu ir kad jų vaikui būtų gera. „<...> *tėvai numoja ranka arba pasako, tiesiog: „jūs esat auklėtoja ir aš atiduodu vaiką į grupę ir jūs privalote juo pasirūpinti ir jūs turite, baigę mokyklas (įgiję išsilavinimą), suvaldyti mano vaiką ir dirbti taip, kad mano vaikui būtų gerai.* “(P4). Pedagogai teigia patiriantys kaltinimus, o Gelžinytė ir Bagdonas (2016) tyrimu nustatė, kad būtent tėvai tikisi konstruktyvios komunikacijos, kuri orientuota ne į kaltinimus, bet į bendradarbiavimą.

Nesidomėjimas – ketvirta subkategorija. Tėvai, neretai, ne tik neskiria pakankamai dėmesio savo atžaloms, bet kartais net nesuvokia, kokią įtaką jie daro vaiko ugdymosi pasiekimams, asmenybės ugdymui (Kovienė, 2021). „<...> *tas nenoras, tiesiog nesidomėjimas, didžiulis nesidomėjimas ir kažkokių tokių įvairiausių priežasčių susigalvojimas. <...> vaikas nuo to nukenčia labiausiai – dėl tėvų nenoro įsitraukti.*“ (P5). Pedagogus liūdina tėvų nenoras dalyvauti, palaikyti ryšį ir nesidomėjimas savo vaiko diena ugdymo įstaigoje. „*Tai toks įspūdis, kad nelabai įdomu. <...> Nelabai ir domėjosi, nelabai ir domėjosi, (mama atsakė) „negalėjau“, <...> „ką padarysi“.* (P1). „*Tas nenoras visiškai dalyvauti, va tam mūsų grupės gyvenime, tai truputį liūdina.*“ (P1). „<...> *yra tėvų, aišku, pasitaiko tokių, kurie nenori nieko, <...>.*“ (P3). „*Netgi taip būna, kada tėvai paskambina ir tiesiog pasako „aprenkite vaiką, aš laikiu apačioje, mašinoje“, tai va, tas nenoras toks, palaikyti tokio ryšio <...>.*“ (P4). Sunku pedagogams vieniems spręsti problemas ir matyti tėvų abejingumą. „<...> *kartais būna, va taip sunkiai ir kai tėvai numoja ranka arba palieka visą šitą problemą spręsti tiktais auklėtojais <...>.*“ (P4). Apie tėvų nenorą bendrauti pastebi ir Gelžinytė ir Bagdonas (2016).

Penkta subkategorija – trūksta tėvystės įgūdžių. Apie vienetinius tėvus, kurie nesidomi, neištraukia į ugdymo procesą, neaprūpina savo vaikų būtiniausiomis priemonėmis, pedagogai daro prielaidą, kad jiems trūksta tėvystės įgūdžių. „*Gal mama ir pati tų įgūdžių tėvystės mažokai turi, nes gal ir jos mama nedalyvavo jos gyvenime, kai jinai lankė darželį, ar kai augo, <...> netgi, vat, reikia mamai paaiškinti, kaip skaičiuoti, ką skaičiuoti.*“ (P1). „*Jaučiasi, kur tėvai, jeigu patys auge, smurtą patyrę, tai daugiausiai vaikai patiria tą patį ir tie tėvai nesidomi ir nesidomi, ir nepadedą.*“ (P3). Todėl pasitvirtina Valantino (2012) teiginys, kad kokybiškas ugdymas ankstyvajame amžiuje prisideda prie įvairių socialinių problemų sprendimo, tokių kaip skurdas, nedarbas, priklausomybės, taip pat gerina akademinis pasiekimus.

Paskutinė subkategorija – skirtingi lūkesčiai. Pedagogė teigia, kad tėvai nesupranta visų vaiko kompetencijų, tokių kaip bendravimas ir bendradarbiavimas, socialiniai įgūdžiai, svarbos ruošiantis mokyklai, jie prioritetą teikia tik skaitymo įgūdžiams. „*Nu mūsų lūkesčiai ne visada sutampa. Iš tikrųjų mes siekiam parengti mokyklai, mums pirmoje eilėje ne skaitymas, pirmoje eilėje bendradarbiavimas, bendravimas, socialiniai tie įgūdžiai, kad jie mokėtų komandomis dirbti, pasiskirstyti darbais, nes jam to reikės mokykloje, daug dalykų yra, kurios reikia vaikus rengiant mokyklai išugdyti, bet jiems (tėvams) yra svarbiausia skaitymas ir viskas. Jie daugiau nieko nemato.*“ (P3). Tikėtina, kad lūkesčių nesuderinamumas atsiranda nepakankamai iškomunikuojant apie ugdymo turinį. Ir Juškienė ir Stasiulienė (2019) pažymi, kad pedagogai turėtų ne tik išklausti tėvus, bet ir įsiklausyti į jų poreikius, suteikti daugiau iniciatyvos ugdymo veiklų planavime ir įgyvendinime. Pedagogai siekia suderinti savo lūkesčius su tėvais, o anot Milosavljevic Dukic ir kt. (2022) – suderinti lūkesčiai, veiklos ir priemonės gerina vaikų akademinis pasiekimus. „<...>

teigiamai žiūri į mano lūkesčius, mūsų, ir tikrai atsižvelgia, aišku, ne visi 100 %, bet dažniausiai, tikrai. “(P2). „<...> ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, tai yra ne tikrai apie skaičius, raides ir skaitymą, kad tai yra daug ir daug daugiau dalykų ir tiesiog atkreipiant tėvų dėmesį, kad tiesiog mokėti paprašyti pagalbos yra labai svarbu, bet tėvams užtenka tai ištransliuoti, reikia tokių pavyzdžių, kada ta pagalba bus reikalinga, tiesiog neturint trintuko ir nulūžus pieštukui ir nemokant pasidrožti, galbūt jau pagalba reikalinga ir jeigu nemokės jos pasiprašyti, nu, tai yra katastrofa vaikui. Tai va tų tokių ir kai su tėvais atvirai pradedam kalbėtis apie tai ir tas skaitymas, rašymas ir skaičiavimas, tikrai jis galbūt nedingsta, bet papildoma lūkesčiai ir kitais svarbiais dalykais, kaip įsitraukti į žaidimą, pakviesti žaisti ir daug kito.“ (P5).

Tėvų lūkesčiai. Ši kategorija išskirta iš pedagogų pozicijų. Iš interviu turinio sudarytos penkios subkategorijos: 1) turininga ir įdomi diena, 2) kuo mažiau kompiuterinių žaidimų, 3) vaiko saugumas ir savijauta, 4) žinios, 5) skirtingi lūkesčiai.

Subkategorija turininga ir įdomi diena apibrėžia tėvų lūkestį, kuris pedagogų nuomone yra atlieptas. „<...> tėvų lūkestis yra, kad vaikas įdomiai ir turiningai praleistų dieną. <...> Aš manau, kad mūsų veikla atliepia tuos tėvelių lūkesčius, <...>.“ (P1). Iš tėvų atnešamų didaktinių žaidimų sprendžiama, kad jie tikisi edukuojančių žaidimų. „Tėvai atneša didaktinių žaidimų, patys iš namų ir pasiūlo vaikams pažaisti. Tai iš to galima suprasti.“ (P2). Džiaugiasi ir ragina pedagoges organizuoti išvykas. „Jūs tik važiuokit, jūs tik keliaukit, jūs tik pamatykit, tai va.“ (P1).

Kuo mažiau kompiuterinių žaidimų subkategorijoje išsakyti tėvų lūkesčiai, kad vaikai mažiau laiko leistų prie planšečių, filmukų, daugiau judėtų ir žaistų. „<...> tėveliai patys parodė iniciatyvą, kad nenori, kad vaikai sėdėtų ir žiūrėtų kažkokius filmukus. Tai filmukai būna penktadienis „Lovos kino teatras“ savaitėje, <...>“ (P1). „Kartais mūsų projekte atsiranda tokių žaidimų arba judesių, kur tėvai tikrai džiaugiasi, nes dabar jau toks laikmetis, kad vaikai daugiau sėdi ir turi savo veiklą planšetėse.“ (P4).

Kita subkategorija – vaiko saugumas ir savijauta. Pedagogių nuomone, kad pagrindinis tėvų lūkestis, kad vaikas ikimokyklinėje įstaigoje jaustųsi gerai ir saugiai. „<...> lūkesčiai būna nu tokie, kad vaikas jaustųsi gerai, <...>, saugiai ir gerai jaustųsi grupėje, tėvų pats pagrindinis toks lūkestis.“ (P2). „Nu aišku, kad gerai jaustųsi.“ (P3). Be saugumo ir tinkamos vaiko priežiūros tėvams aktualus ir vaikų tarpusavio bendravimas ir santykiai. „Tėvai turbūt tik labiausiai nori, kad vaikas prižiūrėtas būtų, kad jisai būtų pavalgęs, kad vaikas būtų neskriaudžiamas kitų vaikų, kad vaikas būtų tvarkingai ir aprengtas <...> vieniems aktualu yra maistas, kitiems aktualu yra draugystė arba bendravimas tarpusavyje.“ (P4). Ir Valantinas (2012) apibrėždamas ugdymo kokybę išskiria saugią vaikų priežiūrą ir globą, kaip vieną iš svarbių ugdymo kokybės kriterijų.

Žinios – ketvirta subkategorija. Pedagogai, ypač ugdantys penkiamečius, girdi iš tėvų

pageidavimą, kad vaikai įgytų žinių, išmoktų skaityti, pasiruoštų mokyklai. „*Kad būtų ugdomas pagal amžių, kad gerai jaustųsi, <...> kad įgytų žinių, tokių kažkokių ypatingų, kurių nepavyktų įvykdyti (pauzė) man neteko dar paskaityti ar išgirsti.*“ (P2). „*Jie nori, kad darželis išmokintų laiku skaityti, daugiau jiems niekas neįdomu. Aš nesakau, kad tai yra su visais, bet daugiausia tai, kaip tėvai tikisi iš darželio labiausiai to.*“ (P3). „*Iš tų tokių pagrindinių: skaityti, rašyti, skaičiuoti.*“ (P5). Pasitvirtina Deslandes ir kt. (2015) tyrimo išvados, kad tėvai vis dažniau kelia aukštus reikalavimus vaikų akademinėi sėkmei.

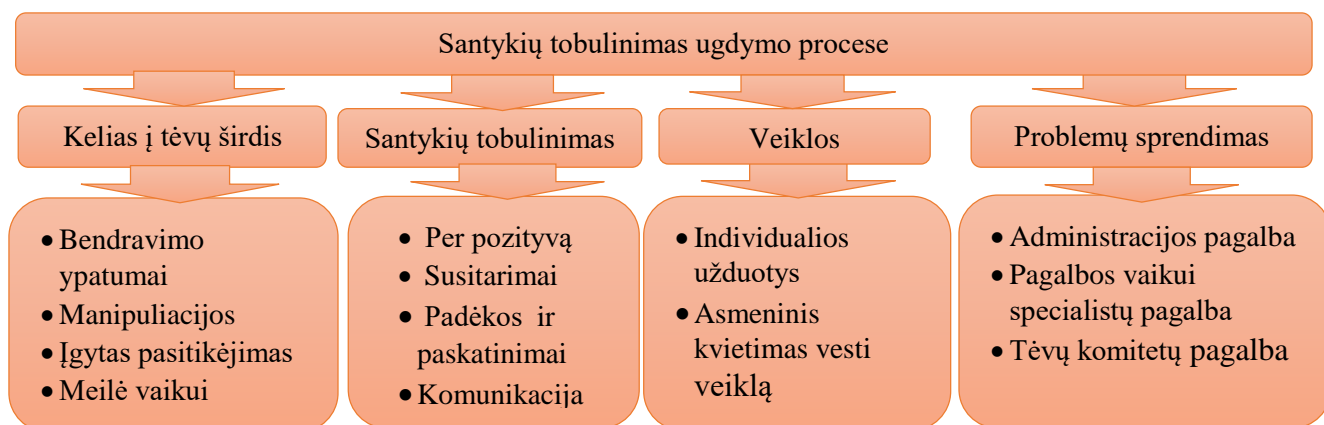
Apibendrinant šią temą galima teigti, kad pagrindinės kliūtys, pedagogų ir tėvų sklandžiam bendradarbiavimui, yra tėvų užimtumas, laiko trūkumas ir pedagogų kompetencijų trūkumas: komunikavimo, argumentavimo, psichologinių žinių. Šie trikdžiai yra būdingi mūsų laikmečiui, – tai pasitvirtino analizuojant mokslinę literatūrą. Pabrėžtina, kad tik maža dalis tėvų yra pasyvūs ugdymo proceso dalyviai. Sunkumai kyla įtraukiant tėvus į vaikų ugdymą, dėl tėvų asmeninių vertybių, nuostatų, gyvenimo būdo ir požiūrio: nepriima ir neigia ypač su vaiko elgesiu ar specialiaisiais poreikiais susijusias problemas, kaltina įstaigą dėl vaiko netinkamo elgesio, reikalauja iš pedagogų patiems susitvarkyti su vaiko netinkamu elgesiu. Tėvai apie savo vaikus nori girdėti tik gerus ir gražius dalykus. Sunku pedagogams vieniems spręsti problemas ir matyti tėvų abejingumą. Pedagogus liūdina tėvų nenoras dalyvauti, palaikyti ryšį ir nesidomėjimas savo vaiko diena ugdymo įstaigoje. Apie vienetinius tėvus, kurie nesidomi, neįsitraukia į vaiko ugdymą, neaprūpina savo vaikų būtiniausiomis priemonėmis, pedagogai daro prielaidą, kad jiems trūksta tėvystės įgūdžių, nes tikėtina, kad jie vaikystėje patys nepatyrė tėvų rūpesčio, dėmesio ir šilumos.

Ikimokyklinio ugdymo kokybė užtikrinama, kai yra suderinti pedagogų ir tėvų lūkesčiai. Pedagogai mano, kad tokius tėvų lūkesčius, kaip turininga ir įdomi vaiko diena, kuo mažiau kompiuterinių žaidimų, saugus ir gerai besijaučiantis vaikas ugdymo įstaigoje – jie atliepia. Pedagogai, ypač ugdantys penkiamečius, girdi iš tėvų pageidavimą, kad vaikai įgytų žinių, išmoktų skaityti, pasiruoštų mokyklai. Čia pasireiškia lūkesčių skirtumai, nes tėvai prioritetą teikia tik skaitymo įgūdžiams, nevertindami visų vaiko kompetencijų, tokių kaip bendravimas ir bendradarbiavimas, socialinių įgūdžių svarbos ruošiantis mokyklai. Tikėtina, kad lūkesčių nesuderinamumas atsiranda nepakankamai iškomunikuojant apie ugdymo turinį ir siekiamus rezultatus.

4.1.4. Santykių tobulinimas ugdymo procese

Santykių tobulinimo ugdymo procese temą sudaro keturios kategorijos: 1) kelias į tėvų širdis, 2) santykių tobulinimas, 3) veiklos, 4) problemų sprendimas (žr. pav. 9). Santykių veiksmingą tobulinimą, atsižvelgiant į išryškėjusias kliūtis, galima pirmiausia per asmenines pedagogų savybes,

profesionalumą ieškoti ir rasti tinkamus bendradarbiavimo, problemų sprendimo su tėvais būdus.

9 pav. Santykių tobulinimo ugdymo procese kategorijos ir subkategorijos

Kelias į tėvų širdis. Kaip teigė P1 tyrimo dalyvė: „<...> jeigu randame kelią į tėvų širdis ir jų protus, tada galima tikėtis, kad ateityje tėvai aktyviai įsitrauks į veiklą grupėje, į ugdomąją veiklą. “Ši kategorija suskirstyta į keturias subkategorijas: 1) bendravimo ypatumai, 2) manipuliacijos, 3) įgytas pasitikėjimas, 4) meilė vaikui.

Pirmoji subkategorija – bendravimo ypatumai apima tokias savybes, kaip nuoširdumas, atvirumas, kantrybė ir paprastumas, kurie skatina gerus tarpusavio santykius. „*Tai turbūt būtų pirmiausiai, mano nuomone, tai geri tarpusavio santykiai.*“ (P4). Bendradarbiavimo kokybė – ilgas procesas. „<...> nuoširdus bendravimas labai svarbu, bendradarbiavimo kokybę reikia užsiauginti, <...>. Mes stengiamės visada išeiti su tėvais, bendrauti kuo betarpiškiau.“ (P1). „<...> nuoširdus bendravimas labai svarbu, tėvų nuraminimas, patarimai, kaip palengvinti vaiko adaptaciją darželyje <...>.“ (P1). „Nuoširdumas, kad tėvai tikėtų, kad tai labai padeda ugdymuisi, kad vaikui tai labai svarbu.“ (P3). Nuoširdžiai ir atvirai bendraujant su tėvais užmezgamas ryšys, dalinamasi informacija, stengiamasi suprasti vieni kitus, dalintis idėjomis, lengviau sulaukti grįžtamojo ryšio. „<...> jeigu tu nebendrausi, nebūsi atviras, nepasakosite, tėvai gi jie gali ir nususukti.“ (P2). „<...> atviras, nuoširdus pokalbis, parodyti, kad, kad tu esi atviras jų idėjoms ir paskatinimas, kad jie atviri būtų tavo idėjoms kas liečia vaikų ugdymą ir bendravimas, neuždaryti duris atidavus vaiką, bet tiesiog apie jį kalbėti, klausti, kaip sekasi namuose <...>.“ (P2). Nuoširdumas – tai asmeninė žmogaus savybė. „<...> aš esu tokia auklėtoja ir pati kartais save pagaunu, aš gal per daug asmeniškai, tokia per daug asmeninių dalykų, netgi tėvams papasakoju, aš toks žmogus, man neina kitaip, tai va, taip komunikuoju <...>.“ (P2). „<...> nu tiesiog kuriam <...> šiltą tą tokį ryšį, nepavadinčiau to familiariu bendravimu, bet tarp to dalykinio ir to kažkur, tas aukso vidurys, kada ne kažkokiais moralais ir lekcijomis užsiimam, bet tiesiog nuoširdus tas pokalbis.“ (P5). Kantrybė – dar vienas pedagogams reikalingas bruožas. „<...> kaip aš galiu priversti su manim bendrauti, jeigu nenori tą

dieną, nenori vieną dieną, nenori kitą dieną, esu kantri ir turbūt išlaukiu ta momentą, kada tėvai jau norės, <...>. “(P4). Tyrimo dalyviu manymu, paprastumas bendraujant su tėvais – raktas į sėkmę. „<...> aš turiu tokį savo turbūt įgimtą dalyką, kad man labai pavyksta komunikuoti su tėvais. Aš turbūt visada vertinu paprastumą, aš vertinu bendravimą ir įeinu į tėvų lygį, niekada nebūnu aukščiau, kad aš esu pedagogas, o jūs tik tėvas <...>. “(P4). „<...> tas paprastumas žmoguje ir yra tas raktas į sėkmę, kuris atveria bendravimą ir bendradarbiavimą su tėvais. “(P4). Nuogaštauojama, kad vis dažniau bendraujant informacinės komunikacijos priemonėmis, bendravimo nuoširdumas silpnėja. „<...> gyvas bendravimas šiek tiek nuoširdesnis toksai buvo. Tai čia irgi nežinau, ar čia kartų skirtumas, ar čia tos informacinės technologijos. “(P3).

Antroji subkategorija – manipuliacijos. Siekiant įtraukti tėvus į veiklas ar prisikviesti pokalbiui, pedagogės naudoja „suktus klausimus“, kuriais stengiasi privilioti tėvus ateiti į grupę arba manipuliuoja vaikais, jog jie paprašytų tėvelių padėti, ateiti. „*Stengiamės per vaikus, vaikams sakyti paprašyk, padaryk su mama, pakviesk, nu ir vaikai labai juos bando įtraukti, padeda padeda <...>. “(P3). „Mano bandymas yra toks: „gal rastumėt minutę laiko užsukti, gal rastumėt - turiu daug tokių klausimų - gal rastumėt minutę pakalbėti apie šiandien <...> apie berniuką, apie mergaitę kažką turisi svarbaus pasakyti. Nu, kartais padarau tokį suktą klausimą, norėdama privilioti, <...>. “(P4).*

Trečioji subkategorija – įgytas pasitikėjimas. Tėvų pasitikėjimas pelnomas per įvairias bendras veiklas. „*<...> man patinka tokie susibūrimai, tada užmezgi tokį stipresnį ryšį. Gal to pasitikėjimo įgauni ir tu iš tėvų ir tėvai iš tavęs, <...>. “(P2). Pasitikėjimas, teigia tyrimo dalyvės, įgyjamas išlaikant konfidencialumą apie vaiko sėkmes ir problemas. „*<...> žinoma, išlaikant tą ir paslapties, ir tik individualiai, neviešinant kitiems tėvams vaikų pasiekimų ar nesėkmių ir taip įgavom pasitikėjimą, <...>. “(P1). Įgijus pasitikėjimą – kas nėra lengva – santykiai tampa atviri, surandamas ryšys su tėvais ir vaikas gauna maksimalią pagalbą. „*Tas, kad tėvai manimi pasitikėtų, nu nėra taip ir lengva ir, o jeigu jau įgaunu tą pasitikėjimą, tada tiek vaikai atvirauja tiek ir tėvai atvirauja, <...>. “(P4). „*Tai būtų antra – pasitikėjimas, pagalba vaikui, nesvarbu, kaip tėvai galvotų, kad reikia ar nereikia, bet svarbu yra surasti tą ryšį tarp mūsų visų trijų, kada yra pedagogas, šeima ir vaikas - kaip jam padėti. “(P4). „*<...> iš tėvų irgi pasitikėjimas yra be galo reikalingas. Tas nu didelis tiltas ir motyvacija eiti toliau ir vestis vaikus kartu. “(P5).*****

Ketvirtoji subkategorija – meilė vaikui. Pedagogo pagrindinis pašaukimas – meilė vaikui. Kai tokie pedagogai dirba ikimokyklinėje įstaigoje, tai patiriama sėkmė – vaikas – laimingas. „*<...> svarbiausia, kad laimingas būtų vaikas “. (P2). Tėvai jaučia ir mato pedagogų nuoširdų rūpestį, norą vaikui duoti kuo daugiau – tada ir jie noriai įsijungia į siūlomas veiklas. „*<...> jeigu tėvai mato, kad mokytojai dirba, nuoširdžiai myli vaikus, o to neįmanoma suvaidinti, aš manau, ir stengiesi vaikams duoti kuo daugiau, tada ir tėvai noriai įsijungia į mokytojų siūlomas visas veiklas. “(P1). O tėvų**

meilės vaikui įrodymas – įsitraukimas ir domėjimasis vaiko gyvenimu ugdymo įstaigoje. „<...> tėvai tuo kažkokiu prisidėjimu ar vienoje ar kitoje veikloje parodo, kad man rūpi kuo tu gyveni, man rūpi, ką tu darai, man rūpi, man tu rūpi, aš tave myliu, tu man esi reikalingas ir man rūpi kaip jūs ten gyvenat, kokių džiaugsmų turit, kokių vargelių, bėdelių ir tiesiog aš esu su tavim.“ (P5).

Santykių tobulinimas. Šią kategoriją sudaro keturios subkategorijos: 1) per pozityvą, 2) susitarimai, 3) padėkos ir paskatinimai, 4) komunikacija.

Subkategorijoje per pozityvą tyrimo dalyviai kalba apie tai, kad prieš bendraujant su tėvais apie problemas, pirmiausia stengiamasi atrasti pozityvių momentų, kad tėvai neužsisklęstų. „*Tai, per pozityvą, per radimą tų perliukų, grožio, perliukų vaikuose, kas jiems pasisekė, būtent tą dieną, ar tą savaitę, <...> Jam šiandien sekėsi, jis 10 minučių išbuvo ryto rate ir stengiamės, pasakom, bet stengiamės, labai sušvelninti tas jo, tas negeras jo emocijas, stengiamės apvilkti į „gražų rūbą“ „tą jo negražų elgesį ir kad tėveliai atkreiptų dėmesį labiau, bet tuo pačiu ir primenam, <...>.*“ (P1). „<...> nu vis tiek kažkur kažką tai atrandi, ką pasakyti ir tiesiog ir pasidžiaugti ir ne tik kad ten vis ieškoti blogų dalykų, <...>.“ (P4). „<...> aš visada randu, kažkokį tai, prie viso tų neigiamų dalykų, visada randu ir tokį plusą, kurį galiu pasakyti, kad tėvams nebūtų baukštu ateiti ir kažką tai bijoti „ir vėl apie mano vaiką.“ (P4). Apie pozityvią sąveiką su suaugusiais akcentavo ir Valantinas (2012). „<...> stengiamės mamai pasakyti, kas buvo gera, kas jam tą dieną gerai sekėsi, o jau paskui kas negerai, į ką reikia atkreipti dėmesį.“ (P1). „<...> kiekvieną dieną randam kažką pasakyti, visų pirma gero, aišku, nori kažką, visų pirma gero, paskui kažką į ką atkreipti dėmesį <...>.“ (P5).

Susitarimai – kita subkategorija. Dažniausiai susitarimai dėl bendradarbiavimo vyksta tėvų susirinkimo metu: dėl atviro bendravimo, reikalingų priemonių, tėvų dalyvavimo renginiuose, tinkamo vaikų elgesio skatinimo ir ugdymo tęstinumo namuose. „<...> aš net pirmo susirinkimo metu <...> visada tėvams pasakau: „labai prašau, jeigu kas netinka, jeigu kažką tai turit, kažkokių pastebėjimų, patarimų, viską sakykit, nelaikykite arba ten nečiatinkite atskiram čiate, viską mes išklausysim, stengsimės išspręsti, daryti taip, kad visiems būtų gerai, <...>.“ (P2). „<...> todėl būna tėvų susirinkimai, kada mes aptariam šitą klausimą, kad dėl vaikų galima susitarti, kad jeigu reikia priemonių, kad visi kažkiek tai atneštų, jeigu reikia dalyvauti, stengiuosi įkalbinti visus tėvus dalyvauti, ypatingai šventėse, renginiuose, aktyviai įtraukti netgi ir močiutes, kur vaikai labai labai džiaugiasi, <...>.“ (P4). Tariamasi su tėvais apie priemones, kurios skatina teigiamą vaikų elgesį ir laikomasi susitarimų. „<...> vaiko apsidovanojimas bus, kad penktadienį nemiega, pasiims mama po pietų, jam čia didelė šventė, tai va, jis tą savaitę negražiai elgėsi su mergaitėmis, tyčia erzino jas, <...> su mama pakalbėjom, kad nebus to apsidovanojimo penktadienį, <...>.“ (P1). Svarbiausia ugdymo kokybei – ugdymo tęstinumas namuose – susitariama su tėvais, kad bent valandą užsiims su vaikais. „<...> tęstinumas, ką mes darom, pedagogai darbe ir kad tai vyktų dar namuose bent, bent

valandą, nu tikrai, būtų ta ugdymo kokybė, tas rezultatas tikrai būtų skanesnis, saldnesnis ir geresnis.“(P2).

Padėkos ir paskatinimai subkategorijoje. Paskatinimas, padėkojimas, pagarba – suaugusius, kaip ir vaikus, motyvuoja aktyviau bendradarbiauti. „<...> *aš rašydavau padėkas stende, turėjau pasidariusi rėmelį ir asmenines padėkas, o tėvams, kaip ir kiekvienam žmogui, patinka būti pagirtam, būti pagerbtam ir irgi pastebėjau, kad tas tėvų aktyvumas labiau paaugo, kai jie gaudavo tą tokią padėką asmeninę, ne taip, kad padėkoji, bet dar prieš kitus padėkojai.*“(P2). „<...> *paskatinimas, tėvelių paskatinimas, palinkėjimas, kad kažką jie nuveiktų, <...>.*“(P1). Tėvams reikia padėti suprasti kokiais būdais jie gali prisidėti prie ugdymo proceso. „*Tėvus labai skatinam įsitraukti į ugdymo procesą, kiekvienais metais, mokslo metų pradžioje, <...> jiems tikrai reikia, vadinkim, pasufleruoti, <...> tai mes pasufleruodavome, tiesiog akys tėvų nušvinta va, galim ir taip, tikrai ir taip galima.*“(P5). Tinkamas tėvų pakvietimas, dėmesio rodymas, padėkojimas – įtraukia tėvus į praktines veiklas, teigia ir Kovienė (2021).

Labai svarbi subkategorija – komunikacija. Kiekvienoje bendradarbiavimo srityje labai svarbi aiški, savalaikė komunikacija, nes kaip teigia Gustaitienė ir Širiakovienė (2020) neefektyvi komunikacija riboja tėvų įsitraukimą į ugdymo procesą. „*Tai aš visą laiką sakau pasitelkus bendravimą, komunikuoti, su tėvais reikia kalbėtis. Mano toks sėkmės atvejis yra, kad aš vat išsikalbu.*“(P2). „*Tai po to būtų, kad vis tiek, pokalbiai, atsivėrimas, pasikalbėjimas.*“(P4). Pokalbiai vyksta individualūs, per tėvų susirinkimus, apie sunkumus ar ugdymo tęstinumą. „*Tai tikrai per pokalbius individualius arba susirinkimų metu įtaigiai kalbant.*“(P3). „<...> *kalbiesi, kai ateina pasiimti vaiką. Jeigu tarkim, apie vaiko sunkumus, kuriuos reikėtų, tarkim, tėvams ar namuose ten tęsti ir lavinti <...>.*“(P2). „<...> *maža bendruomenė, mes turim tą tokio akis į akį bendravimo galimybę, tikrai neabejotinai ir teikiame pirmenybę tam ir tada informacija, tikrai, pasiekia ir ausis, ir akis <...> kviečiam, individualiai kalbamės.*“(P5). Ne visi tėvai supranta ar ne visus pavyksta įtikinti ir įkvėpti. „<...> *galima su jais kalbėtis ir per pokalbius tuos supranta, kai kurie daugiau, na tai, kai kurie supranta, kai kurie vis tiek seno laikosi, bet čia jau visokių tėvų yra.*“(P3).

Veiklos. Susipažinus su tėvais, įsivertinus galimybes, gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę bendradarbiaujant galima per veiklas, kurios suskirstytos į subkategorijas: 1) individualios užduotys, 2) asmeninis kvietimas vesti veiklą.

Subkategorija – individualios užduotys. Individualių užduočių paruošimas – tėvams, kurie stokoja pedagoginių žinių, išsamus paaiškinimas kaip atlikti ir paprašymas daryti – padeda įtraukti tėvus. „<...> *paprašymas, kad ką jie galėtų nuveikti, kažkokių užduotėlių davimas, tai įtraukia tėvelius. <...> Kai jiems asmeniškai, ne bendrai, kad tėvų grupei kažko, bet būtent jų asmeniškai paprašai, kad gal jūs galėtumėt tą ir tą padaryti, <...>.*“(P1). „<...> *jeigu tėvai nesugeba, <...>*

tiesiog pats paruoši kitą užduotėlę, paaiškini ir tam tėveliui duodi. “(P2).

Subkategorija – asmeninis kvietimas vesti veiklą. Tyrimo dalyvių teigimu, labai dažnai, tėvai įsitraukia į veiklas pakviesti, paprašyti. „<...> ką pasiūlom, ko paprašom, jie visada aktyviai įsijungia, <...>.” (P1). „Planuojam tėvelius dar labiau įtraukti į profesijų pristatymą. Judinti daugiau tėvelių, kurie turi galimybę ateiti ir pakalbėti apie profesijas, <...>.” (P1). Pedagogės bendraudamos su tėvais labiau susipažįsta, sužino jų gebėjimus ir lūkesčius – tada juos asmeniškai kviečia realizuoti save ir pajavairinti ugdymo procesą. “<...> užfiksavau, kad, mama, čia šoka taip gražiai, pasiūliau, paprašiau, o dabar planuojam šokio edukaciją mažiesiems <...>.” (P2).

Problemų sprendimas. Šią kategoriją sudaro trys subkategorijos: 1) administracijos pagalba, 2) pagalbos vaikui specialistų pagalba, 3) tėvų komitetų pagalba.

Administracijos pagalba subkategorijoje tyrimo dalyviai prieš atsakydami į šį klausimą ilgiau pamąstydamo, ne iš karto atsakydamo, sugrįždavo prie atsakymo pakartotinai paklausus klausimą – tarsi vengdami atsakymo. Patikslinus klausimą, kad gal padeda sunkiais, probleminiais klausimais – pasipildavo atsakymai. Tikėtina, kad tik pedagogai dažniausiai bendradarbiauja su tėvais ugdymo klausimais arba koncentruojasi tik į savo veiksmus, neprisimindami, nesureikšmindami kitų pagalbos. „<...> jeigu kas būna vat kitose grupėse, kiek va teko susidurti, tai tikrai labai noriai įsijungia administracija į tą reikalą.” (P3). „<...> džiaugiamės administracija, kad, vat, įsitraukia į mūsų problemų sprendimą su vaiko elgesiu emocijomis. <...> po šito pokalbio mama bando reaguoti <...>. Anksčiau nesisveikindavo, įstumdavo vaiką į grupę ir išbėgdavo, kad nebūtų jokio kontakto, dabar ryte įveda vaiką į grupę pasisveikina, mes galim paklausti, kaip jaučiasi, kaip miegojot, <...>. Jau pokytis, nedidelis, <...> mažais žingsneliais. Tikimės, kad po truputį eis geryn.” (P1). „<...> jeigu iškyla kažkokių problemų, tai kreipiesi į administraciją ir tada sprendi, bet sakau, man tokių ypatingų niekada nėra tekę, kad ar neitų susitarti, kad reikėtų ten, ar piktuoju kažkaip, nu žinot, kaip visko būna.” (P2). „Tas išsikalbėjimas su specialistais, su administracija visą laiką palankiai žiūri ir padeda išspręsti tuos sunkumus ar problemas iškilusias.” (P2). „<...> kartais būna, va taip sunkiai ir kai tėvai numoja ranka <...>, tada jau kreipiamės į specialistus, į administraciją.” (P4). Administracija sprendžia ir konfliktines situacijas tarp pedagogų ir tėvų, kurie kyla dėl charakterio ypatybių ar kitų susidariusių situacijų. „Čia mes kaip žmonės, visi skirtingi, kaip taip liaudiškai jeigu tariant, jeigu ant karštųjų, tai ant karštųjų nu tai jeigu tėvas toks ypatingesnio charakterio stipresnio, jeigu dar mokytoja tokia nu, tai jie ten ir tada tenka įsikišti administracijai.” (P2). „<...> taip padeda ir labai padeda, yra ir buvę tokių kuriozinių atvejų, kada reikėjo administracijos jau pagalbos, kada mamos ir močiutės vaikšto po langais ir pamato atidarytą langą grupėje! (juokiasi) - tai va tai, tada tiesiog, jo, yra tekę ne visai malonių patirčių.” (P5). Dėl tyrimo dalyvės atsakius juoko, kad vaikai, tėvai, pedagogai ir administracija – juokas nuskambėjo paminėjus administraciją – turi būti kaip

vienas kumštis, galima daryti prielaidą, kad administracija nėra aktyvi pagalbininkė bendradarbiaujant su tėvais. „<...> o mes visi turime būti kaip vienas kumštis, mes: vaikai, tėvai, pedagogai, administracija jau taip pat (nusijuokia), <...>. “(P2). Iš administracijos pedagogės tikisi palaikymo ir pasitikėjimo. „Iš administracijos tai, ko gero, tereikia tik, nu ne tik, nevadinčiau to tik, bet palaikymo, pasitikėjimo <...>. “ (P5). „<...> kada dirbam visi, visi pučiam vieną dūdą: tėvai, mes, vaikai, administracija, tai tokia visuma ta kokybė. Ko gero, mes visi, atnešdami kiekvienas po trupinį, kokybę padarom visi kartu, <...>. “ (P5).

Pagalbos vaikui specialistų pagalbos subkategorija apibrėžia efektyvią psichologo, socialinio pedagogo ar kitų Vaiko gerovės komisijos narių pagalbą pedagogams, kai susiduriama su specialiuųjų poreikių vaikų ugdymo ar bendravimo su jų tėvais problemomis. „<...> labai bendradarbiauja mūsų psichologė, padeda ir socialinė darbuotoja, ateina, stebi vaikus. Šiandien, pavyzdžiui, atėjo, stebėjo, matė, kad berniukui sunku, išėjo kartu su juo pasivaikščioti. Labai esam dėkingi už tai, galbūt rasim dar kitokių būdų, kaip tam vaikui padėti. “(P1). „<...> kai problemų iškyla tai taip, tarkim ir su tais specialiuųjų poreikių vaikais. Mes tik į juos ir kreipiamės, jeigu nežinom ką daryti, nes visokių atveju yra, tai ir su tėveliais pabendrauja ir pasiūlo. “(P2). „Būna, kad kviečiamės, kreipiamės į VGK, kai prireikia kviečiamės pokalbiui. “(P3).

Tėvų komiteto pagalbos subkategorija. Į tėvų komitetus padeda spręsti priemonių įsigijimo klausimus ir kilusių problemų klausimais. „<...> bendradarbiaujam su tėvų komitetu. Jeigu kokios mums problemos iškyla grupėje, mes kreipiamės į tėvų komitetą <...>. “(P1). „Yra komitetai grupėse ir įstaigos komitetas yra. <...> daugiau savo klausimus sprendžia, tai vat aprūpina ugdymo priemonėmis, jei reikia, jei susitarę yra pirktis. Tai ten kažkaip daugiau savo reikalus sprendžia, tas tėvų komitetas. “(P3). Tėvų komitetai dažnai veikia ir sprendžia savarankiškai, nes turi bendrą tikslą gerinti vaiko gerovę įstaigoje. „<...> tėvų komitetas, kuris dar pas mus egzistuoja, va ir jie tada irgi tarpusavyje turi bendrą tokį tikslą, ne dėl mokytojų, ne dėl auklėtojo, bet dėl vaiko. “(P4).

Apibendrinant galima teigti, kad pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į kylančias kliūtis tokias, kaip tėvų užimtumas, laiko trūkumas, pedagogų kompetencijų trūkumas, kai kurių tėvų polinkis neigti problemas, kaltinimai įstaigai, tėvų nesidomėjimas ugdymo veikla, tėvystės įgūdžių trūkumas, galima pagerinti per ugdytojų santykių tobulinimą. Apie problemas pradėti kalbėti nuo pozityvių dalykų, laikytis susitarimų, dėkoti ir skatinti, teikti išaiškintas individualias užduotis, asmeniškai kviesti dalyvauti veiklose ir nuolat komunikuoti su tėvais. Aktyviau į bendradarbiavimą gerinant ugdymo kokybę, įtraukti tėvų komitetus, pagalbos vaikui specialistus ir administraciją, kurie tėra tik epizodiniai dalyviai.

Bendradarbiavimo kokybė – ilgas procesas. Nuoširdžiai ir atvirai bendraujant su tėvais užmezgamas ryšys, dalinamasi informacija, stengiamasi suprasti vieni kitus, dalintis idėjomis,

lengviau sulaukti grįžtamojo ryšio. Kantrybė – dar vienas pedagogams reikalingas bruožas. Tyrimo dalyvių manymu, paprastumas bendraujant su tėvais – raktas į sėkmę. Nuogaustaujama, kad vis dažniau bendraujant informacinėmis komunikacijos priemonėmis, bendravimo nuoširdumas silpnėja, bet informacija perduodama greitai, greitai sulaukiama ir grįžtamojo ryšio. Pasitikėjimas, teigia tyrimo dalyviai, įgyjamas išlaikant konfidencialumą apie vaiko nesėkmes ir problemas. Įgijus pasitikėjimą – kas nėra lengva – santykiai tampa atviri, surandamas ryšys su tėvais ir vaikas gauna maksimalią pagalbą. Per sukurtą pasitikėjimą ir meilę vaikui randamas kelias į tėvų širdis ir tai yra raktas į sėkmingą bendradarbiavimą gerinant ugdymo kokybę.

4.2. Diskusija

Atsakant į probleminį klausimą: *kokia yra pedagogų ikimokyklinio ugdymo kokybės ir bendradarbiavimo su tėvais svarbos samprata*, dažniausiai rasti patvirtinimai analizuotuose mokslinės literatūros šaltiniuose.

Lietuvoje trūksta ikimokyklinio ugdymo kokybės sampratos apibrėžties, bet ji kaip teigiama teisės aktuose siejasi su paslaugų teikėjų (ikimokyklinių ugdymo įstaigų) ir klientų (ugdytinių ir tėvų) lūkesčiais ir tų lūkesčių patenkinimu (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ir stebėsenos modelio sukūrimo ir diegimo projektas, 2021). Nors Paccaud (2021), Kovienė (2021) teigia, kad pagrindinės institucijos yra dvi – ne tik šeima, bet ir ugdymo įstaiga, tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai apibrėždami ikimokyklinio ugdymo kokybę pagrindiniais ugdytojais įvardija tėvus, o pedagogus kaip patarėjus, pagalbinkus. Kad tėvai yra pagrindiniai vaiko ugdytojai apibrėžiama ir Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodikoje (2021).

Apibendrinus tyrimo duomenis išryškėja pedagogų inicijuotas bendradarbiavimas, tėvų įtraukimas į ugdymo tęstinumą įvairiais būdais, pagal tėvų galimybes ir gebėjimus. Viena iš galimybių gerinti vaikų ugdymosi sąlygas – tėvų įsitraukimas į ugdymo įstaigos edukacines veiklas (Kovienė, 2018) – tyrimo duomenimis pačių tėvų įsitraukimas tik kartais pasitaiko. Pasitvirtina Paccaud (2021) mintis, kad tėvų įsitraukimas turi teigiamą reikšmę ir patiems tėvams – tėvai labiau pasitiki savimi ir savo veikla. Tėvų dalyvavimas edukacinėse veiklose teigiamai veikia vaikus (Kristanti ir kt., 2024) – tai patvirtina ir tyrimas. Taip pat tyrimo rezultatai atskleidė, kad tėvų nedalyvavimas įstaigos veikloje iššaukia vaikų neigiamas emocijas, tokias kaip skausmą, pyktį ir destruktivų elgesį, tai patvirtino ir Vasiljević-Prodanovic ir kt. (2021).

Pedagogus motyvuoja, džiugina ir įkvepia tėvų aktyvumas, šypsėnos ir iniciatyvos. Pedagogų ir tėvų emociniam ryšiui sukurti reikia laiko, sukūrus emocinį ryšį lengviau tėvus įtraukti į veiklas. Kad geresni santykiai tarp pedagogų ir tėvų teigiamai keičia požiūrį į ugdymo įstaigą ir pedagogo

vaidmenį patvirtino Aykac (2018). Kai tėvai tęsia ugdymą namuose, atkreipia dėmesį į pedagogių pastabas ir pasiūlymus, gerėja vaikų rašymo, skaitymo, skaičiavimo ir kalbinės raiškos įgūdžiai – atskleidė tyrimo rezultatai. Kad tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas gerinant vaikų ugdymosi rezultatus yra būtinas ir naudingas patvirtino Zou (2023), Kristanti ir kt. (2024), Oranga ir kt. (2023), Zulauf-McCurdy ir kt. (2024), Honu-Mensaha ir kt. (2024), Ashfaq ir kt. (2024), Luna ir Del Valle (2023), Valantinas ir Čiuladienė (2013) ir kt.

Kaip pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gali pagerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į esamas kliūtis ir galimybes?

Tyrimo metu pasitvirtino Gelžinytės ir Bagdono (2016), Kristanti ir kt. (2024), Barkauskaitė (2016), Gustaitienė ir Širiakovienė (2020) įvardintos dažniausiai pasitaikančios kliūtys: tėvų užimtumas, laiko trūkumas ir pedagogų bendravimo kompetencijų stoka. Pedagogų žinių, įgūdžių trūkumą išvelgė Kazlauskienė (2023), Pacaud ir kt. (2021), Kaikaris ir Pintulienė (2019).

Kad tėvų nedalyvavimas, nebendradarbiavimas apsunkina vaikų pasiekimų ir ugdymosi rezultatų gerinimą pastebi Luna ir Del Valle (2023), Valantinas ir Čiuladienė (2013), Kazlauskienė (2023), Gelžinytė ir Bagdonas (2016). Atliekant tyrimą išryškėjo sunkumai būdingi tik su kai kuriais tėvais: tėvų pasyvumas, nepriima ir neigia problemas, kaltina ir reikalauja, nesidomi, trūksta tėvystės įgūdžių. Tokių šeimų vaikų ugdymas gula ant ikimokyklinės ugdymo įstaigos pečių. Todėl pasitvirtina Valantino (2012) teiginys, kad kokybiškas ugdymas ankstyvajame amžiuje prisideda prie įvairių socialinių problemų sprendimo.

Anot Madani (2019), kiekvienos ikimokyklinio ugdymo įstaigos pagrindinis tikslas užtikrinti kokybišką ikimokyklinį ugdymą, kuris turi atliepti vaikų ir tėvų poreikius ir lūkesčius. Iš interviu turinio nustatyti tėvų lūkesčiai pedagogų požiūriu: vaikų turininga ir įdomi diena, kuo mažiau kompiuterinių žaidimų – pastarieji neaptikti analizuotuose moksliniuose šaltiniuose – vaiko saugumas ir savijauta, vaikų akademinės žinios ir pasitaikantys skirtingi lūkesčiai, kurie trikdo bendradarbiavimą. Valantinas (2012) taip pat apibrėždamas ugdymo kokybę išskiria saugią vaikų priežiūrą ir globą, kaip vieną iš svarbių ugdymo kokybės kriterijų. Pasitvirtina Deslandes ir kt. (2015) tyrimo išvados, kad tėvai vis dažniau kelia aukštus reikalavimus vaikų akademinėi sėkmei. Nesuderinti pedagogų ir tėvų lūkesčiai trukdo bendradarbiavimui, atlikę tyrimus nustatė Kristanti ir kt. (2024), Gustaitienė ir Širiakovienė (2020). Pagrindinis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo tikslas – suderinti lūkesčius, veiklas ir priemones, siekiant spręsti ugdymo problemas ar gerinti jų akademinis pasiekimus, pažymi ir Milosavljevic Dukic ir kt. (2022), pagal tyrimo duomenų analizę – lūkesčių suderinimo vis dar trūksta.

Apibendrinus tyrimo duomenis, veiksmingai tobulinti santykius, atsižvelgiant į išryškėjusias kliūtis, galima pirmiausia per asmenines pedagogų savybes, profesionalumą ieškoti ir rasti tinkamus

bendradarbiavimo, problemų sprendimo su tėvais būdus. Bendradarbiavimo būdo įvairovė stiprina abipusį supratimą ir pasitikėjimą, tvirtina ir Gelžinytė ir Bagdonas (2016), bei Juškienė ir Stasiulienė (2019) – pasitikėjimo vieni kitais svarba atskleista ir tyrime. Bendradarbiaujant pedagogams ir tėvams, ugdomi geresni vaikų socialiniai įgūdžiai, kuriamas pasitikėjimas tarp šeimos ir ugdymo įstaigos, todėl vaikai jaučiasi palaikomi ne tik namuose, bet ir ugdymo įstaigoje, patvirtino Petani ir Barišic (2021).

Tyrimo metu išryškėjo pedagogų ir tėvų santykių, bendradarbiavimo ugdymo kokybei gerinti, tobulinimo būdai: per pozityvą, susitarimai, padėkos ir paskatinimai, komunikacija. Apie pozityvią sąveiką su suaugusiais akcentavo ir Valantinas (2012). Tinkamas tėvų pakvietimas, dėmesio rodymas, padėkojimas – įtraukia tėvus į praktines veiklas, patvirtina ir Kovienė (2021). Kiekvienoje bendradarbiavimo srityje labai svarbi aiški, savalaikė komunikacija, nes kaip teigia Gustaitienė ir Širiakovienė (2020) neefektyvi komunikacija riboja tėvų įsitraukimą į ugdymo procesą. Pokalbiai padeda išsiaiškinti problemas, sunkumus, bet ne visus pavyksta įtikinti ir įkvėpti siekti bendrų tikslų. Ir vis dėl to, Norvilienės ir Ramanauskienės (2018) teigimu, pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas leidžia laiku pasidalinti informacija apie vaiko pažangą, iškilusius sunkumus ar poreikius, siekiant geresnės ugdymo kokybės ir vaiko gerovės, nes tik bendru darbu galima užtikrinti holistinį požiūrį į vaiko ugdymą (Darmayanti ir Sadriani, 2023).

Anot Vijūnaitės ir Slušnienės (2018) bendradarbiaujantys asmenys – tokie kaip pedagogai, administracija, pagalbos vaikui specialistai, tėvai – siekia bendro tikslo ir turi kartu spręsti problemas. Tyrime atskleista, kad dažniausi pagalbininkai sprendžiant ugdymo problemas yra pagalbos vaikui specialistai, retai administracija, tėvų komitetai dažniausiai veikia savarankiškai. O Emilijos-Romanijos srityje, Italijos respublika, mokyklų vadovai daug dėmesio ir laiko skiria bendravimui su tėvais, tėvai priklausantys mokyklos tarybai planuoja ir priima sprendimus ugdymo klausimais, iš stažuotės į Boloniją (2025). Todėl pravartu būtų ištirti ugdymo įstaigų vadovų indėlį į bendradarbiavimą su tėvais gerinant ugdymo kokybę, įtraukiant tėvus į ugdymo turinio planavimą ir sprendimų priėmimą.

IŠVADOS

1) Ikimokyklinio ugdymo kokybės samprata apima ne tik akademinius, bet ir socialinius, emocinius, kultūrinius vaiko raidos aspektus. Mokslinės literatūros analizėje ikimokyklinio ugdymo kokybė apibrėžiama struktūriniais (pedagogų kvalifikacija, grupių dydis, aplinka ir t.t.) ir proceso (vaikų ir pedagogų santykiai, bendradarbiavimas su tėvais ir t.t.) kriterijais. Ikimokyklinio ugdymo kokybė, teisės aktuose, grindžiama individualių vaiko poreikių tenkinimu, tėvų ir pedagogų bendradarbiavimu, bei nuolatine ugdymo proceso stebėseną ir tobulinimu.

2) Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo būdai, analizuoti literatūroje šaltiniuose, skirstomi į tradicinius (individualius pokalbius, tėvų susirinkimus, bendras veiklas) ar šiuolaikiškus (naudojant informacinės technologijos priemones). Pagrindinės bendradarbiavimo kliūtys ir iššūkiai, kurie apsunkina siekį gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę: tėvų užimtumas, pasipriešinimas naujovėms, pedagogų konstruktyvaus bendravimo įgūdžių stoka, pedagogų darbo krūvis, konfliktų valdymo ir komunikacijos struktūros trūkumai. Bendradarbiavimo gerinimui siūlomos priemonės: tėvų dienos, tėvų dalyvavimas renginiuose, dalyvavimas projektuose ir pagalba organizuojant įvairią veiklą.

3) Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į kylančias kliūtis tokias, kaip tėvų užimtumas, laiko trūkumas, pedagogų kompetencijų trūkumas, kai kurių tėvų polinkis neigti problemas, kaltinimai įstaigai, tėvų nesidomėjimas ugdymo veikla, tėvystės įgūdžių trūkumas, nesuderinti lūkesčiai, galima pagerinti per nuolatinį, pozityvų, nuoširdų tarpusavio bendravimą, įgytą pasitikėjimą, susitarimus, padėkas ir paskatinimus, asmeninį tėvų kvietimą, kvietimą per vaikus, individualiai tėvams paaiškinant užduotis, o sprendžiant problemas pasitelkti administracijos, pagalbos vaikui specialistų ir tėvų komitetų pagalbą. Ikimokyklinio ugdymo kokybės gerinimas siejamas su ugdymo tęstinumu namuose ir tėvų įsitraukimu į ugdomąją veiklą: tėvų vedamas edukacijas, tėvų organizuojamos profesijų dienos ir tėvų dalyvavimą projektuose. Tėvų įsitraukimas gerina ne tik vaikų emocinę ir socialinę būseną ir akademinius pasiekimus, bet ir pačių tėvų pasitikėjimą savimi, taip pat motyvuoja pedagogus. Tačiau pačių tėvų įsitraukimo apraiškų yra nedaug, aktyvų bendradarbiavimą – tėvų įtrauktį inicijuoja pedagogai. Tėvų aktyvumas, vertinimai, pasidalinimas turimomis žiniomis, gebėjimais ir domėjimasis ugdymo turiniu, rodo, kad pedagogai dažnai gauna grįžtamąjį ryšį iš tėvų per socialinius tinklus ir sulaukdami aktyvaus dalyvavimo veiklose. Pabrėžtina, kad tik maža dalis tėvų yra pasyvūs ugdymo proceso dalyviai. Nors yra tėvų besidominčių vaikų ugdymo turiniu, tačiau vis dar nėra įtraukiami į sprendimų priėmimą ir ugdymo veiklos planavimą. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ypatumai, kurie galėtų gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę: per susitarimus, asmeninį kvietimą, tėvų kvietimą per vaikus, nuoširdų ir atvirą bendravimą, kantrybę, sukurtą pasitikėjimą ir meilę vaikui randamas kelias į tėvų širdis ir tai yra raktas į sėkmingą bendradarbiavimą gerinant ugdymo kokybę.

REKOMENDACIJOS

1. Rekomendacijos pedagogams. Pedagogams rekomenduojama išsiaiškinti tėvų galimybes įsitraukti į ugdymo veiklas. Aptarti tėvų ir savo lūkesčius, suderinti juos dar mokslo metų pradžioje, pasirinkti priimtinausias abiems pusėms bendravimo formas. Tobulinti santykius: apie problemas pradėti kalbėti nuo pozityvių dalykų, laikytis susitarimų, dėkoti ir skatinti, teikti išaiškintas individualias užduotis, asmeniškai kviesti dalyvauti veiklose ir nuolat komunikuoti su tėvais. Aktyviau į bendradarbiavimą gerinant ugdymo kokybę, įtraukti tėvų komitetus, pagalbos vaikui specialistus, kreiptis į administraciją. Įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą ir ugdymo veiklos planavimą. Nuolat kelti kvalifikaciją, ypatingą dėmesį skiriant bendradarbiavimo, komunikacijos ir konfliktų sprendimo kompetencijoms ugdyti.

2. Rekomendacijos administracijai. Organizuoti tėvams skirtus seminarus, paskaitas ir diskusijų vakarus, kuriuose būtų aiškinama apie ikimokyklinio ugdymo reikšmę, vaiko raidos ypatumus ir tėvų įsitraukimo svarbą vaiko ugdyme. Skatinti aktyvų tėvų dalyvavimą ugdymo įstaigos savivaldoje, sprendžiant ugdymo turinio, planavimo klausimus ir kartu priimti sprendimus. Skatinti pedagogus kelti kvalifikaciją bendradarbiavimo, komunikacijos ir konfliktų sprendimo kompetencijoms ugdyti, skatinti dalintis gerąja bendradarbiavimo su tėvais praktika. Kurti ugdymo įstaigoje bendradarbiaujančią, pasitikėjimu grįstą atmosferą su pedagogais, tėvais.

3. Rekomendacijos ateities tyrimams. Atsižvelgiant į kiekvienos ugdymo įstaigos siekį gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę ir į pedagogų didelį indėlį įtraukiant tėvus į vaiko ugdymą, pravartu būtų iširti ugdymo įstaigų vadovų indėlį į bendradarbiavimą su tėvais gerinant ugdymo kokybę, kaip įtraukiami tėvai į ugdymo turinio planavimą ir sprendimų priėmimą.

LITERATŪRA

1. Aykac, S. (2018). *Influence of parental involvement on students' success in Title I charter school in Texas as perceived by middle school principals*. Lamar University-Beaumont. Prieiga per internetą: <https://www.proquest.com/openview/3faf57c45ddfa11615cb5a01a2ebbe06/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
2. Ashfaq, O., Sami, A., & Yousaf, H. (2024). Parent-teacher collaboration and its effect on student's achievement at pre-school level. *Pakistan Social Sciences Review*, 8(2), 386–399. [https://doi.org/10.35484/pssr.2024\(8-II\)32](https://doi.org/10.35484/pssr.2024(8-II)32)
3. Arkušauskienė, R., Jakimavičienė, A., & Kamantauskienė, V. (2017). Priešmokyklinio amžiaus vaikų pažinimo kompetencijos ugdymas/-is įprastoje ir praturtintoje lauko aplinkoje, Iš *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimas: situacija ir perspektyvos, mokslo straipsnių leidinys* (p. 9). Kaunas: Kauno kolegija.
4. Balevičienė, S. (2013). Švietimo kokybė. *Švietimo problemos analizė*, 10(96), 1-12. <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/07/Svietimo-kokybe-2013-11.pdf>
5. Balevičienė, S. ir Zablackė, R. (2022). Vaiko ugdymosi pasiekimų ir pažangos vertinimas ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme. *Švietimo problemos analizė*, 2(199), 1-16. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2022/04/Vaiko-ugdymosi-pasiekimu-vertinimas.pdf>
6. Barros, S., Cadima, J., Bryant, D. M., Coelho, V., Pinto, A. I., Pessanha, M., & Peixoto, C. (2016). Infant child care quality in Portugal: Associations with structural characteristics. *Early Childhood Research Quarterly*, 37, 118-130. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2016.05.003>
7. Barkauskaitė, M. (2016). Šeimos ir mokyklos ugdomųjų galių integracijos problemos. *Pedagogika*, 122(2), 49-59. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/reader/352130600>
8. Bhargava, S., Bámaca-Colbert, M. Y., Witherspoon, D. P., Pomerantz, E. M., & Robins, R. W. (2017). Examining socio-cultural and neighborhood factors associated with trajectories of Mexican-origin mothers' education-related involvement. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(8), 1789–1804. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0628-6>
9. Bierman, K. L., & Motamedi, M. (2015). SEL programs for preschool children. In: *Handbook of Social and Emotional Learning: Research and Practice*. 135-151. New York: Guilford Press. Prieiga per internetą: <https://psycnet.apa.org/record/2015-24776-009>
10. Bitinas, B. (2006). Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai. *Pedagogika*, 83, 9-15. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367156012631/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
11. Berčnik, S., & Devjak, T. (2017). Cooperation between parents and preschool institutions through different concepts of preschool education. *Journal of Elementary Education (C.E.P.S.)*, 7(4), 207–226. <https://doi.org/10.26529/cepsj.372>
12. Brandišauskienė, A., Brėdikytė, M., Česnavičienė, J. & Sabaliauskienė, R. (2024). Projekto „Ikimokyklinio ugdymo turinio analizė ir tobulinimo perspektyvos“ tyrimo ataskaita. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/5/aXdeGLEDlek.pdf>
13. Burvytė, S. (2013). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimas: pozityviosios tėvystės skatinimo aspektas. *Socialinis ugdymas : mokslo darbai. Ugdymas šeimoje*. 3 (35), 122-136. Prieiga per internetą: https://openurl.ebsco.com/EPDB%3Agcd%3A9%3A11253401/detailv2?sid=ebsco%3Aplink%3A scholar&id=ebsco%3Agcd%3A99942904&crl=c&link_origin=scholar.google.lt

14. Creswell, J. W., (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications. Prieiga per internetą: <https://cumming.ucalgary.ca/sites/default/files/teams/82/communications/Creswell%202003%20-%20Research%20Design%20-%20Qualitative%2C%20Quantitative%20and%20Mixed%20Methods.pdf>
15. Čiuladienė, G. ir Valantinas, A. (2016). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo gairės: ką atskleidžia kritiškai tėvų atsiliepimai apie ugdymo procesą. *Pedagogika*. doi: <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2016.37.10465>
16. Darmayanti, D., P. ir Sadriani, A. (2023). The Importance of Parental Involvement in the Education Process: An Analysis of Its Role and Impact. *Celebes Journal of Elementary Education*, 1(1), 8-13. Prieiga per internetą: <https://ojs.unsulbar.ac.id/index.php/cjee/index>
17. Deslandes, R., Barma, S., & Morin, L. (2015). Understanding complex relationships between teachers and parents. *International Journal of Parents Education*, 9(1), 131–144. Prieiga per internetą: <https://ijpe.eu/article/view/18241>
18. *Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo*. 2023/Nr. 17350. TAR. Žiūrėta 2024 rugsėjo 29 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a?jfwid=f5arm3g7r>
19. *Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. 2021/Nr. V-1584. TAR. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.408141/WsFwtUvsrG?jfwid=8ozxm42ki>
20. *Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo*. 2023/ Nr. 1530. TAR. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b73dca50a0dd11eda06e9a4a8dd92fc1>
21. *Dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijos patvirtinimo*. 2012/Nr. V-899. TAR. Žiūrėta 2024 m. lapkričio 30 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425929>
22. *Dėl privalomo ikimokyklinio ugdymo nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. 2023/Nr. [V-486/A1-233](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.423753/asr), TAR. Žiūrėta 2025 m. sausio 5 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.423753/asr>
23. Diomina, K., & Bagdonas, A. (2024). Ugdamosios aplinkos reikšmė pažinimo ugdymui (si) ikimokykliniame amžiuje, Iš *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės gerinimas: situacija ir perspektyvos, mokslo straipsnių leidinys* (p. 46). Kaunas: Kauno kolegija.
24. Dukynaitė, R. (2025 m. sausio 11 d.). *Lietuvos švietimo būklė tarptautinių tyrimų kontekste*. Pranešimas konferencijoje EDTECH'25: vadyvos mokykloje iššūkiai ir sprendiniai, Vilnius.
25. Dževeckytė, R. (2020). Kaip bendrauti su kolegomis dirbant iš namų. *Verslo žinios*. <https://www.vz.lt/smulkusis-verslas/2020/03/23/kaip-bendrauti-su-kolegomis-dirbant-is-namu>
26. Eadie, P., Page, J., Levickis, P., Elek, C., Murray, L., Wang, L., & Lloyd-Johnsen, C. (2024). Domains of quality in early childhood education and care: A scoping review of the extent and consistency of the literature. *Educational Review*, 76(4), 1057-1086. <https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2077704>
27. Eden, Ch., A., Chisom, O., N. & Adeniyi, I., S. (2024). Parent and community involvement in education: strengthening partnerships for social improvement. *International Journal of Applied Research in Social Sciences*, 6(3), 372-382. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Chima-Eden/publication/379041448_PARENT_AND_COMMUNITY_INVOLVEMENT_IN_EDUCATION_STRENGTHENING_PARTNERSHIPS_FOR_SOCIAL_IMPROVEMENT/links/66db6bf723

28. Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., ... & Williams, K. J. (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press. Prieiga per internetą: [https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=cYhIDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Epstein,+J.+ \(2013\).+Ready+or+not%3F+Why+future+educators+need+a+college+course+on+school,+family,+ and+community+partnerships.+In+A+powerful+impact:+The+importance+of+engaging+parents,+ families,+and+communities+in+improving+student+success+\(pp.+14%E2%80%9317\).+&ots=fnlfQAn0_F&sig=uXGDiHs3sMUaTpr39iPTOibPFmg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=cYhIDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Epstein,+J.+ (2013).+Ready+or+not%3F+Why+future+educators+need+a+college+course+on+school,+family,+ and+community+partnerships.+In+A+powerful+impact:+The+importance+of+engaging+parents,+ families,+and+communities+in+improving+student+success+(pp.+14%E2%80%9317).+&ots=fnlfQAn0_F&sig=uXGDiHs3sMUaTpr39iPTOibPFmg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false)
29. Gaižauskaitė, I. ir Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu: vadovėlis*. Vilnius: Vytauto Romerio universitetas
30. Gelžinytė, I., Bagdonas, A. (2016 m. gruodžio 8 d.). *Šeimų, auginančių 4-5 metų vaikus, dalyvavimas vaikų ugdymojoje veikloje*. Pranešimas tarptautinėje praktinėje konferencijoje Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika, Kaunas.
31. *Geros mokyklos koncepcija*. 2015/Nr. 20048. TAR. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/46675970a82611e59010bea026bdb259?jfwid=32wf90sn>
32. Gumuliauskienė, A., & Smilgienė, J. (2010). Ugdymo kokybės kaip švietimo politikos prioriteto raiška bendrojo lavinimo mokyklų strateginiuose planuose. *Mokytojų ugdymas*, (15), 146-160. Prieiga per internetą: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:6103493/>
33. Gustaitienė, I., Širiakovienė, A. (2020). Priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų bendravimas ir bendradarbiavimas (Kauno miesto atvejis). *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 50 (1), 6-11. doi: <https://doi.org/10.21277/jmd.v50i1.283>
34. Hattie, J. (2023). *Visible learning, the sequel: A synthesis of over 2,100 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781003380542>
35. Hidayat, H., Arini F., D. (2022). Exploring Factors of the Parent-Teacher Partnership Affecting Learning Outcomes: Empirical Study in the Early Childhood Education Context. *International Journal of Instruction*, 15(4), 411-434. Prieiga per internetą: https://www.e-iji.net/dosyalar/iji_2022_4_23.pdf
36. Honu-Mensaha, C. M., Fobi, D., & Quansah, B. (2024). Developing an understanding of parent-teacher partnerships in schools for the deaf in Ghana. *International Journal of Disability, Development, and Education*, 71(2), 208–221. doi: <https://doi.org/10.1080/1034912X.2022.2092601>
37. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo ir stebėsenos modelio sukūrimo ir diegimo projektas. 2021.
38. Juškienė, V. & Stasiulienė, V. (2019). Mokyklos ir šeimos komunikacijos modelis. *Pedagogika*, 133(1), 227-247. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.15823/p.2019.133.13>
39. Kaikaris, R., & Pintulienė, J. (2019). Pradinių klasių mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų bendradarbiavimas siekiant mokinio mokymo (si) sėkmės. *Pagalba vaikui ir šeimai: galimybės, iššūkiai perspektyvos: tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys*, 35-44.
40. Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai* (6-asis leid.). Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
41. Kazlauskienė, J. (2023). Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas, ugdant autizmo spektro sutrikimą turinčius vaikus ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. *In Šeimos fenomeno kontekstai*

pedagogikoje: *Mokslinių straipsnių rinkinys*, 93–105. Prieiga per internetą: https://shmf.ku.lt/uploads/documents/files/Magistr_konferencija_2023_leidinys.pdf#page=93

42. Kim, Y. & Riley, D., A. (2014). Testing Bronfenbrenner's theory of parent-program communication: Parental homework as a form of family involvement in early care and education. *Dialog*, 17(2), 68-81. doi: <https://journals.charlotte.edu/dialog/article/view/129>

43. Kondratavičienė, R. (2016). Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas. *Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika*, 109–114.

44. Kovienė, S. (2019). Kaip ir kodėl tėvai įsitraukia į ikimokyklinės ugdymo įstaigos veiklą: tėvų nuomonė, Iš J., Pintulienė, L., Tomėnienė. *Pagalba vaikui ir šeimai: galimybės, iššūkiai perspektyvos: tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos straipsnių rinkinys* (p. 45-53). Šiauliai: Šiaulių universiteto Edukologijos institutas. Prieiga per internetą: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:54488444/index.html>

45. Kovienė, S. (2018). Tėvų švietimas ikimokyklinėse ugdymo įstaigose: lūkesčiai ir realybė. *Andragogy*, 8, 144-158. Prieiga per internetą: https://d1wqxts1xzle7.cloudfront.net/82159432/pdf-libre.pdf?1647289370=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DTevu_Svietimas_Ikimokyklinese_Ugdymo_Ist.pdf&Expires=1745748631&Signature=JmApmch6NpcOr536n132Aqwywe8qyqek~sbEjxA5sB~~8ECiyXqsygXbaXUq~Ov08Ow7IMi~KYPL-rtLlqVk3cEfnXjVKeNaRwAOhu~RTQ~yZt5j6nIWZIH8q33~U3IZ2020EyjiFY4poilFsqr43xnF9ITr7zuU97tulw896B6Azeo7iGDn122ffA5Jd5aoet26fIHLki5c7S4ibjACC5K4r7axU6o1D04yxP5XKSQTHydDtrXGqJgXSYR3Jd2wQoIV5XxRIBD8gUl6hhVvYJq72GsFRk2sZlh-ddmnj5op4GfSFe7dKuwKckSRgwDZvfo5kkxiqKxhJrRJKOrTAA_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

46. Kovienė, S. (2021). *Tėvų pedagoginio švietimo raiška ir organizavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje* (daktaro disertacija). doi: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:95533631/>

47. Kristanti, M., Cahyani, I., & Suhartono, S. (2024). Profile of school partnership collaboration model with parents to support educational success at elementary school Terang Nusantara. *Asian Journal of Social and Humanities*, 2(5), 1065–1076. doi: <https://ajosh.org/index.php/jsh/article/view/240>

48. Li, S., & Wang, J. (2024). Promote the Quality of Parent-Teacher Relationships through Home-School Partnerships. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 29, 76-84. Prieiga per internetą: <https://drpress.org/ojs/index.php/EHSS/article/view/20246>

49. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 1991/Nr. I-1489 (Nauja redakcija 2023/ Nr. XIV-2180). TAR. Žiūrėta 2024 m. rugsėjo 8 d. ir 2025 m. sausio 21 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/qxxSRgaDkh?jfwid=t1i8h64aq>

50. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas. 1996/Nr. I-1234. (Nauja redakcija 2024/Nr. XIV-2915). TAR. Žiūrėta 2025 m. sausio 3 d. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26397/SIwTFWexsh>

51. Lietuvos švietimo ir sporto ministerija. Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir sporto ministerija, 2024. Prieiga per internetą: https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2024/09/Svietimas_Lietuvoje_2024-17.pdf

52. Lietuvos švietimo taryba. *Lietuvos švietimo būklės 2013–2016 metų apžvalga*. Vilnius, 2017. https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=3446

53. Luna, R., & Del Valle, J. (2023). International Journal of Educational Management and Development Role of parent-teacher partnership in learners' academic performance. *Studies*, 4(2), 41-63. Prieiga per internetą: <https://www.neliti.com/publications/567107/role-of-parent-teacher-partnership-in-learners-academic-performance>
54. Madani, R. A. (2019). Analysis of educational quality, a goal of education for all policy. *Higher Education Studies*, 9(1), 100-109. Prieiga per internetą: <https://www.ccsenet.org/journal/index.php/hes/article/view/0/38176>
55. Manning, M., Wong, G. T., Fleming, C. M., & Garvis, S. (2019). Is teacher qualification associated with the quality of the early childhood education and care environment? A meta-analytic review. *Review of educational research*, 89(3), 370-415. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3102/0034654319837540>
56. Marcinkevičius L. 2015. *Tarptautinės jungtinės veiklos teisinis reguliavimas ir taikytina teisė*. (Daktaro disertacija). Mykolo Romerio universitetas. Prieiga per internetą: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:15139170/datastreams/MAIN/content>
57. Martinez-Yarza, N., Solabarrieta-Eizaguirre, J. & Santibáñez-Grube, R. (2024). The impact of family involvement on students' social-emotional development: the mediational role of school engagement. *European Journal of Psychology of Education*. <https://doi.org/10.1007/s10212-024-00862-1>
58. Martišauskienė, D. (2012). Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių. *Tiltai*, 59(2), 109-123. Prieiga per internetą: <https://core.ac.uk/download/pdf/233178622.pdf>
59. Martišauskienė, D. ir Trakšėlys, K. (2017). Švietimo paslaugų kokybės valdymo vertinimas. Tėvų požiūris. *Tiltai: socialiniai mokslai*, 2 (77), 103-118. Prieiga per internetą: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/106517976/pdf-libre.pdf?1697095212=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DSvietimo_Paslaugu_Kokybes_Valdymo_Vertin.pdf&Expires=1745749559&Signature=H8Rhcs-ObP9NzqGMB523eEQhIG1Oi89zZbF~Cp7hCQLQjLDQDnPFWaL-vhkCnst8GdiHptgGYe3QRqBH~sHQFbXwjeMGNQBcXz6wBK3GGG--ScJQD-B6QHUQYQm7wMm38ZdGC5ESZ4Tj2dd~V~UJA-e1ueqgIiY15SKm-CPrpZRra15OUEBA02LeEN9aGDpONQuDL5XhuWULaUbDZOpiYUV~tUmG9x-w63zN46xiwUD7~1JRAglgTgTNen8JC-GzWOrZ7tzkzcihay0tWdGU~1~Bv2JPIWimP6x37y2-XHT5IhNL6KBFU~oAH00zya8K6gESpY3Z-lqnfL-Cgqa39vg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
60. Merfeldaitė, O. (2009). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas sprendžiant vaikų socializacijos problemas. *Socialinis ugdymas*, 19, 59–71. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/cris/entities/publication/309a92f7-0c96-4692-8e40-a29c08f26c79>
61. Milosavljević Đukić, T. B., Bogavac, D. S., Stojadinović, A. M., & Rajčević, P. Đ. (2022). Parental Involvement in Education and Collaboration with School. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering & Education (IJCRSEE)*, 10(1), 1–14. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1033720>
62. Mohammed, A. S. (2023). Perspectives on Preschool Education and Care. In *Recent Perspectives on Preschool Education and Care*. IntechOpen. Prieiga per internetą: <https://www.intechopen.com/chapters/87215>

63. Monkevičienė, O. (2012). Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų požiūris į vaikų mokymąsi. *Pedagogika*, 108, 71-77. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/43900>
64. Monkevičienė, O., Banevičiūtė, B., Bujanauskienė, V., Galkienė, A., Gevorgianienė, V., Glebuviene, V. S., Jonilienė, M., Karkockienė, D., Kazragytė, V., Mauragienė, V., Mazolevskienė, A., Motiejūnienė, E., Valantinas, A., Sičiūnienė, V., Stankevičienė, K. & Ustilaitė, S. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
65. Navakauskytė, J., & Kazlauskienė, D. (2015). Tytuvėnų gimnazijos vidinės komunikacijos proceso veiksmingumo vertinimas. *Profesinės studijos: teorija ir praktika*, 15, 108–118. Prieiga per internetą: <https://svako.lt/uploads/pstp-15-2015-15.pdf>
66. Norviliene, A. ir Ramanauskiene, S. (2018). Optimization of Achievements Assessment of Preschool Children Using A Virtual System. *Educational Research Association The International Journal of Educational Researchers*, 9(5), 1-10. Prieiga per internetą: https://ijer.inased.org/files/4/manuscript/manuscript_763/ijers-763-manuscript-190350.pdf
67. Omerdic, N., & Ridic, M. (2017). Level of cooperation development between family and school in elementary schools. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 12(24), 54–64. doi: <https://doi.org/10.32728/MO.12.1.2017.04>
68. OpenAI. (2025). ChatGPT (versta 2025 gegužės mėn.) [Large language model]. <https://chatgpt.com/c/6818ef79-a370-8012-9a30-4b6c86cfb419>
69. Oranga, J., Matere, A. & Nyakundi, E. (2023). Importance and types of parental involvement in education. *Open Access Library Journal*, 10, 1–9 . doi: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=127247>
70. Paccaud, A., Keller, R., Luder, R., Pastore, G. & Kunz, A. (2021). Satisfaction with the collaboration between families and schools – the parent’s view. *Special Educational Needs*, 6. <https://doi.org/10.3389/educ.2021.646878>
71. Park, S., & Holloway, S. (2017). The effects of school-based parental involvement on academic achievement at the child and elementary school level: A longitudinal study. *The Journal of Educational Research*, 110(1), 1–16. doi: <https://doi.org/10.1080/00220671.2015.1016600>
72. Petani, R., & Barišić, N. (2021). Cooperation of parents and preschool institutions in preparing children for school. *13th International Conference on Education and New Learning Technologies*. <https://doi.org/10.21125/edulearn.2021.0632>
73. Pukinskaitė, K., Jakimavičienė, A., & Sadauskienė, R. (2016). Pedagogų kvalifikacinės kategorijos įtaka ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo/-si kokybei, Iš *Tarptautinės mokslinės praktinės konferencijos Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika*, 171-186. Kaunas: Kauno kolegija.
74. Rupšienė, L. (2007). Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
75. Ruškienė, I., & Slušnienė, G. (2015). Aplinkos reikšmė ikimokyklinio ugdymo (-si) kokybei. *Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: situacija ir visuomenės lūkesčiai*, 137-150.
76. Sabaliauskienė, R., Brandišauskienė, A., Brėdikytė, M., Česnavičienė, J. ir Rugevičiūtė, R., G. (2021). *Ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programos vykdančių mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika*. Vilnius.
77. Shields, K. A., Cook, K. D., & Greller, S. (2016). *How kindergarten entry assessments are used in public schools and how they correlate with spring assessments*. Washington, DC: U.S.

Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Northeast & Islands. Prieiga per internetą: <https://bibliotheek.ehb.be:2235/fulltext/ED569203.pdf>

78. Slot, P. (2018). Structural characteristics and process quality in early childhood education and care: A literature review. *OECD Education Working Paper*. 176, 3-65. Prieiga per internetą: https://www.oecd.org/en/publications/structural-characteristics-and-process-quality-in-early-childhood-education-and-care_edaf3793-en.html

79. Slušnienė, G., Parišauskienė, D., & Balčėtienė, A. (2017). Bendradarbiavimui su ugdytinių tėvais skirtų technologijų taikymas siekiant efektyvios komunikacijos. *Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose*, 1(13), 86-92. Prieiga per internetą: <https://ojs.kaunokolegija.lt/index.php/mttlk/article/view/206>

80. Staub V., Stebler R., Reusser K. (2018). In parents' school experience, the teacher was just lecturing at the front: School-family partnerships in schools with personalized learning concepts. *International Journal about Parents in Education*, 10, 1-13. doi: <https://doi.org/10.54195/ijpe.14124>

81. Šilėnienė, B., & Širiakovienė, A. (2018). Pradinių klasių mokytojų ir mokinių tėvų požiūris į tarpusavio bendradarbiavimą. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 10(1), 8–25. Prieiga per internetą: http://gu.puslapiai.lt/spvk/wp-content/uploads/sites/3/journal/published_paper/volume-10/issue-1/i2ghTFFf.pdf

82. Šimutienė, R. ir Slušnienė, G. (2024). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų ir imigrantų tėvų bendravimas ir bendradarbiavimas. *Veršlas, technologijos, biomedicina: inovacijų išvalgos 2024 : straipsnių rinkinys*, 1(15), 516-528. Prieiga per internetą: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:201654706/datastreams/MAIN/content>

83. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Kaunas: UAB Indigo Print, 2016. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/ikimokyklinio-amziaus-vaiku-pasiekimu-aprasas.pdf>

84. Tabroni, I., Maryani, A. H., & Sari, R. P. (2022). Teacher Performance Improvement In Building Quality Education. *Al-Abshar: Journal of Islamic Education Management*, 1(1), 1-16. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.58223/al-abshar.v1i1.6>

85. Tarasevičius, P. (2007). Kai kurių Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatyme įtvirtintų sąvokų interpretavimo problemos. *Jurisprudencija*, 92(2), 18-27. Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2758>

86. Targamadžė V., Žibėnienė G., Česnavičienė J. (2018). Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją. Tyrimo ataskaita. *Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra*. <https://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2018/09/Tyrimo-ataskaita-%E2%80%9EBendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-bendruomen%C4%97s-mokyklos-pa%C5%BEangos-samprata-orientuojantis-%C4%AF-Geros-mokyklos-koncepcij%C4%85%E2%80%9C..pdf>

87. Tonge, K. L., Jones, R. A., & Okely, A. D. (2016). Correlates of children's objectively measured physical activity and sedentary behavior in early childhood education and care services: A systematic review. *Preventive medicine*, 89, 129-139. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2016.05.019>

88. Toropova, A., Myrberg, E., & Johansson, S. (2021). Teacher job satisfaction: the importance of school working conditions and teacher characteristics. *Educational review*, 73(1), 71-97. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1080/00131911.2019.1705247>

89. Trakšelys, K. (2010). Tėvų įtraukimas į aplinkos pedagogizmą taikant andragogines sistemas. *Socialinių mokslų studijos*, 4(8), 57–68. Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/societal-studies/article/view/1291>
90. Valantinas, A., & Čiuladienė, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: Ar tai problema Lietuvos mokyklose? *Socialinis darbas*, 11(2), 401–410. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=106803>
91. Valantinas, A., & Čiuladienė, G. (2013). Tėvų įsitraukimo į mokyklos gyvenimą, mokymosi pasiekimų ir mokytojo darbo vertinimo sąsajos. *Socialinis darbas*, 12(2), 308–318. Prieiga per internetą: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=52898>
92. Valantinas, A. (2012). Ikimokyklinio ugdymo kokybė. *Švietimo problemos analizė*, 13 (77). Prieiga per internetą: <https://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Ikimokyklinio-ugdymo-kokybe-2012-rugs%C4%97jis.pdf>
93. *Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“*. 2023/Nr. 25659. TAR. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a8b03ef0a55511ee8172b53a675305ab?jfwid=1z7qrkybq>
94. Vasiljevič-Prodanović, D., Krneta, Ž. & Markov, Z. (2021). Cooperation between Preschool Teachers and Parents from the Perspective of the Developmental Status of the Child. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(5). Prieiga per internetą: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1034912X.2021.1916892>
95. Vietienė, I., & Malinauskienė, D. (2015). Tėvų požiūris į bendradarbiavimo raišką ikimokyklinėje bendruomenėje. *Mokytojų ugdymas*, 24(1), 101–113. Prieiga per internetą: <https://www.lituanistika.lt/content/54374>
96. Vijūnaitė, J., & Slušnienė, G. (2018). Informacinių technologijų panaudojimo galimybės bendradarbiavimo su tėvais procese ikimokyklinio ugdymo įstaigose. *Studijos-verslas-visuomenė*, 1, 114–123. Prieiga per internetą: https://kvkvfpublishing.wordpress.com/wp-content/uploads/2020/11/studijos-verslas-visuomene_2018.pdf#page=114
97. Viršulienė, K. (2014). *Būsimųjų mokytojų pedagoginio bendravimo gebėjimai ir jų ugdymas (is)* (daktaro disertacija). Lietuvos edukologijos universitetas. Prieiga per internetą: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/3a75d818-53f3-4259-ae52-901d13a5b950/content>
98. Zou, Z. (2023). Family-School Communication: How conflict between family and school expectation influences children's development. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 12, 241-246. doi: <https://doi.org/10.54097/ehss.v12i.7647>
99. Zulauf-McCurdy, C. A., McManus, M. S., Golez, M., & Fettig, A. (2024). A systematic review of interventions to promote parent-teacher relationships in early care and education: Exploring the social process between parents and teachers. *SAGE Open*, 14. doi: <https://doi.org/10.1177/21582440241288114>
100. Žydžiūnaitė, V., & Sabaliauskas, S. (2017). Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai: vadovėlis socialinių mokslų studijų programų studentams. Prieiga per internetą: <https://hdl.handle.net/20.500.12259/57984>

SANTRAUKA

Temos pavadinimas – pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę.

Tyrimo tikslas – atskleisti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ypatumus gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę.

Tyrimo metodai. Analizuoti mokslinės literatūros šaltiniai siekiant sudaryti tyrimo instrumentą ir išanalizuoti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo sampratą ir reikšmę ugdymo procese; dokumentų analizė padėjo išsiaiškinti, ikimokyklinio ugdymo kokybės kriterijus; tyrimo tikslui pasiekti atliktas pusiau struktūruotas interviu žodžiu su 5 ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogais, iki duomenų prisotinimo. Tyrimo metu surinkti duomenys kruopščiai išanalizuoti, lyginti, grupuoti ir sisteminti, duomenys apdoroti kokybinės turinio (content) analizės metodu.

Darbo struktūra. Analizuojant kokybinio tyrimo rezultatus, atskleistos pagrindinės nagrinėtos temos: 1) ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba, 2) bendradarbiavimo būdų veiksmingumas, 3) bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai, 4) santykių tobulinimas ugdymo procese.

Tyrimo rezultatai. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą gerinant ikimokyklinio ugdymo kokybę, atsižvelgiant į kylančias kliūtis tokias, kaip tėvų užimtumas, laiko trūkumas, pedagogų kompetencijų trūkumas, kai kurių tėvų polinkis neigti problemas, kaltinimai įstaigai, tėvų nesidomėjimas ugdymo veikla, tėvystės įgūdžių trūkumas, nesuderinti lūkesčiai, galima pagerinti per ugdytojų, administracijos santykių tobulinimą.

Ikimokyklinio ugdymo kokybė siejama su ugdymo tęstinumu namuose ir tėvų įsitraukimą į ugdomąją veiklą: tėvų vedamas edukacijas, tėvų organizuojamos profesijų dienos ir tėvų dalyvavimą projektuose. Tėvų įsitraukimas gerina ne tik vaikų emocinę ir socialinę būseną ir akademinis pasiekimus, bet ir pačių tėvų pasitikėjimą savimi, taip pat motyvuoja pedagogus. Tačiau pačių tėvų įsitraukimo apraiškų yra nedaug, aktyvų bendradarbiavimą – tėvų įtrauktį inicijuoja pedagogai.

Pasirinkti grįžtamojo ryšio kriterijai: tėvų aktyvumas, vertinimai, pasidalinimas turimomis žiniomis, gebėjimais ir domėjimasis ugdymo turiniu, rodo, kad pedagogai dažnai gauna grįžtamąjį ryšį iš tėvų per socialinius tinklus ir sulaukdami aktyvaus dalyvavimo veiklose. Pabrėžtina, kad tik maža dalis tėvų yra pasyvūs ugdymo proceso dalyviai. Nors yra tėvų besidominčių vaikų ugdymo turiniu, tačiau vis dar nėra įtraukiami į sprendimų priėmimą ir ugdymo veiklos planavimą.

Lyginant teorinės dalies analizę su tyrimo apibendrintais duomenis aptikti keli neminėti pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo ypatumai, kurie galėtų gerinti ikimokyklinio ugdymo kokybę: per susitarimus, asmeninį kvietimą, tėvų kvietimą per vaikus, nuoširdų ir atvirą bendravimą, kantrybę, sukurtą pasitikėjimą ir meilę vaikui randamas kelias į tėvų širdis ir tai yra raktas į sėkmingą bendradarbiavimą gerinant ugdymo kokybę.

Raktiniai žodžiai: pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas, ikimokyklinio ugdymo kokybė.

SUMMARY

The topic of this paper is the collaboration between teachers and parents in improving the quality of preschool education.

The aim of the study is to reveal the specific features of teacher-parent cooperation in enhancing the quality of preschool education.

Research methods. A review of scientific literature was conducted to develop the research instrument and to explore the concept and significance of teacher-parent collaboration in the educational process. Document analysis was used to identify the criteria for preschool education quality. To achieve the research aim, semi-structured interviews were carried out with five preschool teachers until data saturation was reached. The collected data were thoroughly analyzed, compared, grouped, and systematized using the method of qualitative content analysis.

Structure of the study. The analysis of the qualitative research results revealed several key topics: 1) the concept of education quality and the importance of collaboration; 2) the effectiveness of cooperation methods; 3) barriers to collaboration and mutual expectations; 4) the improvement of relationships within the educational process.

Research findings. Collaboration between teachers and parents, although challenged by factors such as parents' busy schedules, lack of time, insufficient teacher competencies, some parents' denial of problems, accusations towards institutions, lack of parental engagement, poor parenting skills, and uncoordinated expectations, can significantly improve the quality of preschool education. Strengthening the relationship between educators, parents, and administration is essential for overcoming these challenges.

Preschool education quality is closely linked to the continuity of education at home and active parental involvement in educational activities, such as parent-led educational sessions, career days, and participation in various projects. Parental engagement not only improves children's emotional, social, and academic development but also boosts parents' self-confidence and enhances teacher motivation. However, active parental involvement remains limited, with most initiatives to engage parents being teacher-driven. Feedback indicators such as parental participation, evaluations, sharing of knowledge and skills, and interest in educational content show that teachers often receive feedback through social networks and parents' active involvement in activities. It should be emphasized that only a small proportion of parents remain passive participants in the educational process. Although some parents show interest in their children's education, they are still not sufficiently involved in decision-making or educational planning.

Comparison between the theoretical analysis and the research findings revealed additional characteristics of teacher-parent collaboration that could further enhance preschool education quality:

mutual agreements, personal invitations, inviting parents through their children, sincere and open communication, patience, building trust, and expressing genuine love for children. These aspects are key to winning parents' trust and establishing successful cooperation aimed at improving education quality.

Keywords: teacher-parent collaboration, preschool education quality.

INTERVIU IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGAMS

Ugdymo kokybės samprata ir bendradarbiavimo svarba	
<i>Pagrindiniai klausimai</i>	<i>Papildomi klausimai</i>
1. Pasidalinkite savo mintimis, kuo Jums svarbus, ugdant vaikus, bendradarbiavimas su tėvais?	1. Kaip gerai pažįstate savo grupės vaikų šeimas? 2. Kokiais jų gebėjimais galite pasiremti organizuojant ugdymo procesą? 3. Kaip jaučiasi Jūsų grupės vaikai ir Jūs, kai tėvai aktyviai dalyvauja ugdymo procese?
2. Kaip Jūs apibūdintumėte, kas yra ikimokyklinio ugdymo kokybė?	1. Kokią informaciją teikiate tėvams apie ugdymo turinį? Kokie yra tėvų pastebėjimai apie ugdymo turinį? 2. Papasakokite bent pora situacijų, kai tęsdami ugdymą skyrėte „namų darbų“ vaikams ir tėvams. Kokios buvo tėvų reakcijos? Koks buvo grįžtamasis ryšys? 3. Jūsų pastebėjimai, kiek ir kaip pagerėja vaiko pasiekimai, įsitraukus tėvams į ugdymo procesą?
Bendradarbiavimo būdų veiksmingumas	
4. Pasidalinkite, kokie bendradarbiavimo su tėvais būdai Jums priimtinausi?	1. Kokių tikslų siekiate kiekviena bendradarbiavimo forma? 2. Kurios, Jūsų įvardintos bendradarbiavimo formos, yra veiksmingiausios, padedančios užtikrinti ugdymo proceso kokybę?
5. Jūsų patirtis, kokį vaidmenį atlieka technologijos stiprinant bendradarbiavimą su tėvais?	1. Kokie įrankiai ar platformos pasiteisino komunikacijoje su tėvais? Kaip bendravimą keičia elektroninės komunikavimo priemonės?
6. Papasakokite sėkmingą atvejį, kai sprendžiant problemas ugdymo klausimais su tėvais prisideda administracija, pagalbą vaikui specialistai.	2. Kokias bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais tradicijas turite įstaigos lygmeniu? Kaip į ugdymo įstaigos gyvenimą įtraukiami tėvai?
Bendradarbiavimo kliūtys ir lūkesčiai	
7. Pasidalinkite, kokie dažniausiai iššūkiai kyla bendradarbiaujant su tėvais?	1. Šeimų yra visokių: pilnų, nepilnų, išsilavinusių, neišsilavinusių tėvų, kitataučių ir t.t. Kokie bendravimo skirtumai išryškėja dirbant su skirtingų šeimų tėvais? 2. Papasakokite, kaip į Jūsų lūkesčius, bendradarbiaujant su tėvais ugdymo klausimais, reaguoja tėvai? 3. Kaip Jūs reaguojate į tėvų lūkesčius? Kokie jie? 4. Kaip Jūs jaučiatės susidūrę su sunkumais ir kas Jums padeda atgauti jėgas?
8. Kaip Jūs sprendžiate atvejus, kai tėvai nėra linkę bendradarbiauti?	1. Kaip pritaikytos priemonės ar metodai paveikė bendradarbiavimą? Patikslinkite. 2. Dauguma mano, kad bendraujant su tėvais didelė problema yra tinkama komunikacija (informacijos perdavimas ir grįžtamojo ryšio gavimas). Jūsų praktikoje – tai problema? 3. Iliustruokite, kas padeda įveikti komunikacijos barjerus?

Santykių tobulinimas ugdymo procese	
8. Kaip manote, kokie veiksmai galėtų paskatinti glaudesnę pedagogų ir tėvų bendradarbiavimą?	1. Kokia pagalba ar informacija būtų naudinga tėvams, kad jie aktyviau įsitrauktų? 2. Kokios bendros veiklos ar projektai prisidėtų prie stipresnio santykio kūrimo?
9. Kaip manote, ką mes kartu, kaip bendruomenė (pedagogai, administracija, tėvai) ir kiekvienas atskirai, galėtume padaryti, kad ikimokyklinio ugdymo kokybė gerėtų?	